ЮВІЛЕЙНЕ ВИДАННЯ

ВІСТІ КОМБАТАНТА

200 ЧИСЕЛ

3

ТОРОНТО - НЬЮ-ЙОРК 1996

ВІСТІ КОМБАТАНТА

Рік 1994 Торонто – Нью-Йорк – Ч. 3 (200)

ЗМІСТ

ст.

ПОДВІЙНИЙ ЮВІЛЕЙ ЖУРНАЛУ

КОМЕНТАРІ

ЛЮДИ, ПОДІЇ, ОПІНІЇ

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ

НА ВІЙСЬКОВІ ТЕМИ

НА СЛУЖБІ ЦЕРКВІ І НАРОДУ

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ

(Закінчення на 128 сторінці)

ВІСТІ КОМБАТАНТА

3

1996

РЕДАКТОР: **Д-р Мирослав Малецький**

ВИДАВЦІ: **Головна Управа Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, Головна Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА**

СПІВУЧАСНІ: **Братство Українських Січових Стрільців, Об'єднання кол. вояків УПА, Броди-Лев, Інк. Українська Стрілецька Громада в Канаді**

VETERANS' NEWS, bimonthly, published jointly by:
United Ukrainian War Veterans in America, Brotherhood of Former Soldiers of the 1st Ukrainian Division of the UNA.
In association with:
Brotherhood of Ukrainian Sichovi Striltsi, Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc.; Brody-Lev, Inc.; Ukrainian War Veterans' Association in Canada.

VETERANS' NEWS
P. O. Box 279, Stn. "D", Toronto, ON
Canada M6P 3J9

Статті, підписані прізвищем чи ініціялами автора, не завжди відповідають поглядам Редакції.
Редакція застерігає собі право скорочувати статті і справляти мову.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

В Канаді річна передплата 30.00 дол. В США і інших країнах 30.00 ам. дол.

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ:

Англія:

AUFC -- H.Q.
49 Linden Gardens
Notting Hill Gate
London, W2 4HG
ENGLAND

Mr. S. Wasylko
4 The Hollows
Silverdale
Nottingham, NG11 7FJ
ENGLAND

Австралія:

Mr. Wasyl Stanko
3 Jean Ave.
Paradise, S.A. 5075
AUSTRALIA

Подвійний ювілей журналу:

35 РОКІВ — 200 ЧИСЕЛ!

Наш журнал відзначує свій подвійний ювілей: в липні ц.р. минає 35 років від його заснування і в липні появляється число 200.

"Вісті Комбатанта" постали як продовження журналу "Вісті Братства кол. вояків 1-ої УД УНА", що виходили в Мюнхені, в Німеччині (появилося 140 чисел), та журналу "Голос Комбатанта", що його видавала в Нью-Йорку "стара война" — Об'єднання б. вояків Українців Америки.

З цієї нагоди передруковуємо три статті редакторів журналу: Івана Кедрина і Любомира Ортинського з 1-го числа та Мирослава Малецького з 1977 року. Дві перші статті вважаємо програмовими, котрі вказують на думки, ідеї, заходи та турботи, що стояли перед українськими ветеранами в той час і далі існують відносно справи, за яку ми воювали. Третя стаття підкреслює нашу консеквентність та тяглість думок і стремлінь до наміченої мети.

На цьому місці дякуємо нашим читачам за їхнє зрозуміння ідей, обговорюваних на сторінках журналу, та підтримку не тільки моральну, але і матеріяльну.

Редакція

Іван Кедрин

СПІЛЬНИМИ СИЛАМИ

Трохи неприємно повторяти речі такі відомі, очевидні, трафаретні, що надокучило вже говорити їх і слухати. До цих правд належить історичний закон про необхідність всенародного єднання в хвилинах кризи і небезпеки, про конечність діяти об'єднаними силами, бо в розпорошенні головне джерело слабости й головна запорука прогри. Для малих дітей існує казка про те, як легко зламати кожний окремий прутик, і як важко зробити це з туго зв'язаною згорткою прутів. Набридло говорити про українське партійницьке й організаційне розпорошення у вільному світі, коли в рідному краю не існує ніякого вільного політичного ні культурно-суспільного життя, бо вся тамошня дійсність скована путами

офіційної політики, веденої в усіх буквально ділянках "ад майорем Московіє ґльоріям". За 16 років, що проминули від кінця Другої світової війни, тільки як про короткі епізоди можна говорити про моменти маніфестування української національної єдности, і то здебільша, наче на глум, ті моменти приходили із смертю видатних

До найбільш характеристичних рис української вдачі належать однаково — потурання почуванням із шкодою для розуму, як і брак вичуття політичного реалізму. Через те ми керуємось радше сантиментами, роблючи те, що нам приємне, а не любимо слухати диктату дійсности, не любимо робити те, що його вимагає даний час.

мужів, над їх свіжими могилами, в настрою сантиментальної жалоби та з почуття куртуазії, а не почуття конечности конструктивної співпраці.

До найбільш характеристичних рис української вдачі належать однаково — потурання почуванням із шкодою для розуму, як і брак вичуття політичного реалізму. Через те ми керуємось радше сантиментами, роблючи те, що нам приємне, а не любимо слухати диктату дійсности, не любимо робити те, що його вимагає даний час. Ми кохаємося у фразах і зловживаємо фразами — навіть на святочних академіях. Не маючи вичуття для дійсности довкола себе, у широкому світі, не вичуваємо її в нашій власній громаді. Тому ми, хоч говоримо вічно про загрозу від імперіялістичного комунізму для всього вільного світу, до якого хочемо враховувати й Україну, хоч знаємо, що в перманентно напруженій міжнародній ситауції криються можливості нагального вибуху в будь-якому часі, проте не приймаємо собі до серця тієї логічної науки, яка каже — єднатися. І тому теж ми не тільки не відчуваємо, як прикру аномалію, що в теперішньому українському громадському та культурному житті поза межами України є багато фікцій, але ще ті фікції радо культивуємо і ніяк не хочемо приступати до ліквідування їх.

Ці загальні завваги, в яких зрештою, нема ніякої новини, потрібні, щоб зрозуміти значення ніби маленької події, яка сталась на одному відтинкові українського життя. У рамцях численної української преси у вільному світі роявлялись і органи, видавані колишніми українськими військовиками в Західній Німеччині, в Англії, в Канаді і в ЗДА. Два з отих органів були журналами двох найповажніших комбатанських організацій — Об'єднання б. вояків-

українців в Америці (ОбВУА) і Братства кол. вояків 1 Української Дивізії УНА, тому й ті журнали були найбільші об'ємом, розпоряджали найбільшими фондами та числом співробітників. Але й вони мали поважні недоліки, що в них найкраще орієнтувались самі їх видавці й редактори. Наче автоматично насувалась думка про об'єднання фондів і співробітників, щоб спільними силами створити з тією самою метою і для тієї самої спільної цілі, для добра обох організацій, щось одне, краще. До цієї думки штовхав ще один момент, ще глибшого значення. Більшість членства ОбВУА, так би мовити його твердим зерном, є колишні активні учасники ще великої української революції 1917-21 років, в тому числі і залишки найстаршої української військової формації Українських Січових Стрільців. Ясно, що той кадр старих наших ветеранів на очах топніє. Свідомі потреби зорганізованої передачі своїх організаційних цілей, із яких найпершою ціллю є культ збройної традиції українського війська і культ збройної сили взагалі, — свідомі цієї потреби лідери ОбВУА віддавна намагались "відмолодити" членський кадр організації. Пощастило їм це тільки в незначній мірі. Їм удалось втягнути в членські ряди ОбВУА декого з-поміж

Українська громада в Америці, маючи за своїм числом, за кількістю своїх інтелектуалів і за ролею ЗДА у вільному світі місію передової громади українців у діяспорі, веде боротьбу на два фронти: за приєднання американської політики й американської публічної опінії до справи державного визволення України і за — фізичне збереження самої себе.

так званих "корейців", себто молодих українців, які вже в рядах американської армії відбули Корейську кампанію, і Об'єднання кол. вояків УПА, яке вступило до ОбВУА на базі автономної правної одиниці. Розуміючи психологічні й інші труднощі, що перешкоджують повній консолідації існуючих комбатанських організацій, ОбВУА і Братство кол. вояків 1 Української Дивізії УНА прийняли 6 вересня 1959 року спільну ухвалу в принципі, щоб змагати до консолідації на видавничому відтинку. Так само, як треба було довшого часу, щоб дійти до того спільного принципового порозуміння, треба було дальших майже двох років, щоб теоретичне визнання принципу перетворити в практичне діло. Але самі ініціятори тієї ідеї не наполягали на приспішення рішень, знаючи, що тільки те діло тривке й успішне, яке стається добровільно й

завдяки одностайній постанові, вирісши з ротреб життя, "здолу", а не з накиненої "згори" директиви. Головні Управи обидвох згаданих вгорі наших комбатанських організацій, спершу кожна з них одна від одної незалежно, прийняли одноголосні постанови про злуку своїх органів, потім обидві підписали умову — про що мова на іншому місці.

Журба за тяглість національної думки є журбою передусім за небезпеку тяглости проводу в американсько-українській громаді і за защеплення молоді та дітям сантименту до країни їхніх батьків.

У цій умові говориться про покликання до життя спільного військово-історичного журналу, що залишився б органом обох наших комбатанських організацій. Але значення цієї консолідації на видавничому відтинку глибше і дальше, як тільки ліквідація двох давніх журналів — "Голосу Комбатанта" в Ню Йорку і "Вістей" в Мюнхені — та покликання до життя нового квартальника "Вістей Комбатанта". Сутнє значення цієї події в тому, що саме колишні вояки доказали у практиці, що вони мають почуття дійсности і знайшли в собі мужність зректися своїх партикулярних амбіцій, щоб кожна з отих організацій мала обов'язково "свій власний" журнал. Вона матиме його й надалі, але у вигляді спільного журналу, видаваного спільними фондами, спільними редакційними силами, спільним резервуаром людей, що цікавляться військовою літературою і студіями над українською військовою історією, спільним адмініструванням і спільним кадром читачів. Сутнє значення цієї події в тому, що вона є рідкою появою комасації, а не дальшої парцеляції зусиль вільних українців, що роблять якесь конструктивне діло у вільному світі.

Сутнє значення цього діла в тому, що впорядкованим громадським способом кладеться підвалини під перебрання в молодші руки тих ідеалів і тих конкретних завдань, що їх мало перше в новітній історії України покоління українських вояків, які — хоч у різних уніформах, рідних і чужинецьких армій — мали спільне розуміння змагання до волі своєї батьківщини і спільне переконання, що ту волю можна здобути тільки збройним ділом. Теперішня наша ніби маленька подія може служити за символічний доказ правди, що історію твориться не заднім, а переднім розумом

— не критикуванням помилок минулого, що їх зробили предки чи попередники, а тверезим розумовим плянуванням майбутнього. Річ не в тому, чи будуть два-три, чи один журнал, котрий із них котрого "переживе" і котра організація матиме більшу сатисфакцію, що вона змогла продовжити екзистенція свою і свого органу. Річ у тім, що українській громаді в Америці не можна думати категоріями будь-котрої організації в рідному краю за сяк-так нормальних умовин, ані навіть категоріями партійних клітин на політичній еміграції, що з головою пірнули у взаємну мишодраківку. Українська громада в Америці, маючи за своїм числом, за кількістю своїх інтелектуалів і за ролею ЗДА у вільному світі місію передової громади українців у діяспорі, веде боротьбу на два фронти: за приєднання американської політики й американської публічної опінії до справи державного визволення України і за — фізичне збереження самої себе. Процес природної асиміляції сильніший і швидший в Америці, як в інший країнах Заходу, бо власне завдяки відсутності всякого офіційного асиміляційного натиску і завдяки широким вольностям — американський "перетоплюючий котел" на наших очах ковтає молодь і дітвору всіх національних груп — з українською включно. У цій особливій небезпеці, в цих особливих умовинах треба й особливих заходів, щоб могти виконати обидві місії: української визвольної політики та фізичного збереження себе, як окремої національної групи.

Журба за тяглість національної думки є журбою передусім за небезпеку тяглости проводу в американсько-українській громаді і за защеплення молоді та дітям сантименту до країни їхніх батьків. Визвольна справа України надто велика, щоб її обмежувати до одного-двох поколінь. Ідеали збройної боротьби України мусять мати активних пропаґаторів також тоді, коли не стане нікого з членів Армій УГА і УНР. Це власне та визвольна війна, що її спільними силами ведуть цілі покоління — одно за одним, у ході десятиріч, поки ведеться визвольна війна і поки вона не закінчиться перемогою української Ідеї. Тільки під кутом великих справ можна робити й малі. І наше мале діло — видавання спільними силами нового військово-історичного журналу — започатковоно під кутом тієї великої справи, якою є боротьба за волю України спільними силами цілих українських поколінь, живих, мертвих і ненароджених, в Україні і поза Україною сущих. ❑

Любомир О. Ортинський

КРОК ВПЕРЕД

На порозі нового етапу видавничої діяльности Братства кол. вояків 1 УД УНА, діяльности, що відтепер виявлятиметься у формі квартальника "ВІСТІ КОМБАТАНТА", спільно видаваного Братством і Об'єднанням б. Вояків-Українців в Америці, слід нам, членам Братства, усвідомити собі потребу і доцільність такої постанови.

Одинадцять років тому ми почали були видавати "Вісті Братства кол. вояків 1 УД УНА", бо вважали, що ситуація, яка заіснувала після другої світової війни навколо нашої Дивізії, що труднощі й дискримінація, з якою зустрічалась наша військова формація і її члени, серед своїх і чужих, вимагають від нас публічної документації фактів про нашу формацію і її вояцтво, вимагають вияснення і опрокинення різного роду клевети і підозр, коротко сказавши — ми відчували, що у власній справі мусимо забрати голос і що це можливе лише на шпальтах власного журналу.

До речі, тоді йшлося про дуже засадничу справу: про те, щоб шляхетну, крицево чисту настанову тисяч українців Дивізії, передовсім молоді, її боєготовність за українську справу і вояцьку

Суть, велич, а заразом і сила українських визвольних змагань лежить в їх традиційності і послідовності, в запевненій "зміні варти", в сукупності різнородних фрагментів боротьби, що всі вони навіяні цією самою метою.

смерть тисяч поляглих наших товаришів вписати на властиве і заслужене конто нашої історії і в цей спосіб збагатити ними нашу традицію збройної боротьби за українську державу.

Завдяки послідовній, жертвенній праці численних наших товаришів, при помочі широких кіл членів Братства і завдяки прихильній поставі нашого громадянства нам удалось, впродовж 11-ти років, видавати журнал "Вісті" та виконати львину частину завдань, які ми собі визначили. На цьому місці не збираємось робити балянсу одинадцятирічної появи "Вістей", все ж треба ствердити, що без матеріялів, зібраних у річниках "Вістей", годі собі уявити написання історії Дивізії, без них було б неможливо зорганізувати

наше Братство і витворити цю атмосферу довір'я і співпраці, якою Братство сьогодні втішається.

Водночас треба теж ствердити, що свої специфічні завдання журнал "Вісті" в основі виконав і його майбутній розвиток можливий по лінії загально-українських комбатанських інтересів. Затримуватись на теперішньому етапі і засклепитись у рамцях, визначених приналежністю тільки до одної формації широкого фронту українських збройних змагань, було б застоєм і могло б допровадити до своєрідного "локального патріотизму" нашої формації, могло б прислонити нам ширші горизонти на потреби і наші обов'язки супроти цілости українського комбатанського життя і його видавничої діяльности. Суть, велич, а заразом і сила українських визвольних змагань лежить в їх традиційності і послідовності, в запевненій "зміні варти", в сукупності різнородних фраґментів боротьби, що всі вони навіяні цією самою метою.

В конкретному випадку еміграційного комбатанського життя це означає, що нам треба ліквідувати мозаїку виявів комбатанської видавничої діяльности та, де лише можна, шукати і знаходити співпрацю і спільну дію з нашими старшими чи молодшими товаришами. Треба теж мати на увазі, що прийшов час, що наше покоління не може дозволити собі на люксус спостерігання збоку життя, але що мусимо встрявати в це життя, брати обов'язки і нести відповідальність. В першу чергу це стосується комбатанського сектора і його видавничої справи, де наш вклад є потрібний і можливий.

Керуючись саме вищезгаданими розумуваннями, ми свого часу приступили до співпраці, разом з іншими комбатанськими організаціями, в збірковій акції на фонд інвалідів. Сьогодні ця ділянка є вже в нас впорядкована, співпраця повністю себе виправдала і вже прямо важко уявити її відсутність.

Подібно мається справа з видавничою діяльністю: з хвилиною, коли "Вісті" сповнили свої специфічні, з минулим Дивізії зв'язані, завдання, нема ніяких засадничих перешкод, які стояли б на заваді в об'єднанні існуючих двох комбатантських журналів в один. А коли ще візьмемо до уваги існуючі труднощі авторського і фінансового характеру, то спільна дія являється прямо наказом хвилі, виявом відповідальности, а коли йдеться про Братство — рішучим кроком вперед, кроком, який робить нас співтворцями і співвідповідальними вже не за один вирізок українського комбатанського життя, але за його цілість. ❑

Мирослав Малецький

У ВЛАСНІЙ СПРАВІ

Передумовою для успішного видавання журналу в релятивно свобідних умовинах є круг зацікавлених і поінформованих читачів. Ступінь їх моральної і матеріяльної підтримки визначає потребу його існування, а за тим його живучість й актуальність. Реакція читачів — позитивна і критична — це графік, котрий рекордує добре й зле журналу. Наш комбатанський журнал не є винятком. Він має серед своїх читачів прихильників і критиків, які висловлюють їх думки в листах до редакції, втішають нас і їх беремо до уваги. Не будемо коментувати позитивного, щоб не попасти в стан міражного самозадоволення. Хочемо присвятити дещо уваги доброзичливим нам критикам. Нам радять не торкатись питань політики, бо це справа не вояків, але політиків. Ми повинні традиційно станути над політикою та зосередитися на військовій тематиці. Коротка відповідь на таку раду — так або ні — усіх не задовольнить і тому вона потребує уточнення.

Маркантна прикмета заавансованих цивілізацій проявляється в затісненій людській співзалежності та пов'язаності всіх проблем многогранного життя суспільства. Часи самовистачальности й ізоляції, за якими може ще дехто з ностальгією тужить, проминули безповоротно. Сьогодні події на одній частині земної кулі можуть мати вплив і змінити спосіб життя другої частини нашого ґльобу. Нафтова криза 1973-4 років дала наглядний приклад цього пов'язання і співзалежности, факт, котрий дійшов до свідомости навіть політиків у цілій своїй наготі та силі. А військові журнали вже перед тим вказували на імінентність енерґетичної кризи.

Спосіб ведення воєн перманентно еволюціонує. Війни тільки між умундированим військом з пошануванням життя цивільного населення не повториться в найближчій будучині. Друга світова війна та всі наступні, якщо до них дійде, була і будуть тотальними війнами. Під словом тотальність розуміємо участь і зусилля не лиш військових частин, але і цілого населення. Колись на запитання, поставлене пруському кайзерові, що потрібно, щоб виграти війну, відповідь звучала: три речі — гроші, гроші і ще раз гроші. Сьогодні ця мудрість не вистачає. Воєнний успіх вимагатиме мобілізації всіх людських і матеріяльних ресурсів. При тому мораль, мотивація і

здецидованість населення буде одним з найважливіших чинників у вирішуванні війни.

Переглядаючи військові — та й не тільки військові — журнали, знаходимо потвердження вищезгаданої думки. Вони присвячують багато місця на історичні аналізи про причини, перебіг і наслідок воєн; стараються передбачити, як війни будуть виглядати в майбутньому; вони пробують доповнити стратегічні заложення минулого; вони сьогодні пов'язують стратегію з куди більше як в минулому фактичними й потенційними спроможностями населення. Стратегічна мапа, наприклад, знищити ворожі шляхи постачання замало — треба знищити в першу міру відпорність і готовність не тільки ворожої армії, але цілого населення. Тому так багато пишуть і говорять про психологічний фактор модерної війни. А він практично охоплює всі прояви людського життя, бо, як стверджують, людиною в більшій мірі керують емоції, як розум. Ця психологічна підготова включає політичну зрілість, моральну готовність і переконуючу мотивацію.

Для нашого народу, включно з тими, що живуть поза материком, ця тотальність зусилля мусить бути зокрема наголошена, бо ми не розпоряджаємо усанкціонованим адміністративним апаратом, не маємо доступу до засобів масової комунікації, а армію прийдеться щойно організувати. Коли можемо погодитися, вправді не з цілковитим задоволенням із станом моральної готовности та вистачаючої мотивації нашого народу, то до рівня нашої політичної зрілости маємо застереження — вона далеко позаду наших потреб. Тому вважаємо, що про цей стан треба писати, дискутувати і його критикувати — краще тепер, ніж у вирішальних для нашого народу хвилинах.

Обсервуючи інші народи, запримічуємо зміну в зображуванні типу сьогоднішнього військовика. Це вже не цей вояк минулого, якого едукація кінчалася на вивченні воєнного діла, а основою організації армії була залізна дисципліна. Про того роду військовиків говорив Клемансо, що "війна заповажна річ, щоб її залишати в руках генералів". Не чужа йому політика, економіка, гуманістичні та технічні науки. Хоч дисципліна далі залишилася основою армій, вона одночас виступає в новій формі переконливого й умотивованого — а не сліпого — послуху. Випускники військових шкіл і пов'язаних з ними університетів всесторонньо освічені і добре розуміють проблеми пов'язані з безпекою, потребами й інтересами свого народу. Тому вони обзнайомлені з політикою. Можливо,

заризикуємо думкою, що в майбутньому хтось перефразує Клемансо й скаже, що "війна заповажна річ, щоб її залишити самим політикам". Мимо ліберального упередження до військовиків під сучасну пору, люди з військовим минулим втішаються впливовими позиціями в сучасних суспільствах, а президентство Айзенгауера належало до найуспішніших в модерній історії ЗСА.

З тих причин уважаємо переконання, що військовик не повинен займатися політикою, за анахронізм. Можуть активізуватися в ній архітекти, лікарі, правники, електрики — можуть також і військові люди. Військо вчить — поза безкомпромісовістю осягнення остаточної мети у війні — співжиття з іншими людьми, пошани для авторитету, понадпартійности в поглядах, вирозуміння для інакодумаючих — прикмет, яких ми бажали б для більшости політиків, особливо наших. У наших політиків все ще домінують тенденції єдиноправильности. Щоб не зайшло непорозуміння щодо інтерпретації написаного, ми визнаємо принцип послуху конституційній владі, вибраній в демократичних виборах. Одначе не переконує нас арґумент, що вояки, як недумаючі роботи, мають бути запрограмовані на події зв'язані тільки з війною. Якщо ще не зараз — то в найближчій будучині цей погляд стане перестарілою минувшиною.

Ми свідомі про добрі сторони нашого життя в країнах нашого поселення та радіємо стихією зросту національної свідомости на рідних землях. Цей факт одначе не зменшує потреби дискутувати про наші недоліки, недоголошування важливих чи переголошування

Ніхто не може мати монополю на єдиноправильність — це прикмета диктатур, а нам у теперішній ситуації потрібна кожна свідома українська людина.

дрібних справ. Ясно, що в наших тут умовах можуть і повинні існувати групи людей із спільним заінтересуванням для осягнення певної мети. Наші критичні зауваження не відносяться до існування таких груп, але до форм і стилю діяльности українських політичних партій. Висліди їх роботи на чужині не оправдують їх перереклямованого існування, осягненого без їх ініціятиви, ба, навіть часто проти їх волі. Навіть Світовий Конґрес Вільних Українців (СКВУ) — інституція постала на базі зговорення політичних угрупувань — не ефективна через статутові обмеження. Місто стати організацією українських поселенців з широким доступом для молодших

ґенерацій, СКВУ помалу перетворюється у просвітянський комітет з далекої провінційної закутини. Якщо персонально незмінна від довгих років крайова централя не спроможна об'єднати усіх навіть на базі "погоджуємося, що не погоджуємося" — то чи про це треба мовчати?

І тому ми, як журнал бувших військовиків, активних в нас зараз немає, повинні і мусимо забирати голос у громадських і політичних справах нашої спільности. Інакше станемо ізольованою вимираючою групою, котра, заглибившися у спогадах минулого, житиме далеко від реального світу.

Ніхто не може мати монополю на єдиноправильність — це прикмета диктатур, а нам у теперішній ситуації потрібна кожна свідома українська людина. Наша критика подумана доброзичливо, бо не хочемо, щоб наші політичні партії порівнювали з такими організаціями, як донедавна існуюче товариство, що вірило й доказувало пласкість поверхні Землі. Щойно коли американці причалили на Місяць, це товариство розв'язалося. Може це перебільшений приклад, але в нашій дійсності й таке не зовсім нереальне. Якщо хтось сьогодні, виходячи з інтересів власного народу, боронить справу патріярхату в Українській Католицькій Церкві, то це не значить, що він автоматично наставлений проти інших віроісповідувань. Якщо хтось критично висловлюється про наші громадські установи й їх дію, то це не означає, що він проти цих інституцій. Критика адміністрації президента Ніксона, Форда чи Картера ніяк не означає зречення потреби існування тої ж адміністрації. Про це здається не треба спорити.

І тому ми, як журнал бувших військовиків, активних в нас зараз немає, повинні і мусимо забирати голос у громадських і політичних справах нашої спільности. Інакше станемо ізольованою вимираючою групою, котра, заглибившися у спогадах минулого, житиме далеко від реального світу. Брак власної армії, а з цим і допливу нових членів, збільшить тільки цю відчуженість. Назва "Вісті Комбатанта" не означає, що журнал призначений на подавання лиш вісток з комбатантського життя, бо тематика лондонського "Економіста" всестороння і тільки частково економічна, а німецький ілюстрований журнал "Штерн" ("Зоря") найменше пише про звізди. Хочемо підкреслити, що сама назва журналу не зобов'язує нас до жодної окресленої тематики. У нашому розумінні вона повинна

бути, в міру можливостей, різноманітна. Хочемо забирати голос у громадських і політичних справах і, хоч коло наших читачів не велике, сподіваємося, що наші слова знайдуть відгомін.

Ми не збираємося перебирати будь-яку іміґрантську установу. Уважаємо, що маємо право на голос, з критикою включно, бо наша організація у своїй дії підтвердила те, про що ми говоримо. Здається, що ми на чужині унікати, котрі не підпали під процес атомізації і залишилися неподілені, без огляду на політичні чи релігійні переконання загалу членства. Наша організація з усіма її клітинами була завжди перша між тими, які матеріяльно й морально підтримувала всі акції, що нам виглядали всеукраїнського значення, — без шумливої пропаґанди. У нашій опінії, наш журнал мусить цікавитися всіма ділянками нашого суспільного і політичного життя. В ньому місце на різні погляди і контроверсії — якщо статті формою і змістом відповідатимуть рівневі й вимогам журналу. Уважаємо, що дискусія побуджує інтенсивне думання, оформлює думку і підказує розв'язки. Виходимо з засади, що "не одна дорога веде до Риму". Цю настанову можуть змінити тільки читачі, а оформити видавці.❑

Торонто, 1977 р.

Коментарі

Мирослав Малецький

ШКІДЛИВІ МІТИ

Проблеми існують всюди там, де живуть люди. Не бракує їх і в Україні. Люди особливо цікавляться подіями Другої світової війни, яка зблизила нас до часу відновлення Української держави. Контреверсійною виявилася справа участи українців у цій війні: чому і проти кого вони боролися?

Загально знають оклепану правду що, якщо в пропаґанді часто і консеквентно повторюється факт, подія, вістка які, в більшості неправдиві або до непізнання перекручені — вони в загальній опінії стають вірогідні. Цією методою послуговуються часто і з успіхом диктаторські режими при творенні потрібних їм мітів і леґенд.

Мітами і леґендами рясно наповнена історія Другої світової війни. Особливо й у великій частині це відноситься до совєтського історіописання та пропаґанди при помочі масмедій. Німці встигли очистити свою історію з усяких недокладностей, прочистити свій державний апарат з винних за минулі вчинки, признали свою вину та поплатили воєнні відшкодування.

Не сталося нічого подібного у Совєстькому Союзі, навіть тепер, коли він перестав існувати та помало западає в темряву історії; залишаються по ньому міти та епігони, котрі їх далі піддержують та поширюють.

Майже досконалі в пропаґанді та з'ясуванні фальшивого минулого, совєтські експерти створили міт "вітчизняної війни". Для них історія цієї війни почалася 22 червня 1941 року, тобто, коли німецькі війська наїхали на Совєтський Союз.

Цивілізований світ називає цю війну Другою світовою і вона почалася першого вересня 1939 року, коротко по підписані при кінці серпня того ж року німецько-совєтського договору. Цей договір між брунатним і червоним фашизмом причинився до вибуху війни, яка позволила Совєтському Союзові загарбати балтійські держави та при цій нагоді "захватити" половину Польщі. Очевидно, тепер спілку Сталіна і Гітлера і її наслідки скромно промовчується.

Від того часу, майже два роки обидва "союзники" інтенсивно

приготовлялися до війни один проти одного. Німці випередили Совєтів, і про це пишеться як про "несподіваний напад на миролюбну державу". Це не зовсім правда, бо, як пише Суворов (Різник) у своїй книжці "Криголом", Совєти також приготовляли офензивну війну проти Німеччини. Автор також пояснює успіхи німецької зброї в перших місяцях війни тим, що совєткі війська, приготовляючись до офензивної війни, зовсім занедбали приготування до оборони. Напад німців на Совєтський Союз — це також міт, який вимагає роз'яснення.

Друга світова війна належить в історії до найбільш жорстокої. В ній не перестерігали жодних міжнародних договорів (наприклад, Гаазький договір), які встановляли певні правила у війні, такі як: опіка над жінками та дітьми, полоненими і т.п.

Тут треба підкреслити, що загал населення подивляє геройство, ідеалізм і посвяту більшости вояків, які в цьому жорстокому змагу не жаліли свого здоров'я і життя, а тих, хто пережив ці часи, шанує і цінує їх дії.

Очевидно, неоправданим і несправедливо є приписувати перемогу головно Червоній армії. Це також міт, бо побідили німців всі альянти, в тому числі і СССР. Не можна забувати або недооцінювати американської незворотної допомоги Совєтському Союзові матеріялами, воєнним устаткуванням, згідно з домовленням т.з. "Lend-lease" (позичай-винаймай). Не можна не згадувати або промовчувати в пропаґанді систематичного нищення альянтами німецького воєнного потенціялу майже безупинним бомбардуванням та їх успішних воєнних дій в Західній та Півдeній Европі.

Обзнайомлення населення з цими подіями повинно зменшити зарозумілість та зухвалість теперішньої російської імперіяльної пропаганди, найвірнішими визнавцями якої показалися ветерани бувшої Червоної армії (не всі), а між ними не бракує учасників каральних відділів, військ КГБ та інших так званих "охоронних органів". Не бракує також між ними тих, які пропаґадували, що "визволяють", що в зрозумілій мові значило "захвачують" і "захватили" пів-Европи та знищили її жорстоко "вогнем і мечем", включно вже з віддавна завойованою Україною.

"Вітчизняна війна" — це також міт. Більшовицький комунізм визнає інтернаціоналізм, тому логічно для "трудящих" весь світ батьківщина. Так, отже, кому Совєтський Союз був "Вітчизною"? Правдоподібно для правлячих кіл російської номенклятури та зрусифікованих націоналів.

Українці виконали свій обов'язок в обороні території, на якій вони живуть. Їх втрати ідуть в мільйони — мільйони полеглих на фронтах і знищених внаслідок воєнних дій та засланих погибати на Сибір. Не для них Радянська Україна не враховуючи території, була їх "Вітчизною". Україну можновладці з Москви трактували як колонію, призначену на знищення. Хвалився колись Сталін, що радо пересилив би всіх українців на Сибір, якби їх так багато не було. Відомий російський письменик Солженіцин висловився, що три черверті теперішньої території України ніколи до неї не належали. Херсонська, Одеська, Донецька області — це місця, де України не було, не згадуючи вже про Крим. Всі ці землі загарбали українці і, замість розвивати культуру, удосконалювати свою мову й піднести її на міжнародний рівень так, щоби можна було українською мовою друкувати наукові книжки, а на міжнародних конференціях влучати мікрофон з українською мовою, українські проводирі творять велику "потугу" ("Rzeczpospolita", ч.115, 18-19 червня 1996).

Як видно з цієї цитати, навіть великі письменики вміють "блеяти" і поширювати брехню. Дивно, що той великий письменик ніколи не чув, або призабув, про московське князівство та його величину за Івана Калити та що всі інші території росіяни аж по сьогоднішній день постепенно загарбали і пограбували пізніші володарі Москви. Солженіцин також ніколи не чув про царські укази — Валуєва 1863 року, Емський 1876 року — укази, які забороняли писати і друкувати українською мовою. Русифікація не припиняється навіть уже у вільній Українській державі.

За час свого панування комуністи, не згадуючи вже про царів, систематично нишили все, шо українське. Будучи перед Першою світовою війною шпихліром Европи, за більшовицьких часів приходилося не раз населенню України голодувати, а в останніх роках перед розвалом Союзу навіть імпортувати збіжжя. Українську провідну верству судили на довгі роки кари, висилали на заслання, розтрілювали, а населення нищили голодами (найбільший голод 1933 року, внаслідок якого згинуло коло 8 або більше мільйонів). Частина населення так "зроботизована" до цієї системи, що вже майже по п'ятьох роках самостійної України далі, навіть у Верховній Раді, виявляє свою "рускоязичність". Мабуть, їх розум перемучився вивченнням марксисзму-ленінізму і попросту перестав працювати. Ні, така радянська держава не могла бути "вітчизною" для загалу українців.

Слідкуючи за подіями на Великій Україні (тоді радянській) та після майже дволітньої "мандрівки" до "побідного соціялізму", українцям західних земель (перший раз визволеним 1939 р., а другий раз — на довше в 1944 р.) довелося переживати дещо інакше воєнні часи. Німці не заінтересувалися відновленням української державности (проголошення 30 червня 1941 року у Львові) і почали своїми методами, вже випробуваними в інших країнах, рядити терором. Про їхні тодішні методи зайво писати, бо про них вже багато опубліковано. Прийшов 1943 рік.

Німецькі фронти валилися і почався їх спершу повільний відступ з "твердині Европа" в напрямі "твердині Німеччина". Бувші українські галицькі політики почали думати і дискутувати про дальшу долю населення цих земель. Погоджувалися, що небагато могли зробити. Панувала загальна думка, що події розвинуться аналогічно до подій Першої світової війни; що німці війну програють, а в Совєтському Союзі може прийти до революції поневолених народів, і на такий випадок дуже придалася б — хай і невелика — добре вишколена збройна одиниця. В той час в Галичині вже почали творитися підпільні збройні сили самооборони, які пізніше стали Українською Повстанською Армією. Мабуть, щоб унеможливити дальший наплив молодих людей до УПА, німці заініціювали і погодилися на створення з українців (офіційно галичан) одну дивізію, яка пізніше виступала під різними назвами (передостання: 14.Division der Waffen-SS), а закінчила війну як 1-ша Українська дивізія Української Національної Армії, під командуванням генерала Визвольних змагань Павла Шандрука. Треба тут звернути увагу на це, що ця Дивізія була тільки підпорядкована команді зброї-СС, але не мала права себе називати СС і носити їх значки. Історія її коротка і відома. Розбиту в Брідському кітлі, а пізніше переформовану, вживали її частково проти комуністичних словацьких, а згодом тітовських партизан. Вкінці у боях при обороні міста Фельдбаху в Австрії Дивізія закінчила війну і попала в британський та частково американський полон.

Власне, говорячи про цю дивізію, виходить контроверсія: як треба відноситися до тих, що її пережили. Посадові особи в Україні ставляться до них негативно, деякі вирозуміло, деякі не мають думки, а чим далі на захід України — прихильно.

Це питання також не вільне від мітів. Під час Першої світові війни IV Універсалом проголошено незалежність України під назвою Українська Народня Республіка. З різних причин тоді не вдалося

вдержати самостійности. Червоні орди, при значній допомозі наших очм'янілих земляків, захопили всю Україну на заході аж до річки Збруч . Від того часу аж посьогодні якась частина українського народу безупинно і безперервно провадила війну проти радянського більшовицького режиму словом і ділом. Політичні еміґрації з України на Захід по Першій та Другій світових війнах вважали Україну країною окуповоною і поневоленою. У такому випадку, стверджують знавці, навіть малій вітці народу можна боротися за визволення батьківщини усіма доступними засобами. Історія записала багато таких випадків.

Західна Україна не була інакшою. Тут також уважалося, що Україна окупована, і що за її визволення треба боротися. В цьому саме належить шукати початку творення дивізії, і це розвіє міт співпраці з ворогом проти "вітчизни" і "власних братів", як гудуть демагоги.

Подібні проблеми, як українці, мали інші народи Европи. Вони їх уже розв'язали, цих дюдей провірили і, в більшості випадків, включили їх в спільну працю для добра країни. В Україні, як звичайно, багато перешкод, багато великих слів, а діла мало. Президент України Леонід Кучма, вшановуючи недавно ветеранів, слушно закликав до злагоди всіх ветеранів, покликаючись на приклади Еспанії і Чіле, де по довгий громадянській війні (брат проти брата), та по довшій ворожнечі прийшло до бажаної злагоди між живими, а впавших поховано у спільному гробі. Сподіваємося, що Президента України зрозуміють і послухають. Розвіяні правдою міти — це, напевно, швидша дорога до повної стабілізації держави.❑

Торонто, 21 червня 1996 р.

Олена Губіна

УРЯД ЗМІНИТИ НАБАГАТО ПРОСТІШЕ, НІЖ ПРИЙНЯТИ НОВУ КОНСТИТУЦІЮ

Ця стаття написана в перших днях другої половини червня. Після цього сталися події, які підтверджують розважання пані Олени Губіни — читайте повідомлення на ст. 25. Друкуємо цю статтю без змін.

Редакція

Сумніви про те, що Україна цього року таки отримає нову Коституцію, вже виникають мало в кого. І законодавча, і виконавча влада взялися за цю справу всерйоз, відчуваючи, що відступати тепер, на п'ятому році державної незалежности, вже нема куди. Тепер навіть все менше обноворюють питання, яку саме Конституцію прийматимемо. Її основні гуманістичні, демократичні та державницькі засади навряд чи можуть залежати від вузько партійних принципів. Інша справа — яким чином буде затверджено новий Основний Закон України.

Найбільш простий шлях — зробити це рішенням Верховної Ради. Оскільки вже нині обговорюються положення про те, що право змінювати конституційний лад в Україні та й саму Конституцію належатиме тільки її народові, то це означатиме, що жодний наступний парлямент не зможе вносити до Основного Закону занадто суттєвих змін, шо можуть вплинути на хід подальшої історії. Прийняття нової Конституції Верховною Радою зберегло б українське суспільство від зайвих емоційних навантажень та суспільного напруження, а заразом і зберегло б такі важливі для держави кошти, які доведеться витрачати на пошуки іншого леґітимного шляху утвердження Основного Закону.

Однак ані для кого не секрет, який вузол протиріч та позиційного протистояння являє собою нинішній український парлямент. Досить часто депутати відкривають будь-які пропозиції лише через те, що їх висловлюють їхні опоненти з іншого полі-тичного крила. І у таких випадках практично неможливо дійти порозуміння.

4 червня Верховна Рада ухвалила вцілому проєкт нової Конституції без обговорення. У той момент демократи святкували свою перемогу. Взявши за основу проєкт Конституційної Комісії, який опрацювала спеціяльна депутатська узгоджувальна комісія,

парляментарі таким чином остаточно відмовилися від розгляду альтернативного проєкту Конституції, який пропонували комуністи і соціялісти. Його не треба охарактеризовувати довго, можна лише сказати, що це була спроба затягти у те жахливе минуле, до котрого більшість мешканців України вже повертатися не збирається. Голосуючи на підтримку проєкту узгоджувальної комісії, вже й самі ліві розуміли, що їхній варіянт не пройде.

Але те голосування було тільки "квіточками". "Ягідки" мали з'явитися пізніше, коли депутати повинні були перейти до другого читання цього законопроєкту. Друге читання передбачає розгляд і голосування нової Конституції постатейно. І вже тут політики збиралися тримати цілковиту "оборону".

До останнього моменту ліві пропонували запровадити норму, згідно з якою поправки і зміни до проєкту Конституції у другому читанні проголосовуються лише простою більшістю, а не конституційною у 300 голосів. Для простої більшости ліві сподівалися об'єднати голоси комуністів, соціялістів, аґраріїв від Селянської партії та деяких можливих інших тимчасових партнерів. І у такому випадку могли б краяти будь-які конституційні статті на свій розсуд.

Їхні праві опонети не допустили запровадження подібної норми. І голова узгоджувальної комісії депутат Михайло Сирота повідомив 19 червня, вносячи проєкт Конституції на друге читання, що різких розбіжностей у статтях між першим та другим читанням нема. "Хоча до Конституції і було внесено близько 6 тисяч різноманітних поправок, — сказав він, — ми враховували лише ті, котрі не порушували концепції першого читання".

Щоправда, ряд нових статей таки з'явилося, але вони впливали лише на підсилення основоположних статей нової Конституції. Наприклад, стаття про заборону розмішення в Україні військових баз іноземних держав. Вона б мала раз і назавжди вирішити питання з базуванням в Україні Чорноморської фльоти Росії, аби у жодних політиків не виникало спокуси поступатися територією нашої держави. Втім, самі депутати припускали, що така стаття може набрати чинности не одразу, а з якогось певного терміну. Бо важко сумніватися й у тому, що російська фльота навряд чи завтра забереться з Криму.

19 червня розгляд проєкту Конституції у другому читанні таки розпочався. Але постатейне голосування було перенесене ще на два дні. Коли ж розпочалося чергове сесійне засідання, то можна було пересвідчитися, що ліві у парляменті не надумали "складати зброю", підтримуючи той законопроєкт, котрий вони називають "президентським". Спочатку підтримали лише єдине — назву

"Конституція України" і Олександр Мороз навіть пожартував: "Тепер залишилося лише прийняти самий текст".

Але вже перші тези преамбули не знайшли підтримки конституційної більшості. Лише 263 депутати проголосували за положення "Український народ", яке було спеціяльно виділене з великої літери для того, щоб показати: йдеться не про етнічну, а про територіяльну спільноту. Комуністів не переконували навіть аргументи рухівців про те, що неподалік від парляменту на пам'ятнику генералу Другої світової війни, поставленому у радянські часи, викарбуваний напис "від українського народу".

Не підтримали ліві і право українській нації на самовизначення, тезу про унітарність Української держави, посилання на Акт проголошення незалежности України від 24 серпня 1991 року та ряд інших положень. Доходило навіть до абсурду: блокуючи 20-ту статтю, де йдеться про державну символіку, депутати заразом відкинули і те, що Київ є столицею України.

Верховна Рада таким чином у черговий раз зайшла у безвихідь. І це дало всі підстави голосно заговорити про інший шлях прийняття нової Конституції. Президент Леонід Кучма заявиви пресі, що якщо депутати не розпочнуть констуктивно працювати над проєктом нового Основного Закону до 25 червня, він виступить із зверненням до народу про проведення всеукраїнського референдуму.

Депутати у кулуарах парляменту назвали це "оголошенням часу "ікс". Занепокоєння у них виникало не випадково. Справа в тім, що на референдум Президент Кучма скоріш за все виніс би самий проєкт Конституційної Комісії — без жодних правок і доповнень депутатів. А той проєкт шальки терезів явно перетягував на бік посилення влади Президента. Інші гілки влади, включаючи законодавчу та судову, отримували б урізані функції.

На час підготовки до референдуму, проведення якого вже навіть призначалося на 25 вересня, парляментарів могли б відправити у вимушену відпустку. І вони б втратили можливості впливати на будь-які процеси.

Тому у цей момент і спрацювало залізне правило компартійних структур — здатність на самозахист. 25 червня Леонід Кучма вирушив з візитою до Польщі, а в парляменті після наради керівників депутатських груп і фракцій розпочалася активна робота. Мета — опрацювати максимум статей Констиутції, щоб у разі оголошення референдуму Президент не мав підстав зупинятися на проєкті Конституційної Комісії.

Голосуючи преамбулу Конституції вцілому, депутати одразу схилилися до "Українського народу", а до тези про право української нації на самовизначення додали слова: "й усього українсього народу".

347-ма голосами "за" підтримали посилання на Акт проголошення незалежности, хоча доти він викликав справжню "алергію" у комуністів, котрі вимагали посилатися лише на Декларацію про державний суверенітет, прийняту за радянських часів 1990 року. Суперечки виникли лише в єдиній тезі преамбули, де йшлося про усвідомлення відповідальности перед Богом, попередніми, нинішніми та прийдешніми поколіннями. Комуністи хотіли вилучити слова "перед Богом". При цьому варто зазначити, що діяли дуже коректно і посилалися на свободу совісті для кожної людини. Їхня пропозиція не пройшла. І тоді Олександр Мороз вніс свою: замінити слова "перед Богом" на слова "перед власною совістю". Цю пропозицію не підтримали також. Зате вже незабаром проголосували 305-ма голосами за тезу, де були слова і "перед Богом" та "перед власною совістю".

Швидко підтримали депутати і положення статті 2 про унітарність Української держави. При цьому послухали думку фахівців про те, що Кримська автономія просто є однією з форм унітарної держави. Підтримали і єдине громадянство в Україні.

Важко сказати, чи перехопили депутати таким чином ініціятиву у Президента Кучми. Однак важливий результат: у парляменті підтримки почали набувати ті статті, котрі прогнозували "завал". А це ще раз свідчить про сильну волю Президента, котрий вміє тим чи іншим шляхом наполягти на своєму.

Робота над новою Конституцією забрала чільну увагу президентських структур. І все рідше можна помічати участь Президента у вирішенні чисто господарських справ. Життя саме виносить ці функції на український уряд. І останні кадрові перестановки в Кабінеті міністрів уже не стільки перехрещують на Президентові, скільки саме на Прем'єр-міністрові.

Кучма зробив своє — звільнив з посади Євгена Марчука і призначив Павла Лазаренка. Наступним добором кадрів здебільшого опікуватиметься саме Лазаренко.

Українські політологи по-різному пояснюють його призначення на владний Олімп. І частіше наполягають на тому, що насамперед йдеться про боротьбу різних кланів, які шукають влади. Різні групи та клани — не новина для багатьох країн. Інша справа, що, наприклад, у Росії вони розподіляються за галузевою ознакою — нафтовий клан, газовий та інші. А в Україні існують реґіональні клани. Сьогодні знов утверджується дніпропетровський. І, можливо, одна з причин полягає в тому, що київський надто повільно реагував на співпрацю з Кучмою, а мер Києва Леонід Косаківський загалом спробував підняти себе до іміджу "третьої особи в державі". Косаківський через численні порушення і завал справ був звільнений з посади. А Лазаренко розкручує урядові перестановки.

На посаді першого віце-прем'єра опинився Василь Дурдинець. Дехто пояснює це не стільки його надзвичайними діловими якостями, скільки тим, що його кандидатурою добре "перекрили" звільнене місце, аби на нього не з'являлося багато претендентів. На кшталт Пинзеника чи когось іншого.

У чутках Пинзеник довго не втримається й у кріслі віце-прем'єра. Таке саме кажуть і про Романа Шпека. Прихід Лазаренка апріорі означав кінець діяльности "теоретиків" в уряді, котрий у Міжнародному валютному Фонді та Світовому банку називали "ґарантами урядової стабільности" та "ґарантами курсу реформ". Чи оправдяться ці чутки — покаже час. Але сьогодні більше хвилює те, як відбуватимуться реформи "по-лазаренківськи". Його і досі дехто називає "головою передового колгоспу". От тільки яке майбутнє буде в Україні — "передове" чи "колгоспне"?

З посади міністра фінансів було увільнено Петра Германчука, а з посади його першого заступника — Миколу Сивульського. Можливо, це і виправдана дія, якщо згадати непередбачувані у прийнятті і реалізації проєкти Закону про Державний бюджет України, котрі з'являлися останніми роками. Однак місце міністра посів Валентин Короневський, котрий займав перед тим надто низьку посаду — заступника голови Запорізької обласної державної адміністрації. При цьому варто врахувати, що 1 червня, через несплату боргів до Державного бюджету рахунки Запорізької обласної влади були просто арештовані. Своїй появі Короневський має також завдячувати реґіональній протекції.

Звільнено з посади було і міністра сільського господарства та продовольства Павла Гайдуцького, котрий "свого" клану, чи то — підтримки — не мав спочатку і не знайшов опісля. А навзамін отримав неприязнь аґраріїв, котрі вважали цього вченого "надто далеким від села". З роботи звільнено і ряд заступників міністрів, подібний шлях прогнозують і для деяких інших міністрів.

Кадрові перестановки в уряді завжди означали певне "скидання суспільної напруги". Коли економічна криза загострюється, відбувається певне зростання цін чи несплата зарплати, найлегше поміняти команду і, що називається, розпочати справу "з чистого аркушу". Закладаючи таким чином аванс довіри на майбутнє, а разом з цим — і право на нові помилки.

Цього разу певний вплив на президентські і кадрові рішення має і розгляд проєкту нової Констиутції. Депутати надто часто дорікали Кучмі, що в уряді, нехтуючи законом, працюють депутати. Кучма демонструє, що ладен тут поступитися, увільнивши цих депутатів. А надалі поступатися мають вже парляментарі... ❑

Київ, 26 червня 1996 р.

ПРИЙНЯТА КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

28 червня ц. р. Верховна Рада України прийняла Конституцію України. Таким чином, Конституція 1978 року, а також Конституційна угода між Президентом і парляментом втрачають свою чинність.

Згідно з Конституцією, Україна є суверенною, незалежною, демократичною, соціяльною, правовою і унітарною державою. В Україні існує єдине громадянство. Державним прапором України затверджується синьо-жовтий прапор з двох рівновеликих горизонтальних смуг. Державним гербом – «Знак князівської держави Володимира Великого золотого кольору на синьому фоні (Тризуб)». Державною мовою в Україні є українська. При цьому, «держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування українскої мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України». Одночасно ґарантується вільний розвиток інших мов, якими користуються громадяни України.

Президент України, за Конституцією, є главою держави, ґарантом суверенітету, територіяльної цілісности та Конституції України. Президент обирається на 5-річний строк.

Український парлямент, за Конституцією, називається «Верховна Рада» і складається з 450 депутатів. Серед основних функцій парляменту – прийняття законів, надання згоди на призначення Перезидентом Прем'єр-міністра, розгляд і прийняття рішення з програми уряду, призначення і звільнення з посади за представленням Президента голови Національного банку України. Верховна Рада України також дає свою згоду на призначення Президентом голів Антимонопольного комітету, Фонду держмайна та Державного комітету по телебаченню та радіомовленню.

В Конституцію України введена стаття про Раду національної безпеки, яка здійснює координацію і контролю діяльности органів виконавчої влади у галузі національної безпеки і оборони.

Кабінет міністрів України є вищим органом у системі огранів виконавчої влади. Прем'єр-міністер України призначається Президентом за погодженням з більшістю конституційного складу Верховної Ради України. Згідно з прийнятим «Перехідним положенням», Кабінет Міністрів України повинен бути зформований протягом трьох місяців після прийняття Конституції.

Кабінет міністрів України є вищим органом у системі огранів виконавчої влади. Прем'єр-міністер України призначається Президентом за погодженням з більшістю конституційного складу Верховної Ради України. Згідно з прийнятим «Перехідним положенням», Кабінет Міністрів України повинен бути зформований протягом трьох місяців після прийняття Конституції.

Чергові вибори парляменту, згідно з «Перехідним положенням», відбудуться у березні 1988 року, вибори Президента – у жовтні 1999 року. «Перехідні положення» також надають Президентові право протягом трьох років після прийняття Конституції видавати укази, схвалені Прем'єр-міністром, з економічних питань, що не вреґульовані законодавством. В подальшому ці укази мають затверджуватися Верховною Радою України.

В остаточний текст Конституції включений розділ про Автономну Республіку Крим, яка має свою Конституцію. Конституція Автономної Республіки Крим приймається Верховною Радою Крим і затверджується Верховною Радою України (простою більшістю від конституційного складу).

В Конституцію України введена стаття, за якою допускається використання існуючих військових баз на території України для тимчасового перебування іноземних військ на обмежений термін з дня прийняття Конституції. Існування іноземних баз на території України допускається лише на умовах оренди, в порядку, визначеному міжнародними договорами України.

Конституцією передбачено існування Конституційного суду, до якого входить 18 суддей – по 6 від парляменту, Президента та з'їзду суддів України.

Грошовою одиницею України є гривня, однак цей пункт Основного закону буде введений в дію після проведення грошової реформи.

Конституція ґарантує громадянам право приватної власности, у тому числі право власности на землю.

За прийняттям Конституції голосували 315 депутатів, 36 проти і 12 утрималися. 30 депутатів не взяли участи у голосуванні.

Посольство України в Канаді

Оттава, 28 червня 1996 р.

Василь Федорович

УКРАЇНА І СВІТОВА ПОЛІТИКА

Може воно дивно, але Україна в п'ятому році своєї незалежности ще не зайняла належного їй місця в колі вільних народів світу. В тому відношенні її випередили, нпр., невеличкі балтійські держави (Литва, Латвія, Естонія). Світ якось без вагань та особливих застережень погодився з їх незалежністю і не висував — як це було в випадку України — окремих вимог щодо демократизації й викорінення "згубного націоналізму", пошанування прав національних меншин, свободи слова, преси й совісті, проведення економічних реформ та переходу до вільноринкової економіки.

Інша справа з Україною. Вже від самого початку, як тільки розпався СРСР і Україна проголосила спершу суверенітет (липень 1990 р.), а потім акт незалежности (серпень 1991 р.), західний світ не говорячи, очевидно, про сусідню Росію, поставився не то

Зовнішня політика України орієнтується на Захід при одночасному втримуванні зв'язків зі Сходом.

байдуже, але явно вороже до української державности. Очі "сильних світу" були звернені на Росію, яка, за їх мовчазною згодою, стала спадкоємцем кол. СРСР. Для них Україна не існувала як окремий державний організм, а тільки як географічне поняття, зглядно частина Великої Росії. Проголошення незалежности — на їх думку — це діло горстки фанатичних націоналістів і така Україна не бажана в демократичному світі, бо вона є джерелом нацизму, фашизму, антисемітизму та інших несприйнятливих ідей і практик. Крім того, Захід, без сумніву під впливом Москви, піддавав під сумнів навіть існування окремого українського народу, який ніби-то не має власної історії ані державних традицій. Взагалі, на думку Заходу, український феномен — це тільки тимчасове явище (колись — німецька інтрига) і його не варто трактувати серйозно.

Коли ж Україна всупереч таким прогнозам і міркуванням все-таки існувала й організувала своє державне життя, поодинокі

держави, спершу якось несміливо, а потім уже відважніше, почали інакше дивитися на Україну. З сусідніх держав перша Польща визнала офіційно Україну. Слідом за нею пішла "приязна" Росія. Дедалі й інші европейські держави поставилися серйозно до України. З позаокеанських держав перша Канада визнала Україну

...на міжнародному форумі Україна здобуває собі довір'я і повагу. Европейська Спільнота 1996 р. висловила сильну підтримку незалежности й територіяльної цілісности України...

(тут без сумніву вплив української діяспори). Згодом теж інші держави стали рахуватися з фактом існування незалежної України і впродовж перших двох років від проголошення незалежности понад сто держав визнали офіційно Україну, а багато з них встановили в Києві свої дипломатичні представництва. Незважаючи на ті початкові дипломатичні успіхи України, великі держави Заходу (Велика Британія, Франція, ЗСА) далі ставилися холодно до України, дарма що уряд України виявив багато доброї волі, щоб достосуватися до західної політичної ідеології і практики. Вже в самих початках през. Кравчук поспішився (непотрібно і передчасно) з заявою, що Україна буде без'ядерною державою й добровільно віддала Росії свої тактичні ядерні ракети. Але Заходові й того було замало. Він далі настоював, щоб Україна віддала всю ядерну зброю. В результаті того, в січні 1994 р. в Москві підписано між Україною, Росією і ЗСА тристоронній договір, на підставі якого Україна зобов'язалася, за домовленим відшкодуванням та ґарантією її незалежности й цілісности державної території, передати Росії для знищення всю свою ядерну зброю[1]. Той жест дуже подобався Америці (не говорячи вже про Росію), зокрема през. Клінтонові, який довів до заключення того договору. Він тоді виразно похвалив розумну політику українського уряду й визнав Україну надійним партнером ЗСА. Вслід за тим Україна, під дальшим тиском Заходу, зредукувала свої збройні сили з 800.000 до 600.000, а згодом до 350.000 вояків.

Політика Заходу супроти України змінилася на краще після того, як в грудні 1993 р. Жириновський здобув поважну перемогу в московській Думі й розбудив російський націоналізм та посилив імперські тенденції. Для Заходу це був сиґнал остороги. Треба було шукати якоїсь дороги, щоб ослабити російські апетити. Саме тоді прийшла черга уважніше поглянути на Україну як можливу гальму проти російської експансії. Обережна Британія устами свого міністра закордонних справ Рифкінда визнала Україну "півотом" —

стрижнем европейської стабільности і безпеки. Також русофільська Франція зревідувала свої погляди в користь України. Змінилося теж докорінно ставлення Америки, де досі панували, головно в Державному Департаменті, проросійські погляди й бажання мати на Сході одну велику державу замість 15 малих непевних "державок". Тепер для Америки Україна стала надійним партнером в Центральній Европі, а її незалежність стала суттєвою для американських інтересів. Крім того, коли Україна приступила до Пакту про нерозповсюдження ядерної зброї і започаткувала економічні реформи, Захід забов'язався ґарантувати її незалежність і цілісність території і, крім того, дати фінансову допомогу для проведення реформ.

Західна Европа з признанням обсервувала, як Україна рішуче вступила на шлях демократії. По-демократичному вона розв'язала в себе національне питання, забезпечивши охорону прав національних меншин. В подібний демократичний спосіб відбулося передання президентської влади в 1994 р. (Кравчук — Кучма). В переходовому періоді Україна уникнула насильства, армія не була вмішана до внутрішніх політичних спорів. Незважаючи на гарячі дискусії в парляменті, розумний провід і компроміс характеризують українську внутрішню політику. Конституційна угода між президентом і Верховною Радою з червня 1995 р. бодай тимчасово вирішила питання поділу влади між законодавчим і виконавчим секторами та встановила підготову до опрацювання проєкту конституції. Кучма постановив дати Україні нову конституцію до кінця червня 1996 р.

Зовнішня політика України орієнтується на Захід при од-

...Україна і Росія силою географічного сусідства приречені на кооперацію зі собою, очевидно, на базі рівности, без претенсій на "старшобратство".

ночасному втримуванні зв'язків зі Сходом. Ту політику започаткував ще през. Кравчук, коли станув на становищі, що Україна є европейською державою. Правда, він мав тоді опозицію серед депутатів Верховної Ради. Навіть Кучма, що тоді був прем'єрміністром, часто критикував Кравчукову прозахідню політику, підкреслюючи те, що на мапі світу Україна не існує і Заходові байдуже, чи Україна буде незалежною чи ні. Згодом, коли Кучма став президентом, то сам продовжував прозахідню політику Кравчука, стараючись збалянсувати інтеграцію України в европейські політичні структури з одночасними приязними і кон-

структивними взаєминами з Росією. Тут варто зауважити, що Кучма під час своєї виборчої кампанії в 1994 р. пропагував тісну співпрацю з Росією, а навіть обіцяв впровадити, крім державної української мови, ще російську як офіційну мову, чим викликав загальне негодування свідомих українців. Проте, сьогодні він виступає як твердий оборонець незалежности України й саме тим він з'єднав собі населення західних областей України, що в часі президентських виборів в 1994 р. голосувало за Кравчука — проти Кучми. Таким чином Кучма — здається — вирівняв прогалину між зрусифікованим Сходом і більш націоналістичним Заходом, відновив захитану національну єдність та розвіяв марево нестабільности.

Ставши президентом, Кучма не занехував дипломатичної діяльности, але при тому звернув більшу увагу на економіку, що була в тому часі на грані упадку. Тут він добився значних успіхів і нині Україна, йдучи за прикладом середньоевропейських держав,

Більшість російських політиків вважає, що це лідери України, а не її населення, є перешкодою до ближчих взаємин з Росією. Але загально відомо, що більшість українців не хоче об'єднання з Росією...

створює в себе вільноринкове господарство. Для проведенння економічних реформ Світовий Банк і Міжнародний Валютний Фонд приобіцяли Україні позики в висоті 3,4 блн. амер. дол. Крім того, Европейська Спільнота обіцяла — 250. млн., Европейський Банк Перебудови і Розвитку — 80 млн., ЗСА — 170 млн., Японський Експортовий Банк — 180 млн. Маючи на увазі, що якінебудь відхилення в програмі реформ можуть зупинити економічний розвиток, Кучма і його прем'єр-міністр Марчук[2] повели енерґійно реформи, не зважаючи на спротив сильних груп зацікавлених більше в особистих користях і в осягненні більшої влади, ніж у побудові держави. Сили опозиції, зложеної з кол. бюрократів, опанований лівими елементами парлямент, промислові і сільсько-господарські групи — постійно атакували Кучму і Марчука за їхню економічну політику. Групові й корпоративні інтереси часто стримували економічні рішення, а корупція залишалася серйозною проблемою, хоч може менше тривожною, ніж в Росії.

Проте найбільш незадовільною була і ще далі є проблема приватизації, що посувалася надто повільно; менше ніж 10% з 8.000 великих і середніх підприємств перейшли в 1995 р. в приватні руки.

В тій ділянці уряд показався нерішучим і це довело до того, що в січні 1996 р. Міжнародний Валютний Фонд затримав виплату 4-ї рати обіцяної позики. Проте Рада директорів МВФ на своєму засіданні 10 травня 1996 р. затвердила плян економічної політики України на 1996 р. і вирішила надати їй дальшу рату "стендбай" кредиту в сумі 867 млн. ам. дол.

Як бачимо, на міжнародному форумі Україна здобуває собі довір'я і повагу. Европейська Спільнота 1996 р. висловила сильну підтримку незалежности й територіяльної цілісности України, назвавши її суверенітет фундаментальним для збереження европейської безпеки. У політичній деклярації 15-ох европейських держав підтримано теж лібералізацію економіки України та схвалено обіцянку закрити Чорнобильську АЕС до 2000 року. Щодо Чорнобиля, то між Україною і державами "Великої сімки" є деякі розходження; західні вимоги закрити Чорнобильську АЕС ігнорують пов'язані з тим соціяльні і політичні наслідки для України, а крім того не обговорено фінансів, зв'язаних з закриттям станції, а відомо, що Україна сама не може покрити всіх коштів.

Проте залишаються найбільш напруженими відносини України з Росією так в політичній, як і в економічній сферах. Єльцин, який в 1991 р. поміг розв'язати СРСР і визнав офіційно незалежність України, тепер, під впливом посилення російського націоналізму, щоб здобути більше голосів у президентських виборах і втриматися при владі, вибрав великодержавну програму з пляном об'єднати держави СНД в один новий союз з центром у Москві (щось на зразок кол. СРСР). Перший крок в тому напрямі вже зроблено: Білорусія "об'єдналася" з Росією. Тепер черга на інші держави, в першу чергу на Україну, без якої не може бути справжнього союзу. Але тут є поважні перешкоди. Україна має досить причин, шоб не довіряти Росії в її політичних плянах. Росія ухиляється від офіційного визнання державних кордонів України. Державна Дума не відмовилася від своєї резолюції з 1993 р., якою визнано Севастополь російським містом, ані не анулювала постанови про перегляд рішення з 1954 р. про приєднання Криму до України. Нещодавно Дума визнала незконною Біловезьку угоду про розв'язання СРСР і створення СНД.

Більшість російських політиків вважає, що це лідери України, а не її населення, є перешкодою до ближчих взаємин з Росією. Але загально відомо, що більшість українців не хоче об'єднання з Росією, особливо населення західних областей віддавна ототожнює панування Москви в Україні з політичним поневоленням і економічним

занепадом. Незважаючи на проросійські тенденції серед частини населення східних областей, назагал національний сантимент панує в цілій Україні. Україна не має наміру бути провінцією Росії, а хоче йти за прикладом сусідніх держав — Польщі, Мадярщини, Словаччини — і жити самостійним життям без опіки "старшого брата".

Мешканці зрусифікованих східних областей України дбали більше про поправу свого матеріяльного положення, і тому під час всенароднього референдуму в 1991 р. більшість з них голосувала за вихід з СРСР і самостійність, бо були вигляди на поправу економіки в незалежній Україні. Але коли в часі президентських виборів в 1994 р. показалося, що економіка в Росії є краща, ніж в Україні, вони голосували за Кучму, тобто на кандидата, що обіцяв поправу матеріяльного становища через ближчі взаємини з Росією. Однак сьогодні, за малими винятками, об'єднання з Росією непопулярне, воно не є в інтересі ані політичної еліти, ані економічної кляси. Підприємці, що в основному є проросійські, таки обстоюють погляд, що українська незалежність захищає їх від багатих капіталістів в Росії. Україна готова мати з Росією нормальні взаємини, але намагання впхати її наново під російський чобіт насторожує весь народ.

Основним недомаганням зовнішньої політики України є її економічна залежність від Москви. Росія доставляє Україні 80% нафти й газу, а борг за це постійно зростає. Росія погрожує стриманням достав, а це, очевидно, відбивається на економіці. Позитивною розв'язкою того питання була б побудова нафтового терміналу в Одесі, який відкрив би Україні двері до нафти Середнього Сходу.

* * *

Майбутнє України лежить в її інтеграції в европейські структури. Захід не повинен сповільнювати того процесу, а навпаки — сприяти йому. Якщо, нпр., Україна приспішить приватизацію і сільськогосподарські реформи, західні інституції повинні збільшити фінансову допомогу, головно в секторі енерґетики. Під керівництвом Світового Банку і Европейської Спільноти західні й українські експерти зможуть розвинути методи раціональної політики в ділянці енергії, а тим самим унезалежнити Україну від Росії.

Проте Україна і Росія силою географічного сусідства приречені на кооперацію зі собою, очевидно, на базі рівности, без претенсій на "старшобратство". Між обома народами є давні економічні й

культурні зв'язки й обі держави користають з природної взаємної залежности, нпр., 46% російського експорту на території СНД йде до України, яка, в свою чергу, є найбільшим імпортером і консументом російської нафти й газу. Крім того, якщо взяти до уваги ще територіяльну величину України, що дорівнює Франції, її 53-мільйонове населення, великі природні багатства, добре розвинене сільське господарство — аґрикультуру, великомасштабну індустрію, — то Україна справді може бути вирішальним чинником для стабільности в Европі. Можна теж відважитися на твердження, що від постави України залежатиме, чи СНД залишиться вільним економічним союзом чи переміниться на політичну й мілітарну надбудову під командою Москви.

З уваги на свою історію й важливе географічне положення Україна має бути мостом, а не буфером, між Росією і Европою. Незалежність України фундаментально змінює статус інших центральних і східньоевропейських держав. Це перший раз в модерній історії всі ті країни відсепаровані від Росії. Незалежна Україна між Росією і Польщею, Словаччиною і Мадярщиною є запорукою безпеки і стабільности в Европі. А це є в інтересі Заходу.

* * *

Ті оптимістичні прогнози вказують на те, що світ поважно рахується з Україною, її значенням і завданням на Сході Европи. Вірмо, що Україна піде тим шляхом у світле майбутнє. Було б побажаним, щоб внутрі між нашими державними мужами було порозуміння, злагода і щире бажання прцювати для добра України.

———————

[1] При кінці травня 1996 р. Україна переслала Росії для знищення останній транспорт ядерної зброї, чим сповнила своє забов'язання з січня 1994 р. З тієї нагоди 5 червня 1996 р. в Первомайську міністри оборони України, Росії і ЗСА відзначили ту знаменну подію посадженням соняшників на місці, де досі переховувалися ядерні ракети. Ця подія мала символізувати новий статус України — без'ядерної держави.

[2] 27 травня 1996 р. през. Кучма звільнив з посади прем'єр-міністра Марчука, а на його місце іменував Павла Лазаренка. Те рішення викликало різні коментарі серед провідних політиків.

Використано:

"Ukraine, Europe's Linchpin", by J.E. Mroz and Pawliuk, in *Foreign Affairs*, May - June 1996.

Fr. Bauer. "Von der Sovietunion zu Russland Jeltzin's" in *Europaeische Rundshau*, Winter, 96/1.

Торонто, 8 червня 1996.

Микола Рябчук

ЗА ОГОРОЖЕЮ МЕТТЕРНІХОВОГО САДУ

Коли в 1946-му році канцлер Західної Німеччини Конрад Аденавер заявив, що "Азія зупинилась на Ельбі", він усього лиш перефразував, свідомо чи несвідомо, слова австрійського колеги, канцлера Меттерніха, котрий ще в минулому столітті жартома стверджував, що Азія починається за огорожею його віденського саду. Для обох них "Азія" означала щось вороже, варварське, загрозливе для самих підвалин їхньої, себто европейської, цивілізації. Імпліцитно, для Меттерніха весь простір на схід від Відня був культурно неповноцінним і підозрілим; як і більшість мешканців Заходу, він вірив, що межі цивілізації збігаються загалом із межами романо-германського світу.

Для Аденавера, однак, "Азія" означала дещо інше; все-таки він чудово знав, що на схід від Ельби знаходиться Східна Німеччина, котра — принаймі в той час — не так уже суттєво відрізнялась від Західної. Під "Азією, що зупинилась на Ельбі", Аденавер, безумовно, розумів передусім певну політичну реальність, принесену вглиб Европи совєтськими танками і накинуту на "визволені" народи грубою силою, шантажем і шахрайством. "Азія" означала для нього не просто іншу цивілізацію — хоч би яку чужу і неповноцінну, як для Меттерніха, — а, радше, відсутність будь-якої цивілізації, свого роду "антицивілізацію", ворожу найпідставовішим цінностям західного світу.

Від того часу західне сприйняття Східної Европи фактично на різні лади поєднує в собі обидва погляди, Меттернівський та

...політика Заходу щодо Східної Европи завжди була амбівалентною, щоб не сказати двозачною...

Аденаверівський. З одного боку, Захід завжди усвідомлював, що на схід від Ельби й Меттерніхового саду лежить також Европа, дарма що значно бідніша й упосліджeніша. Вони знали, що ця Европа не прийняла свого "азіятського" статусу добровільно, навпаки — вона раз-у-раз намагалася цього статусу позбутися всіма можливими засобами. Але з іншого боку, Захід завжди відчував, що щось із цією частиною Европи не є гаразд, раз вона дозволила себе проковтнути совєтам і не лише совєтам — упродовж усієї своєї

невольничої історії. Скоріш за все, вона була сама в тому винною; вона була, правдоподібно, сама схильною до поневолення, а отже й приреченою на перманентні політичні зґвалтування. Словом, вона не була "як ми", щасливі й везучі мешканці Західної Европи, вона не була повноцінною, достатньо европейською. Ця "недо-Европа", чи "напів-Европа", мала приблизно однакові шанси дотягнутися

Обурливим є лише те лицемірство, з яким Захід затосовує подвійні стандарти до себе й до інших.

до правдивої "европейськости" або ж розчинитися в ентропійній "азіяткості". Вона втратила перший шанс, дарований їй після Першої світової війни, і тепер мусить за це розплачуватись. Нема, властиво, на кого нарікати, крім себе.

Такою, приблизно, була логіка багатьох людей Заходу, в якій слушні аргументи химерно поєднувалися з сумнівними, щоб не сказати расистськими спекуляціями. Нечисте сумління здебільшого винахідливе. Меттерніховський погляд дає людям по другий бік загорожі чудове виправдання для свого зверхнього статусу, він чудово примирює їх і з Мюнхенською зрадою, і з Ялтинською; він дає справді гарні підстави не втручатися у совєтські "внутрішні справи" — чи то йшлося про знищення української, вірменської, грузинської незалежности на початку 1920-х років, чи про вторгнення до Будапешту й Праги в 56-му та, відповідно, 68-му. Цей підхід блискуче відбито у давній репліці Ллойда Джорджа про готовність Британії торгувати з будь-ким, навіть із канібалами (гроші не пахнуть), як і в рішенні Рузвелта встановити дипломатичні стосунки з Росією 1933-го року, якраз під час голодомору, зорганізованого на Україні московськими "канібалами".

Цей підхід афористично відображено в секретній записці Британського Міністерства закордонних справ з того ж таки 1933-го року: "Якщо по-правді, то ми, звісно, маємо певну інформацію про голод на півдні Росії (так британські добродії називали Україну. - М.Р.), подібну до тої, що з'являється в пресі... Однак ми не хотіли б її розголошувати, оскільки це може викликати роздратування совєтського уряду і наші стосунки можуть зіпсуватися".

Наскільки цей західний підхід змінився за 60 років, ми можемо судити хоч би з недавньої заяви Б.Клінтона у Москві про те, що американський уряд вважає події в Чечні "внутрішньою справою" Росії. Іншими словами, кремлівські яструби можуть і далі винищувати мирне населення у непокірній республіці — достоту як вони це робили 60 років тому в Україні. Виконавчий директор Міжнародного валютного фонду Мішель Камдессю зформулював

суть проблеми ще краще від Б. Клінтона: "Трагічні події в Чечні, — сказав він, — не є достатньою причиною, щоб не допомагати Росії в її енергійному намаганні реформувати свою економіку". Ллойд Джордж, безумовно, міг би тріюмфувати: торгівля з канібалами (чи, пак, "демократами" — в Росії ці речі розрізнити нелегко) триває.

Звичайно, Східна Европа — це не віддалена територія на кшталт Чечні чи Грузії, чи Вірменії. Це не значить, що її не можна продати "російським друзям"; це значить лише, що її ціна значно вища. Під час Другої світової війни такою ціною виявилося гарматне м'ясо, якого "дядько Джо" мав удосталь і, на відміну від західних союзників, ніколи не жалкував для панування над світом. А проте "Азія", добравшись до Ельби й підступивши до Меттерніхового саду, ніколи не думала задовольнятися досягнутим. І багато людей на Заході це відчували. Доля Східної Европи завжди могла спіткати й Західну. А тому, хоч якою неповноцінною і "недоевропейською" та Східна Европа не була, вона все ж таки заслуговувала західної уваги й підтримки. Все-таки краще мати за східною огорожею "погану" Европу, ніж "добру" Азію.

Відтак політика Заходу щодо Східної Европи завжди була амбівалентною, щоб не сказати двозначною. З одного боку, західні европейці завжди вважали, що їхні східні сусіди тією чи іншою мірою заслуговують своєї долі (кожен народ, зрештою, заслуговує на той уряд, який має): але з іншого боку, вони не могли не відчувати, що східні европейці, котрі відчайдушно опираються домінуванні "Азії" на своїх теренах, є корисними, і вже тому заслуговують на симпатію й допомогу — бодай у рамках, визначених свого часу Міністерством закордонних справ Великобританії: не дратувати совєтський уряд і не псувати стосунків з ним. Себто — аби не надто зашкодити дальшій "торгівлі з канібалами".

Свого часу польський письменник Станіслав Бараньчак помітив двоїстість цього західного "симпатизування" Східній Европі доволі влучно. "Кожен на Заході, — зазначив він у 1982 році, відразу після впровадження в Польщі військового стану й придушення опозиції, — запитує, чи "Солідарність" не зайшла задалеко; нікому й на гадку, однак, не спадає запитувати, чи не зайшов, бува, задалеко генерал Ярузельський. Попри всю свою симпатію й співчуття, Захід, схоже, мовчки засвоїв головне положення східної пропаганди: що комуністична влада завжди має рацію, захищаючи своє монопольне панування. Вони ніколи не заходять задалеко, навіть коли оголошують стан війни власному народові. Це тільки народ заходить занадто далеко й накликає на себе всілякі біди, вимагаючи чистого повітря свободи, того самого, яким Захід насолоджується щогодини".

За кільканадцять років відтоді мало що змінилося. Російська

влада й сьогодні, хоч би що не робила, все одно має рацію і не заходить в очах Заходу занадто далеко. Чечня є найкращим тому підтвердженням, хоча й інших прикладів не бракує. Так, угорці, поляки, чехи заходять "занадто далеко", добиваючись прийняття в НАТО; естонці й латвійці заходять "занадто далеко", відмовляючись надати — негайно і безумовно — громадянство тисячам російських мігрантів у своїх республіках; українці заходять "занадто далеко", не бажаючи віддавати Росії задаром свою фльоту і ракети, а також — нечуване зухвальство! — не визнавати російську мову державною на своїй (українській поки що) території.

Зате Москва не заходить задалеко ані в Чечені, ані в Грузії, ані в Криму, ані в Таджикистані. Вона не заходить задалеко й тоді, коли обіцяє "захищати" так зване "російськомовне населення" за кордоном усіма можливими засобами. (Гітлер, як ми пам'ятаємо, захищав свого часу "німецькомовне населення" в Чехословачиині подібним чином). Безумовно, Захід чудово знає, який "закордон" Москва має на увазі. Очевидно, що не Брайтон Біч — бо інакше американський уряд мусив би вже давно зробити російську мову офіційною у Нью-Йорку, а заразом негайно й беззастережно надати громадянство всім підряд прибульцям з Росії.

Покладання на Захід не повинно бути сліпим і беззастережним — інакше східні европейці знову можуть стати жертвами нової Ялти, Мюнхену чи пакту Молотова-Ріббентропа.

Двоїсте ставлення Заходу до Східної Европи завжди обумовлювалось геополітикою, себто холодним розрахунком і давнім англосаксонським принципом "charity begins at home". Позиція загалом слушна, і нічого осудливого в ній немає. Обурливим є лише те лицемірство, з яким Захід затосовує подвійні стандарти до себе й до інших. (Американські націоналісти можуть боротися проти утвердження еспанської мови у ЗСА і ніхто їх за це не вважає націоналістами. Зате кожен українець, який не хоче, щоб у його країні панувала російська мова, — це воістину печений націоналіст і ворог проґресу!). Схоже, що американське мірило має різний калібр для різних випадків (німці, зрештою, теж не поспішають визнавати у себе турецьку мову другою офіційною, ані французи — арабську).

На жаль, далеко не всі східноевропейці здають собі справу з цієї західної двоїстости; багато хто приймає тамтешню ліберально-демократичну риторику за чисту монету і, відповідно, сподівається від Заходу значно більше, ніж той може і хоче дати. Натомість тверезе ставлення східноевропейців до Заходу не повинно бути ані

ворожим, ані рожево-оптимістичним. Воно повинно бути, фактично, таким самим двоїстим, як і ставлення Заходу до Східної Европи. Захід не є "добрим дядечкою" і він, взагалі, не є "добрим". По суті, він є лише "меншим злом", ніж та "Азія", яка маячить на сході. І саме на цьому тверезому усвідовленні й тверезому розрахунку повинні будуватися відносини східних европейців із Заходом. Інакше — східні европейці завжди ризикуватимуть опинитися в ролі зраджених коханців, як це вже не раз бувало в історії.

В міжнародній політиці, як відомо, немає постійних друзів, а є лише постійні інтереси. Оскільки загроза з боку "Азії" цілковито не зникла, спільна безпека є однаковим інтересом і для східних, і для західних европейців. Але зрозуміло також, що цей інтерес усвідомлюється в різних країнах по-різному. Для України він має першорядне, для Польші другорядне, для Великобританії десятирядне значення. Західноевропейські політичні системи поки що значно стабільніші, економіки — потужніші, збройні сили — могутніші. А головне — західноевропейські країни ніколи не належали до російської "сфери впливу", і тому їм важко збагнути, чому ті східноевропейці аж так нервують перед "напіввигаданою" російською загрозою (і то чим ближче до Росії, тим нервування, ясна річ, дужче).

Захід, безумовно, завжди був і буде для східних европейців стратегічним союзником — принаймі тією мірою, якою інтереси Східної й Західної Европи збігаються. Наївно, однак, сподіватися, що інтереси коли-небудь співпададимуть цілковито. Покладання на Захід не повинно бути сліпим і беззастережним — інакше східні европейці знову можуть стати жертвами нової Ялти, Мюнхену чи пакту Молотова-Ріббентропа. Захід завжди знайде безліч виправдань, щоб зрадити своїх східноевропейських союзників, якщо в цьому буде потреба, вигода, або й просто примха кількох русофільствуючих президентів. "Might makes right" — цю англосаксонську приказку східноевропейцям теж варто запам'ятати.

Той факт, що населення України не виявляє поки що виразно прозахідної орієнтації, може мати не лише неґативне, а й до певної міри позитивне значення. За данними Центру "Демократичні ініціятиви", лише 15% громадян воліли б, щоб Україна розвивала стосунки головно з країнами Заходу. В Західній Україні, щоправда, ця цифра удвічі вища, зате в Криму вона ледве сягає трьох відсотків. Натомість 17% громадян України вважає, що урядові слід орієнтуватися передусім на Росію — цифра загрозлива й малоприємна, проте не таке вже й велика, коли взяти до уваги, що в

Україні проживає 22% етнічних росіян і ще приблизно стільки ж так званих "російськомовних" (інакше кажучи, далеко не кожен росіянин чи русофон хоче зближення з Росією).

Близько 14% опитаних стверджує, що Україні слід покладатися передусім на власні сили, тим часом як переважна більшість (40%) воліє, щоб Україна розвивала взаємини передусім у рамках СНД. Така орієнтація населення є, безумовно, консервативною і не надто сприятливою для зміцнення української незалежности. Вона відображає боязнь будь-яких рішучих змін, що можуть порушути існуючий статус-кво і спричинити конфлікти в суспільстві. З одного боку, українці явно не довіряють Заходові — і мають, зрештою, для того чимало підстав з близької й віддаленішої історії; а з іншого боку, вони так само не надто покладаються на Росію.

Орієнтація на СНД у такому контексті є свого роду компромісом між почуттям й здоровим глуздом, між проросійськими симпатіями одної частини населення і проевропейськими настроями іншої. Така орієнтація є досить загрозливою для української незалежности, беручи до уваги намагання Росії перетворити СНД у наддержавну, квазіфедеративну структуру. Але водночас ця загроза не є надмірною, зважаючи на те, що українські еліти всіляко цьому російському тискові опираються і, що теж дуже важливо, мають у цій своїй політиці цілковиту підтримку з боку населення.

Як ми пам'ятаємо, президент Кравчук постійно підкреслював, що СНД, з погляду України, це лише механізм "цивільного розлучення", себто мирного демонтажу совєтської імперії. Президент Кучма висловлюється дипломатичніше, але теж намагається обмежити ролю СНД виключно економічною корпорацією. Ця двоїста політика обох українських президентів об'єктивно відбиває двоїстий українсько-російський (русифі-кований) характер постколоніяльного суспільства. За влучним спостереженням британського журналу "Економіст": "попри всі свої обіцянки приятелювати з Росією, президент Кучма доволі твердо повернув свою політику у бік Заходу". Думається, що цей поворот не є якимсь післявиборчим трюком Леоніда Кучми, ані, тим більш, примхою чи випадковістю. Прозахідна орієнтація є неминучою відповіддю українських еліт на гегемоністські амбіції Росії і, слід сподіватися, ця орієнтація дужчатиме, знаходячи щораз більшу підтримку населення. Водночас, можна не сумніватися, що ця орієнтація ніколи не буде надто наївною й ідеалістичною. Українці мають досить підстав боятися Росії, але вони мають також не менше історичних підстав сумніватися в підтримці Заходу. ❑

Микола Галів

ДЕЩО З ПРИВОДУ І ПРО СИНОД УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

(16-25 листопада 1995 р., Рим)

Наради Синоду УКЦеркви відбувалися у великій залі колишнього патріяршого двору Патріярха Йосифа при П'яця деї Монті 3, при соборі свв. Сергія і Вакха. Як відомо, чи це природньо чи не природньо, але залишається незаперечним факт, що у нашому суспільно-церковному житті найбільше таємничими і засекреченим є синоди УКЦеркви. Трудно логічно пояснити, чому існує така велика засекреченість. Правдоподібно, навіть самі учасники синодів, себто єпископи, не мають потрібних і переконливих пояснень, чому воно так є. Що пробується засекречувати — слабість чи силу? Ці питання у латинській Церкві ставиться інакше. Знову ж належить тут незаперечно підкреслити, що нам відома доля наших засекречених синодів! Поруч з тим насувається питання: а чи можна справді заховати ці синодальні секрети? Це справді парадокс: чому таємниця? На жаль, через ці секрети чимало постанов і рішень Синоду ніколи не побачило денного світла.

У нашому суспільно-церковному житті найбільше таємничими і засекреченим є синоди УКЦеркви. Трудно логічно пояснити, чому існує така велика засекреченість.

Все ж таки ми бажаємо наших шановних читачів поінформувати про останній Синод УКЦеркви, що відбувся у Римі 15-26 листопада 1995 р., але поруч з тим бажаємо завважити, що наші інформації можуть відбігати, але не мусять, від точности, бо їх брали з ріних джерел і пробували їх провірювати, наскільки вони вірні. Не в усьому нам пощастило.

Правда, можна б тут повторити запитання, яке поставив у попередньому числі журнала "Патріярхат" о. проф. д-р Ігор Мончак у статті під назвою "Чи відбудеться собор УКЦеркви в 400-річчя Берестейського договору?" Чому Синод УКЦеркви в Римі?

Зовсім логічне питання. Не одинокий о. І. Мончак ставив перед собою таке питання і шукав на нього відповіді. Тому з приводу цього поставали різні здогади і припущення. Спершу припускалось,

що це буде надзвичайний Синод, на якому, напевно, виберуть новий провід, себто патріярха або коадьютора з правом наслідства, бо Патріярх Мирослав, з огляду на вік і фізичний стан здоров'я, неспроможний справно діяти. Два єпископи-помічники — Владика Юліян Ґбур і Владика Василь Медвіт чомусь не сповняють ролі помічників, радше є поза цим марґінесом. Мабуть, в цьому певну ролю відограє ближче оточення Блаженнішого Мирослава, яке, на жаль, у Львові, як і поза Львовом, не втішається доброю славою, а це справді шкода.

Потреба зміни проводу нашої Церкви підкреслювалась ще таким фактом, що Постійний Синод сходився, плянував, приймав різні рішення й ухвали, але цього всього не здійснювалось. Без найменшого сумніву, всі ці різні припущення і названі проблеми є логічними і вказували, що, справді, зміна чи зміни у проводі УКЦеркви є оправданні й потрібні.

Як виявилось, Синод не був надзвичайним і на програмі нарад не було мови про вибір патріярха чи верховного архиєпископа, чи його коадьютора з правом наслідства. Тут слід підкреслити, що згідно з канонічним правом, патріярхи чи верховні архиєпископи так само, як вселенський архиєрей папа не мають заступників. Патріярха чи верховного архиєпископа, який є патріярхо-рівний, вибирають тільки тоді, коли існуючий помре або зрезигнує. Отже, не вибирали на останньому Синоді УКЦеркви ні патріярха, ні коадьютора. Вибрали ще одного єпископа-помічника для Патріярха Мирослава-Івана, яким став Владика Михаїл Гринчишин, еп. Франції. Була поширена вістка, що його обрано коадьютором з правом наслідства, що не відповідає правді. Як нас інформовано, на помічника спершу було призначено Владику Михаїла Колтуна, але він відмовився.

Першою радісною вісткою, що вийшла із залі нарад Синоду, було те, що вкінці Апостольська Столиця, після довгих-довгих років, визнала акт свячень Патріярха Йосифа на єпископів архимандрита Любомира Гузара і о. ректора д-ра Івана Хому. З жалем приходиться сказати, що це одна з сумних історій нашої Помісної УКЦеркви. Дивно і незрозуміло, що так довго наші владики не прийняли до свого кола висвячених Патріярхом Йосифом владик, мало цього, був час, коли голосували проти. Треба сказати, що висвячені Патріярхом Йосифом Владики виконували волю свого глави Церкви. Правда, свячень не міг ніхто заперечити. Вони були і залишились важними. У великій мірі миряни, які знали про їх свячення, звертались до них як до владик, бо ж вони такими були.

Цікаво, що для Владики УПЦеркви Всеволода, архимандрит Любомир Гузар був і є владикою. Владика Всеволод, виступаючи з науковою доповіддю з приводу 50-річчя смерти Слуги Божого Андрея у листопаді 1994 р., цитував дещо з праць Владики Любомира Гузара і таки називав його владикою.

На цьому місці слід поґратулювати обидвом Владикам, — Любомирові й Іванові, за їх мужню поставу, що вони гідно й достойно видержали довгі роки приниження.

Одною з перших точок нарад була справа відвідин України Папи Івана-Павла II, яку реферував Патріярх Мирослав-Іван. У цьому слові є також порушена справа визнання Апостольською Столицею

..."Я (папа) вже тепер не бачу причини, чому не мав би бути визнаний патріярхат УКЦеркви".

патріярхату Помісної УКЦеркви. Під час спільної зустрічі з Папою Іваном-Павлом II, Папа звернувся до учасників зустрічі окремим словом, яке було надруковане в "Оссерваторе Романо" українською мовою. Тут дозволимо собі зацитувати одне місце, яке є відповіддю на домагання визнання патріярхату нашої Церкви: "Достойні Брати! Процес оновлення — а Ви це добре знаєте, — буде довгим і вимагатиме терпеливости та стійкости, але з певністю принесе очікувані плоди. Ви знаходитесь на правильній дорозі. Продовжуйте вести до завершення те, що Ви почали".

Ствердження факту, що "Ви знаходитесь на правильній дорозі", говорить багато. І папа підказує нам продовжувати до завершення те, що ми почали. А що ми почали? Ми почали домагатись наших прав, ми почали домагатись піднесення нашої УКЦеркви до гідности партіярхату. Чомусь Папа Іван-Павло II ще не може визнати і поблагословити патріярхат Помісної УКЦеркви. Хіба ж добре знаємо, чому є така ситуація. На жаль, "остполітік" не перестала діяти. Папа Іван-Павло II наполегливо змагає до того, щоб слова "щоб усі були одно" стали дійсністю.

Слід мати на увазі, що мова Папи Івана-Павла II є багатомовна і багатозначна. Вже сьогодні не говориться про територію, бо терирорія сьогодні є незаперечною. Варто нагадати собі слова під час одного з синодів, що також відбувся у Римі і в якому вже брали участь всі владики, включно з Україною. Коли Синод нашої Церкви звернувся до папи у справі визнання патріярху Помісної УКЦеркви, то на це прохання Папа Іван-Павло II відповів, не цитую, але переповідаю зміст слів: я (папа) вже тепер не бачу причини, чому

не мав би бути визнаний патріярхат УКЦеркви.

З того часу, а це було на початку 90-років, нічого не змінилось, мало цього, на власній териротії, у власній хаті, обмежено юрисдикцію Блаженнішого Мирослава-Івана до західних земель України. Ми бажаємо це сказати, що справа території, якої у той час ми не мали, не була причиною невизнання патріярху Помісної УКЦеркви, а тільки димовою заслоною. Ми не однократно під-креслювали в той час, а сьогодні всі ми наявно бачимо, що справді це не була причина. На жаль, Ватикан у відношенні до нашої Помісної Церкви не був відкритим і не називав дійсних фактів, чому не може бути визнаний патріярхат УКЦеркви. Звичайно, приємно було почути з уст Папи Івана-Павла II, що наша Церква є на правильній дорозі і щоб ми продовжували це до кінця, що почали, але, на жаль, це не є і не може бути розв'язкою питання нашої Церкви.

Нам відомо, що під час нарад останнього Синоду у Римі, порушено цілу низку питаннь. З головніших треба назвати справу візити Папи Івана-Павла II в Україну. В цій справі на Синоді прийнято плян, як повести працю для приїзду папи в Україну і звернутись, щоб Президент України Леонід Кучма офіційно запросив його. Це добре, що Синод на чолі з Главою нашої Церкви Блаженнішим Мирославом-Іваном запросив Папу Івана-Павла II. Будемо раді й будемо молитись до Всевишнього, щоб ми помилялись, бо всі наші прохання і просьби так довго не будуть здійснені, аж поки Апостольська Столиця не одержить зеленого світла з Москви.

Отже, ідеться про світло не зі сходу, але з півночі. Можна сказати, що це саме підложжя має проблема юрисдикції нашої Помісної УКЦеркви, яка також обговорювалась на Синоді у Римі. До речі, варто нагадати, що після того, як прямо зчинився крик з приводу юрисдикції блаженнішого Мирослава, яку обмежено до Львівської архиєпархії, то говорилось, шо Блаженніший Мирослав одержав особисту юрисдикцію на цілу Україну. На жаль, нам не довелось бачити в цьому відношенні офіційного документу. Це питання обговорювалось і на останньому Синоді. Кажуть, але тільки кажуть, і це по-різному, що, мовляв, наша УКЦерква, чи зглядно її Глава, має юрисдикцію на весь світ. Є також версія, що тільки на Україну. Що є правдою? Якщо Глава нашої Церкви має вселенську юрисдикцію, то чи й надалі залишається право, що діяспорні владики мають право брати участь у синодах, приймати рішення і ухвали під час синодів, але ці рішення і ухвали їх не зобо'язують, бо вони мають призначення тільки для Церкви в Україні? Якщо

хтось бажає сказати, що у Христовій Церкві немає логічности, то дуже помиляється. На жаль, у згаданому представленні підлеглости чи підпорядкованости немає жодної логічности. Насувається питання: а чому ж би нашій УКЦеркви у чотиристаріччя Берестейської унії не повернутись до тієї юрисдикції нашої Київської Церкви і тих артикулів, що були спільно прийняті?

Можна б поставити питання: на якому з синодів УКЦеркви не обговорювалось питання беатифікації Слуги Божого Андрея? На цьому Синоді також не поминено цього питання. Значить, цей процес вже довго тягнеться, але, на жаль, ми не читали якоїсь інформації, як ця справа у дійсності мається і як далеко зайшли. Знаємо, що цією справою і колись, і тепер відає Владика М. Гринчишин з Франції. Слід завважити, що з чужинецьких джерел про беатифікаційний процес довідуємось значно більше, як від наших офіційних чинників і відповідального за цей процес Владики Гринчишина. Варто було б, щоб і миряни були про це поінформовані. А, може, в цій справі нічого не робиться? Є оправдані підстави до таких висновків.

Що є правдою? Якщо Глава нашої Церкви має вселенську юрисдикцію, то чи й надалі залишається право, що діяспорні владики мають право брати участь у синодах, приймати рішення і ухвали під час синодів, але ці рішення і ухвали їх не зобо'язують, бо вони мають призначення тільки для Церкви в Україні?

Також центральним питанням нарад Синоду було обговорення Берестейської і Ужгородської уній. Нам не відомо, що в цій справі рішено, чи поза самими нарадами буде зроблено щось більше тривалого, невідомо. Свого часу був плян улаштувати міжнародну конференцію, яку підготовляв д-р Мирослав Лабунька, теперішній ректор УВУ, але, здається, вона не відбудеться з причин економічних, а це шкода. Не відомо, чи на Синоді рішено відзначати Берестейську унію, до якої є історичні застереження. Бо ж справді, чи поза Київською Церквою була ще окрема Ужгородська Церква?

Вже від довшого часу говориться про більшу увагу і присутність нашої Помісної УКЦеркви в Києві. У Києві й околиці та й взагалі по всій Україні й колишньому Радянському Союзі живе багато українців-католиків східнього обряду, отже є потреба утворювати церковні осередки. На Синоді, здається нам, також обговорювано питання збудування патріяршого собору в Києві. Знаємо, що вже

кілька років тому була посвячена площа під будову такого собору. На жаль, з того часу по сьогодні нічого не зроблено. Як нас інформують, ця площа, що була посвячена, є вже продана. Чому так сталось, нам не відомо. Мабуть, у цій справі могло б подати інформації і виянити ближче оточення Блаженнішого Мирослава на Святоюрській горі.

На жаль, нам не відомо, чи порушувано і чи вирішено ситуацію Торонтської епархії і чи говорилось про Австралійську епархію. В Австралії українська громада поділена, а єп. Петро Стасюк сконфіскував літні числа журнала "Патріярхат" і тим наніс журналові фінансової шкоди.

Нам не відомо, чи обговорювались питання релігійного діялогу з Українськими Православними Церквами.

Вкінці хочеться сказати, що наша Помісна УКЦерква повинна бути більше сама собою. Не все треба шукати порад у сусіда чи навіть звертатись до центру, який не все нас розуміє і відчуває наші потреби. Бажалось би, щоб наша Церква, маємо на увазі її провід, єпископи чи навіть патріярші помічники, більше служили, були учителями, а менше володіли. ❑

("Патріярхат")

СУЧАСНИЙ СТАН ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ І ЇХНЯ МАЙБУТНІСТЬ

Сьогодні в Збройних Силах України стан невідрадний. Далі пляпуються радикальні зміни під керівництвом міністра оборони Валерія Шмарова. Найбільше критикована реформа — це "перехід на нову систему управління в оперетивно-стратегічній ланці", тобто пропонується перейти із системи округ на оперативно-територіяльні командування на базі армійських корпусів. Після відставки керівника Генерального штабу Анатолія Лопати, появився відкритий лист, підписаний 770 генералами і офіцерами апарату Міністерства оборони, керівником котрої є перший заступник міністра оборони Іван Бажан. Сам лист — це голос на користь необхідности реформ в армії.

Для ближчого ознайомлення з цією проблемою наших читачів, яким не байдужа доля українського війська, поміщуємо дві статті: кол. міністра оборони, генерала армії Віталія Радецького та генерал-лейтенанта Олексія Лавренюка

Редакція.

Генерал армії України Віталій РАДЕЦЬКИЙ,
Головний інспектор Міністерства оборони України:

"Без міцної армії державу не збудувати"

Роздуми щодо сучасної ролі збройних сил у суспільно-політичному житті України

Сьогодні в суспільстві і особливо серед інтелігенції України існує думка про те, що "холодна" війна між Заходом та Сходом закінчилась, потеплішала політична обстановка, явних ворогів України вже не існує, у суспільстві панує поки що мир та здагода і так буде завжди. Але розвиток подій у світі свідчить про інше. Воєнні конфлікти, які розростаються до рівня поки що льокальних війн, ведуться в багатьох регіонах світу. Це світчить про те, що навіть переділ територій держав ще не закінчився, не говорячи вже про розподіл ринків збуту і особливо сфер впливу. Цей процес

тільки набирає сили. Як свідчить світовий досвід, не тільки намагання щодо перерозподілу територій та поділу зон збуту може призвести до вирішення цих питань насильницьким шляхом, але в багатьох випадках політична та економічна боротьба за сфери впливу також, врешті-решт, призведе до застосування воєнної сили.

Поки що Україна, яка знаходиться в складній економічній ситуації, не взмозі здійснювати свій вплив на сусідні держави та реґіони як в політичному, так і в економічному пляні. Але невдовзі настане такий час, коли для того, шоб нормально працювала економіка, розквітала торгівля, поширювалися зовнішньоекономічні зв'язки з іншими державами, потрібно буде вести боротьбу за це в різних напрямках, застосовуючи різноманітні форми і методи політичного, економічного, соціяльного і іншого впливу.

Це свідчить про те, що необхідно мати відповідні інстументи для того, щоб здійснювати сильну політику і боротися за сфери впливу. Одним із таких інстументів, спираючись на який як прямо, так і побічно можна вести розмову на рівних, є Збройні Сили.

Поки що це є одним із найважливіших атрибутів державности і ще, мабуть, досить надовго залишиться таким.

У такий важливий історичний момент для України, коли необхідна асболютна згуртованність народу навколо ідеї патріотизму, державности, ринкової економіки, деякі друковані видання, що, напевно, виконують чиєсь соціяльне замовлення, зайняті тим, що шельмують Збройні Сили. Особливо їх кістяк — офіцерський корпус, який доведений до зубожіння, внаслідок чого йде процес масового звільнення, особливо молодших офіцерів, з рядів Збройних Сил.

Складається враження, що це соціяльне замовлення спрямоване на руйнування Збройних Сил, тому що це є одним із останніх атрибутів держави, який менше всього корумпований і здатний поки що виконувати свої завдання за своїм призначенням. Не треба бути великим політиком і філософом, щоб зрозуміти, що в теперішній ситуації остаточне зруйнування Збройних Сил може призвести до втрати Україною своєї державности, до якої ми йшли століттями.

Необхідно перш за все зупинитися на одному із найважливіших факторів, який впливає на Збройні Сили, — це настрій нашого українського суспільства. До речі, цей фактор є універсальним і впливає позитивно чи неґативно на Збройні Сили будь-якої держави. Фактор настрою суспільства до своєї армії завжди призводив чи до перемоги, чи до поразки.

Про це свідчить велика кількість історичних прикладів.

Зупинимося на одному з них, як найхарактернішому. Це стосується царської Росії 1904-1905 років, коли Росія зазнала поразки в російсько-японській війні на Далекому Сході як на суші, так і на морі.

Визначаючи причини поразки російської армії та фльоти, політики і воєнні теоретики називали їх безліч: це і бездарність вищого командного складу, і тупість та безініціятивність солдат і матросів, відсталість у розвитку військової техніки і озброєння, відсутність системи управління військами і багато чого іншого. Але майже ніким не аналізувався фактор настрою російського суспільства перед війною і те, як він вплинув на стан боєздатности армії і фльоти Росії.

Перед війною населення Японії від імператора до останнього робітника і селянина відзначалося патріотичним піднесенням. Всі ясно усвідомлювали, що для подальшого як політичного, так і економічного розвитку країни потрібні нові землі, які можливо отримати тільки шляхом завоювання.

Звичайно, що при такому настрої суспільства армія як представник державної ідеї і головний фактор досягнення національних цілей користувалася надзвичайною популярністю. В школі при вивченні історії учням прищеплювалася повага до військових подвигів, з катедр вищих навчальних закладів молодь чула проповідь здорового націоналізму, уславлення героїв воєнних битв. Призов молодого японця в армію для нього самого, а також для його сім'ї був не бідою, а радістю. Військові на собі відчували ту повагу, якою користується в країні воєнний мундир. Відзнаки, які були отримані в армії, вельми цінувалися в цивільному середовищі, сім'ям загиблих в бою приділялася особлива увага. І як наслідок — настрій суспільства, його ставлення до японської армії, атмосфера поваги і довір'я, які ще за часів миру оточували армію, привели до безумовно високого морального духу в часи війни.

У цей же час у Росії відбувалися зовсім інші події, внаслідок яких формувався настрій суспільства. В літературі, пресі, з катедр вищих навчальних закладів, з промов чиновників систематично висловлювалися погляди, що націоналізм є поняттям застарілим, а патріотизм не є гідністю сучасного інтелігента, який повинен у рівній мірі любити все людство, що війна є залишком варварства, армія — головне гальмо проґресу та споживач казни і т. ін.

Ці ідеї, руйнівні для будь-якого державного ладу, розповсюджувалися в російському суспільстві. До того ж, кожний громадянин, який приєднувався до цих поглядів, так би мовити, отримував патент на звання "передового інтелігента".

Логічним результатом втілення такої ідеології у свідомість населення було повне заперечення всіляких військових доблестей та зневага до воєнної служби як до нікчемної та шкідливої справи.

Таке ставлення освічених клясів суспільства до армії спричиняло надзвичайну шкоду в офіцерському середовищі. Виходячи з того, що громадська думка має надзвичайно велику силу і вплив на державні інститути, можна об'єктивно оцінити, в якій мірі вищезазначений настрій російського суспільства підірвав у офіцерів бажання серйозно займатися своєю справою, наскільки він послабив їхній бойовий дух та готовність до пожертвування собою заради загальних інтересів. Тобто суспільний настрій підірвав моральний дух російської армії, і це було однією з головний причин її поразки в російсько-японській війні.

Чи можливо провести аналогію між наведеними прикладами та сучасною обстановкою, суспільним настроєм в Україні стосовно Збройних Сил? Так, звичайно, і як би це не було гірко писати, але суспільні погляди на армію формуються ще більш неґативні, ніж це було в царській Росії за часів російсько-японської війни. В чому це проявляється?

По-перше, соціяльний стан офіцера в суспільстві погіршується У наш час початкової стадії ринкової економіки чи перехідного періоду від тоталітарної системи до демократії сталося відверте схилення до мішка з грошима. Відповідний соціяльний стан у широких суспільних колах забезпечують виключно гроші, причому

"...український генерал отримує близько 150 долярів США, а різниця між званнями полковник і генерал в Збройних Силах України сягає аж 190 тис. крб."

нікого не цікавить спосіб їх накопичення — чи добуті вони крадіжками, хабарем, рекетом або темними комерційними справами. Все це байдуже, аби були гроші.

При такому світогляді воєнна служба з її дивними і незрозумілими для сучасних ділків ідеалами патріотизму є чимось абсурдним і в цілому придатним лише для людей другого ґатунку.

На мою думку, передова інтеліґенція України взагалі ставиться з презирством до військової справи як до професії, яка не гідна сучасної ділової людини, і прикладає всіх зусіль для того, шоб ані самі її представники, ані їхні діти у Збройних Силах не служили, користуючись безліччю прийнятих пільг по відстрочкам до призову до армії, а де і прямим підкупом.

Такого явища в жодній країні Европи немає. Тому офіцери Збройних Сил України, і особливо молоді, звільняються з лав Збройних Сил, адже вони не бачать перед собою майбутнього.

Тяжкі умови служби, матеріяльні нестатки, пригнічений стан у суспільстві професійного військовослужбовця перемагають його бажання служити в армії та високе почуття патріотизму і примушують покинути військову службу і шукати роботу в інших сферах діяльности для того, щоб забезпечити себе та свою сім'ю всім необхідним для виживання. І найстрашніше те, що з числа офіцерів найбільш здібні, ініціятивні, енерґійні та заповзятливі поступово знаходять своє застосування на цивільних підприємствах чи у світі бізнесу. Тобто армія несе не тільки кількісні, але в основному і якісні втрати, які неможливо буде відновити десятиріччями.

По-друге, велику вагу у боєздатності будь-якої армії має її моральний дух як наслідок настрою суспільства стосовно воєнної служби та Збройних Сил в цілому.

Дійсно, тільки суспільство, і ніхто інший, дає нагороди і виносить догани, а нині й ордени. Вони тільки тоді мають цінність, коли вони забезпечують право на повагу співвітчизника.

Якщо проаналізувати морально-психологічний стан офіцерського складу Збройних Сил, то можна дійти висновку, що він досить невисокий і тенденція до стрімкого його падіння не зменшується.

Треба зазначити, що не тільки погані соціяльні умови та низьке грошове забезпечення неґативно впливають на моральний стан офіцерського складу, а й деякі інші фактори.

Це і ставлення до армії депутатів Верховної Ради, і чиновників міністерств та відомств та інтеліґенції в цілому, це і різні публікації в пресі і літературі, це і передачі по телебаченню та радіо, тобто всі ті фактори, від діяльности яких формується суспільна думка (погляди) в цілому на армію. На жаль, поки що формується суспільна думка не тільки про тотальне скорочення Збройних Сил, а, як не дивно, про їх повну непотрібність для держави.

Тобто офіцери не вбачають того, шо їхня служба потрібна державі, потрібна народові України, і тому відповідно до цього формується їхній моральний стан. Яд пацифізму все більш просякає офіцерське середовище і дуже шкідливо впливає на нього. Це призводить до того, що офіцери, переконані в своїй непотрібності, звільняються зі служби.

Нищення офіцерського складу в цілому призведе до руйнації Збройних Сил. Цей фактор, вочевидь, добре усвідомлюють ті особи, які втілюють у життя відповідний політичний курс стосовно армії.

Не треба бути досвідченим політиком, щоб уявити собі, що буде з державою, коли зникне один із головних інститутів державности — її Збройні Сили.

По-третє, коли офіцери бачать, як їх ровесники роз'їжджають на іномарках, дозволяють собі купувати все, що побажають, не маючи ні особливого таланту, ні вищої освіти, ні високої працездатности, то це, звичайно, не стимулює їх до сумлінного виконання своїх службових обов'язків.

Окрема тема — це ставлення наших можновладців та інтеліґенції до вищого командного складу Збройних Сил. Мається на увазі

"...велику вагу у боєздатності будь-якої армії має її моральний дух як наслідок настрою суспільства стосовно воєнної служби та Збройних Сил в цілому".

генералітет Збройних Сил, який у своїй більшості, спираючись на патріотичні почуття і бажання служити своєму народові, залишив службу в збройних силах Росії, кинув квартири і все інше і приїхав до України служити в її Збройних Силах.

Деякі чиновники дивляться на генералів, як на людей, які вже народилися з лампасами і все життя тільки те й робили, що служили у генеральському званні. Хай це і сказано дещо перебільшено, але це відображає загальні погляди.

До того ж, дехто думає, шо генерали в матеріяльному пляні забезпечені, як, наприклад, генерали американської чи німецької армій, які отримують грошове забезпечення у розмірах від 8 до 12 тис. долярів, в той час як український генерал отримує близько 150 долярів США, а різниця між званнями полковник і генерал в Збройних Силах України сягає аж 190 тис. крб.

При цьому не потрібно забувати, і це найголовніше, що за плечима людей в генеральських погонах є величезний досвід управління військами (силами), організації оперативної і бойової підготовки та виховання військовослужбовців. Значна кількість генералів закінчила по дві академії і має високий рівень знань в галузі воєнної науки, стратегії і оперативного мистецтва.

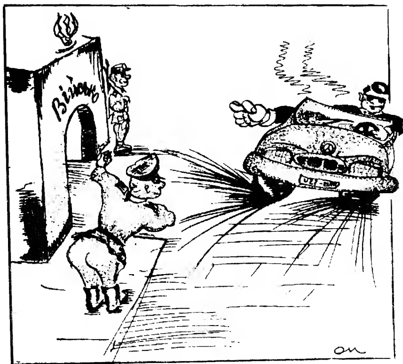
Тобто ця категорія військовослужбовців є, так би мовити, професорами своєї справи і здатна виконувати свої завдання стосовно застосування Збройних Сил. Так хіба ці якості не заслуговують на те, щоб до людини в генеральських погонах ставилися з повагою в усіх колах нашого суспільства? І поки пріоритети

в оцінці громадянами нашого суспільства власної армії не будуть розставлені так, як це зроблено в будь-якій цивілізованій і демократичній країні, ми не будемо мати ні нормального суспільства, ні справжньої демократичної держави.

Політика, яка спрямована на зневажливе ставлення до військовослужбовців, на знедолення та розгін офіцерського складу, відвертання молоді від служби в армії, веде до руйнації Збройних Сил, що в свою чергу призведе до воєнної загрози самій державі, а можливо, і до втрати нею свого суверенітету та незалежности.

На закінчення хочу константувати, що поки оборона держави насправді не стане державною справою, поки не зміниться в суспільстві ставлення до його захисників, одне тільки військове відомство нічого не зможе зробити, і стан справ у Збройних Силах України не набуде тенденції до поліпшення. ❑

("Народна Армія")

ЯКА АРМІЯ НАМ ПОТРІБНА
Хто і чому її розвалює?

Це питання з'ясовується в інтев'ю з начальником катедри стратегії Академії Збройних Сил України, генерал-лейтенантом Олексієм ЛАВРЕНЮКОМ. Його попередня посада — начальник управління підготовки ЗС та інспекції, заступник начальника Генерального штабу.

— Свої погляди на військову доктрину я вже не раз викладав у пресі, — сказав генерал Лавренюк на початку розмови. — Та сьогодні військова доктрина нічого не значить для держави, вона — формальна і не кличе народ України до захисту своєї держави. В ній не передбачено — від кого захищати державу, яке мати військо, яке озброєння. На цей час іде викосотехнологічне, 7-8 покоління озброєння. Сталося так, що закони збройної боротьби, де тактика підпорядковується оперативному мистецтву, а мистецтво — стратегії, втратили, на жаль, своє значення. Зараз озброєння, побудоване на критичних технологіях, може дозволити вирішувати стратегічні завдання, обминувши тактичні й оперативні. Так було в Іраку, де тактика не виявила себе як оперативне мистецтво, а виявили себе стратегія і вища політика. Там Шварцкопф був реальним командуючим, а президент США — реальним головнокомандуючим. Однак, навіть люди на високому стратегічному рівні по-різному оцінювали вплив стратегічного керівництва, і Шварцкопф, який добре знав озброєння, техніку, розумів стратегію як суто професійну частину політики, виконавши завдання, не спочив на лаврах слави, а змушений був піти у відставку. Цього не розуміють на Україні. В нас, будуючи Збройні Сили, не враховують сучасного рівня розвитку озброєння, техніки, наукової думки, можливої війни. Військова доктрина зовсім не визначила, якою може бути загроза війни для України.

— Скажіть, як сталося, що Україна, володіючи могутнім військовим потенціялом, зараз по суті, залишилася роззброєною? А якщо армія не здатна захистити державу?.. Одне слово, як ми дійшли до такого життя?

— Ви поставили складне запитання — швидче політичне, а не військово-професійне.

Група військ, яка перебувала в Україні в часи СССР, була другою

за могутністю і потужністю після групи військ, що стояла в Німеччині. В колишньому Радянському Союзі не було сильнішої групи військ від тієї, що розміщувалась в Україні. Що сталося? Вищі керівники СССР вже розуміли, що Союз розпадається, і вони змусили Україну перегнати за Урал близько 700 танків, близько тисячі БМП, бетеерів і самохідну артилерію. Це був перший етап, і ніхто не підозрював, що коїться. Ще при Горбачові і його команді були знищені оперативні ракети радіюсом дії до 500 кілометрів. Були перекинуті в Росію літаки, гелікоптери, забрані радіостанції, радіолокаційні комплекси. Нібито все бралося на ремонт, а насправді це робилося, щоб знекровити Україну.

Другий етап був тоді, коли Україна стала незалежною. У президента Клінтона є радник — жінка, яка консультує його з секретних питань. Три роки тому вона заявила, що з Українськими Збройними Силами треба вчинити так, як зробили з Київською військовою округою. Так вийшло, що до Києва вона приїхала за два дні до того, як було прийнято рішення про скорочення округ. Я б не хотів говорити, яку ролю вона в цьому відіграла. Та хочу наголосити, що все, що робиться в Україні, дуже чітко сплянововано: демонтувати Збройні Сили, демонтувати військово-промисловий комплекс і найголовніше — дискредитувати Збройні Сили та генералітет, прищепити людям неповагу до армії, зрівняти генералів з офіцерами, офіцерів — із сержантами і солдатами. Тому не випадково 80 тисяч офіцерів не мають квартир. Заробітна плата генерал-лейтенанта, начальника управління сьогодні менша, ніж командира чоти початку 90-х років. Це робиться з однією метою: генерали повинні піти із Збройних Сил, вчені повинні також піти, усі, хто пов'язані з розбудовою Збройних Сил, повинні повернутися до цього завдання спиною, переїхати в інші держави, знайти собі роботу в торгівлі, комерції і т.п. Це дуже добре спляновавана акція, яка ще має і третій шлях.

Під приводом того, що нема грошей, стали скорочувати Збройні Сили не шляхом зменшення кількости ґарнізонів, а у відсотковому відношенні шляхом зменшення батальйонів, сотень, по суті, всі полки, батальйони, дивізії перетворили в сторожів, котрі охороняють велику кількість ґарнізонів. Але в разі потреби вони не будуть воювати, бо їх нема як боєздатних одиниць, а є маса всяких структур, які ніхто не скорочує. А треба зробити так: є приміром, 10 тисяч структур — скоротити їх до 3 тисяч, а полки, укомплектовані на 30 відсотків, укомплектувати на 90, щоб у будь-який момент, коли в

цьому виникає потреба, — Президент віддає наказ і війська відразу діють. А нині вони не можуть діяти.

Інший момент. Забороняється призивати офіцерів, сержантів і солдатів запасу на перепідготовку. Ніхто впродовж п'яти років не бачив військових спеціялістів на перепідготовці. У пошуках шматка хліба вони перебувають у Москві, Тюмені, а в нас думають, що в Україні є грізна армія. Та насправді в нас сильної армії, яка повинна захищати Батьківщину, нема, бо та армія, яка зараз є, покликана лише забезпечити розгортання Збройних Сил. Основне завдання мали б вирішувати ті, кого ми призовемо, а їх треба кожний рік навчати, знати кожного особисто в обличчя.

— То що ж ми все-таки нині маємо?

— Я б назвав нашу армію так. Це не армія, а наповп людей у військовій уніформі, напівголодний, напівроздягнений, яким ніхто не керує. Для того, щоб розвалити і дискредитувати армію, заборонили політичне виховання під маркою впливу партій і рухів. Причому тут вони? В основі політичного патріотичного виховання лежить зовсім інше: бажання людини захистити Батьківщину. Жодна структура в нашій державі, починаючи з Президента, Голови Верховної Ради, Прем'єр-міністра, нічого не робить для того, шоб згуртувати народ України у важкий час для захисту держави. Ви не знайдете спрямованої на це жодної директиви, постанови, ні виступу по радіо чи телебаченні. А українське військо чекає уваги від перших осіб держави. Нинішнє керівництво Збройними Силами — небезпечне для України, адже воно залишило напівголодними і без житла людей, у руках котрих є зброя. В цивілізованій державі таке ставлення до озброєної маси недопустиме.

— Яка армія сьогодні потрібна Україні?

— Збройні Сили України, які маємо сьогодні, не є національною, народною армією, а саме така армія потрібна нашій державі. Я дуже наполягаю, шоб армія була етнічною, шоб у військомих вузах навчалися переважно українці, командні пости займали українці і уряд був — українським. Тому, що уряд і армія — це одне ціле, як уряд дивиться на армію, такою вона і є. Які війська мають становити національну, народну армію? Сухопутні війська і війська протиповітряної оборони, Військово-Повітряні Сили, Військово-Морські Сили. Щодо Сухопутних військ, то обов'язково повинні залишитися округи, армії, дивізії, полки, їх не можна ліквідувати, тому що історично всі ґарнізони будували для полків, дивізій і армій. Ми вже знищили Київську округу, що

дуже шкідливо для національних інтересів. Нам потрібна третя округа — Центральна, якщо вона не може бути в Києві, то нехай буде трохи далі — в Полтаві чи Дніпропетровську. Нею треба охопити Чернігівську, Донецьку, Харківську та Луганську області. Це не рядова річ, оскільки в тих областях, котрі я назвав, розміщені головні мобілізаційні ресурси України. Це промислові райони, там — важливі інтелектуальні ресурси Збройних Сил.

Спробую обґрунтувати, чому для безпеки України потрібні саме три військові округи. По-перше, коли в нас на західних кордонах виникла б біда, то повинні розгорнутися (наприклад, в румунському напряму) Західна і Приморська округи, Коли доведеться тримати оборону на півдні, а це 1200 кілометрів, то розгорнуться Центральна та Приморська округи. А коли б нам загрожувала небезпека на сході чи півночі, то ми розгорнемо Приморську і Центральну. Тобто в кожному випадку в нас дві округи буде на першій лінії, і одна в резерві.

По-друге. Якщо ми збережемо округи, то тим самим підтримаємо військову науку, бо вона тоді вивчатиме стратегію, оперативне мистецтво, а коли ми округи "поріжемо", то опустимося лише до вивчення тактики і зачатків оперативного мистецтва, бо корпуси — це оперативно-тактична одиниця.

Якщо в Україні будуть три військові округи, то й працюватиме військово-промисловий комплекс, щоб мати армію, оснащену на критичних технологіях. Та якщо ми армію зведемо до княжих дружин, котрі житимуть за рахунок областей — п'ять корпусів на 25 областей, — то ми повертаємося в XVI століття. Звідси — наслідки. Уявіть собі, що коли вийде на захист чи заходу, чи сходу п'ять дружин-корпусів і не буде керівництва стратегічного рівня, то як це оцінити? Я прослужив у Збройних Силах 35 років і вже давно маю звання генерала, а тепер собі думаю, що краще б я не дожив до цього часу і не бачив тієї ганьби, до якої докотилися українські воєначальники, виконуючи чужоземні замовлення. Адже йдуть вони винятково із-за кордону, бо і НАТО, і США, і Росії дуже вигідний розвал Української армії. Всі вони хотіли б бачити Україну на колінах. Україна розташована між Евразією, яку представляє Росія, та Европою, тобто в такій геополітичній точці, від миру в якій залежить спокій у всьому світі. Якщо в Україні будуть три військових округи і генералітет відповідного рівня, то спроба роздробити Україну за федеральним принципом призведе

до спротиву, інтелектуального тиску на керівництво держави. Та варто все звести до корпусів, тобто розірвати військо на шматки, і це будуть сили, неспроможні захищати цілісність держави. Тоді, враховуючи те, що в нас 5 атомних електростанцій, сотні небезпечних заводів, НАТО чи Росія під приводом захисту Европи може вивести свої "миротворчі війська" і назавжди позбавити український народ незалежности. Пам'ятайте, що за цим стоять геостратегічні інтереси багатьох держав, передусім Росії, США, країн НАТО, яким не потрібна сильна Україна і де поки що є могутній потенціял, котрий прагне зробити з України рабиню. Та ми — українці, вільний народ; ми не ставимося вороже до інших народів, але мусимо пам'ятати нашу історію. Не конче говорити, хто ворог, але треба знати історію — мало XX віку, давайте зазирнемо в XIX, XVIII або й в княжі часи. Хто знищував наших людей, князів? Ми знаємо, хто зазіхає на українську землю і сьогодні.

— Пане генерале, що, на вашу думку, слід зробити негайно для порятунку армії і держави, щоб не опинитися біля розбитого корита?

— Перше. Прийняти Закон і створити Національну народну армію України. Ми навіть у сьогоднішніх умовах можемо за один рік підготувати таку армію (і навіть при відсутності нового озброєння, модернізувавши для цього наявне), яка буде справжнім щитом для народу України. Є в нас і технології сучасні, і техніка відповідна.

Ще одне. Ми не повинні говорити про Збройні Сили України. Це помилка. Слід говорити про військову організацію нашої держави, в яку входять і Прикордонні війська, і Служба безпеки, і Національна ґвардія, і Внутрішні війська. Лише баланс цих сил зробить їх ненакладними для держави. Не потрібно нам 640 тисяч осіб в міліції, бо це нагадує поліційну державу, нам не потрібні 147 тюрем і таборів. Це також — проблема оборони держави. Нам потрібна армія — 450 тисяч військовослужбовців, з них — 90 тисяч офіцерів, 10 тисяч — прапорщиків, щороку — 100 тисяч призовників, щоб за 10 років підготувати до захисту Вітчизни 1,5 мільйона чоловічого населення. Ніхто наразі не знає, коли і де доведеться воювати...

— Дякую за цікаву бесіду.❑

Розмову вела Марія БАЗЕЛЮК.
("За вільну Україну")

Володимир Молодецький

КОСМІЧНА ВІЙНА

Уже багато літ на найвищих щаблях військових і урядових кіл США, ведеться дискусія про використання космічного простору для військових цілей. Проблема дуже контроверсійна й думки про неї міняються зі змінами в політичних ситуаціях світу. Ідеться про оборону північно-американського континенту перед несподіваною атакою міжконтинентальних ядерних ракет. За часів "могутньости" Радянськоно Союзу проблема ця була дуже актуальною і довершилась розпорядженням бувшого президента Америки, Реґена, розпочати підготовку до розбудови оборонної системи в космічному просторі. Плян цей був і є знаний під назвою "Star wars" — "Зоряні війни". Ситуація у світі змінилася. "Нікєм нє пабєдімий" розпався без бою, і доцільність коштовної підготовки до оборони в космічному просторі стала під знаком запиту. Помимо гострих і гарячих дискусій за і проти, програми не закрито, хоча сильно ограничено її бюджет, що, самозрозуміло, сповільнило темпо наукових дослідів у тій ділянці й дещо загальмувало розбудову проєкту. Одначе, на політичній арені спадкоємців Радянського Союзу появилися нові "миролюбні" лідери, як: Жириновський, Руцкой і Зюганов. Їх реторика дещо збентежила західні держави, і в Америці поновилася дискусія на тему "Star wars". Як далеко американці посунулися в розбудові тої системи, важко сказати тому, що ця тема сильно засекречена й підлягає під категорію найвищої державної тайни. Все ж таки цікаво знати, як оборона північно-американського континенту, на якому ми тепер живемо, виглядає, чи в найблищому майбутньому може виглядати.

Коли говоримо про використання космічного простору для військових цілей, мусимо здати собі справу, що говоримо не тільки про зброю там розміщену. Космічний простір є важливим у модерній війні для розвідки, для контролі й активізації різнородних ракет, розміщених на суходолі й океанах, і для піддержки стратегічної системи озброєння.

За останніх 35 літ, американські розвідчі сателіти удосконалено до такої міри, що американці майже повністю полягають на них для зібрання інформації про мілітарні спроможності противника.

Одною з головних метод постачання інформацій сателітом є фотографії терену і різних у тому терені об'єктів. Для тої мети, запускається два типи сателітів: сателіти в низькій орбіті для фотографування специфічних об'єктів і сателіти у високій орбіті для фотографування широких просторів території.

Фотографії сателіти висилають на землю радієвими хвилями, а також у капсулях, які підбирають в "небесах" спеціяльно побудовані літаки. Ці інформації в минулому відіграли важливу ролю. Для приміру, адміністрація президента Кенеді ще в 60-их роках прийняла рішення зменшити продукцію міжконтинентальних балістичних ракет, розміщених на суходолі і на підводних човнах, на підставі інформації про збройні сили Радянського Союзу, отримані через "космічну розвідку", тобто через знімки зроблені з космічного простору розвідчими сателітами. Другим приміром може бути договір з Радянським Союзом знаний "SALT". Американці були так певні, що при помочі своїх сателітів вони зможуть точно контролювати, чи Радянський Союз виконує свої зобов'язення, що не вагалися підписати договір про зменшення скількости балістичних ракет. Одним з головних завдань розвідчих сателітів є точно визначити об'єкти, які, на випадок конфлікту, стануть ціллю для власних ракет, вистрілених з суходолу чи з літаків. Війна з Іраком була доказом, як точно можна устійнити ціль для власних ракет на підставі інформацій отриманих з сателітів. Значіння сателітів зростає з дня на день. Їх уживають не тільки для розвідки, але для перестороги перед несподіваною атакою, а тоді, — для автоматичної активізації оборонної системи. Самозрозуміло, що на випадок війни противник, поки розпічне воєнні дії, зробить спроби знищення сателітної системи свого противника. Щоб не допустити до знищення сателітної системи ворогом, плянують ряд різних засобів. Так звана "пасивна оборона" є найдешевшою, і тому нею найбільше цікавляться. До пасивної оборони належать: електронне бльокування ворожих командних сиґналів, спро-можність легкого маневрування сателітами, заслона сателітів експлозивними стрільнами, так званими "космічними мінами", і розміщення в космічному просторі симульованих сателітів, так званих по-англійськи "decoys". Як я уже сказав, ефективність сателітів і їх важливість у ядерній війні висуває потребу їх знищення перед ударом противника, а найефективніший спосіб — це несподівана превентивна атака.

Американці також розвивають систему оборони проти балістичних міжконтинентальних ракет, розміщену на землі. Ми всі чули про ракети типу "Патріот", які американці в часі війни з Іраком уживали до знищення ракет вистрілених на Ізраїль. Помимо того,

що ті ракети мали деякий успіх і вони постійно є вдосконалювані, але оборонна система космічному просторі має багато кращі перспективи, тому американці зовсім серйозно взялися до її розбудови. Одним з успішних американських проєктів є так звана "Низька оборонна система" (Low Altitude Defense System). Полягає вона на тому, що знищує балістичні ракети у кінцевій фазі їх лету, на висоті приблизно 4000 стіп. До системи входять: радарна система невеликих радарних дисків у спеціяльно скріплених бункрах і протибалістичні ракети, керовані інерційною системою. Підбадьорені успіхом тієї системи, американці працюють над системою, яка б нищила ворожі ракети понад атмосферою у приблизно половині її траєкторії. Слабою сторінкою тої системи є проблема, як "навчити" цю систему розрізняти між боєвими головками, підсилювачами й "decoys". Над тим працюють і немає сумніву, що розв'язку знайдуть.

Спочатку стратеги уважали, що сильна і ефективна офензивна система є найкращим запезпеченням від ворожої атаки. Погляди на цю тему міняються. Щораз більше стратегів уважає, що оборонна система, яка взмозі знищити ворожі ракети, поки вони осягнуть ціль, найкраще забезпечує від несподіваної атаки. Чому вдаряти, коли знаємо, що успіху не буде? Щоб оборонна система була ефективною проти великої скількости ракет вистрілених рівночасно, вона мусить бути спроможною атакувати ці ракети підчас їх всього лету, що може тривати коло тридцять хвилин. Головним завданням системи буде знищити ракети в початковій фазі лету, поки наступить відділення боєвої головки від ракети-носія. Ця фаза триває п'ять хвилин тобто 300 секунд. Дефензивна система, над якою працюють, буде включати лазерні промені, дрібні металеві кульочки (Pellets) вистрілювані з величезною швидкістю з електро-магнетичних споруд. Побудувати таку зброю є легше, як її примістити у космічному просторі. Одна боєва лазерна станція складатиметься з одного п'ятимеґатонного лазеру, чотиристопового дзеркала для фокусування лазерної енергії і палива, потрібного для керування лазером через п'ятнадцять хвилин. Така станція важитиме сімдесят тонн. Це спричинює великі проблеми. Уявім собі, що маємо двадцять п'ять таких лазерних станцій, які мають стримати атаку 1000 ракет, протягом 300 секунд, тобто протягом першої фази лету ракети. Це значить, що кожна станція мусила б знищити 40 ракет протягом 300 секунд. Протягом цих 300 секунд кожна лазерна станція мусить знайти ціль, вистрілити лазерний промінь, провірити, чи ціль знищена, і так повторити цю дію сорок разів. Велика вимога. Не диво, що ціла акція автоматизована, бо людські реакції не могли б бути такі швидкі.

Розбудовуючи і поліпшуючи систему протибалістичних ракет,

науковці мусять брати під увагу, що противник, хто б він не був, шукає метод її поборення. Противник може зменшити ефективність оборонної системи знищенням лазерних станцій та різних механічних і електронних хитрощів. Одним з найлегших засобів проти ефективности лазерів є покриття ракет речовиною, яка відбиває лазерні промені. Беручи під увагу всі труднощі й кошти, пов'язані з розбудовою такої системи, постає питання, чи варто її розбудовувати, зокрема тепер, коли, мовляв, Радянський Союз розпався, а від Росії, якщо існує якась загроза, то в кожному випадку тільки мінімальна. Дехто з науковців, які працюють над тою системою, уважає, що вона ніколи не буде стовідсотково ефективною. Інші підходять до неї з ентузіязмом і переконані, що програма зовсім реальна. Ще третя група вважає, що якщо цю систему можна зробити хоч частково ефективною, і підчас атаки знищити тільки частину ракет, варто програму продовжувати. Вони кажуть, що тепер багато держав, які є вороже наставлені до США, мають спроможність продукувати ядерну зброю і міжконтинентальні ракети, хоч в ограниченій скількості. І тому США мусять бути приготавані, що в деяких непередбачених випадках якись фанатичний лідер може захотіти "пімститися" на Америці за якусь правдиву чи тільки видуману кривду. Також треба брати під увагу випадки, що зовсім не навмисне вистрілена ракета може знайти дорогу до США. Навіть неповна протиракетна оборона в космічному просторі може виелімінувати страх перед такими випадками.

На закінчення варто пригадати, що помимо всіх дискусій і різних на цю тему думок, програму не закрито і вона продовжується, хоч дещо сповільнила своє темпо. Виглядає, що оборона проти масової ракетної атаки на США поки що не осягнена і забере ще багато часу, щоб її реалізувати. Одначе розбудова тої оборонної системи таки посунулася вперед і може забезпечити континент перед ограниченою атакою. Американці є досить певні того, що вони можуть знищити деяку скількість ракет, поки вони осягнуть свою ціль. Це дає їм поміркорвану безпеку перед загрозою терористів чи лідерів малих держав, які ненавидять Америку й шукають нагоди дати американцям "лекцію". Наукові досліди в тому напрямі продовжуються і незабаром американці матимуть досить солідних фактів для рішення: розбудовувати оборону в космічному просторі на велику скалю чи ограничити її до мінімум.

Як я уже згадав, реторика деяких російських лідерів дещо заворушила американців. Дехто не бере серйозно "помахувань шаблею" Жириновським, але все таки всі над тим задумуються. Тому що Росія посідає великий арсенал ядерної зброї, США хочуть почуватися релятивно безпечними перед якимось непередбаченими ходами російської сторони. ❑

ОФІЦЕРИ УКРАЇНСЬКИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ В КАНАДІ

У Канаді уже третя тура українських офіцерів закінчила курс англійської мови, в якому беруть участь офіцери з 13 країн, що належать до програми Партнерство заради миру. Цьогорічна група була чисельніша від двох попередніх, і вперше на цих курсах була жінка, капітан Катерина Мельник, яка працює у Міністерстві оборони України, у відділі зв'язків з міністерствами оборони Канади й США.

Зліва: пполк. Олександер Волков, майор Юрій Самойленко, полк. Михайло Митрахович, полк. Юрій Черних, пплк. Сергій Висоцький, майор Микола Дишлюк, пплк. Ігор Лимаренко, ст. лейт. Олег Нєстєров, ст. лейт. Олександер Заболотний, кап. Катерина Мельник.

Найвизначнішим – якщо так можна висловитися – був полк. Михайло Митрахович, науковець в галузі дослідів і поліпшення зброї. Україна має великий потенціял у цій галузі, а її новий танк найкращий у світі. Одною перешкодою для повного користування й продажу за кордон це те, що 20 відсотків його частин ще виробляються в Росії.

Перед їх від'їздом Конґрес Українців Канади, відділ Торонто, влашував зустріч громадськости з офіцерами, в Baby Points Lounge. Прибули представники від громадських і ветеранських огрганізацій. Молитви провів владика Ізидор Борецький, голова КУК Марійка Шкамбара проводила програмою – в родинній атмосфері, як вона сказала. Дійсно,

вона мала повне право так говории, бо її дім був для офіцерів рідним домом. Мати Марійки, пані Стефанія Космина, стала для них «бабусею», але не могла запам'ятати всіх прізвищ, то давала свої – М. Дишлюклві дала навіть Біла Клінтона, бо він подібний до президента Америки.

Офіцери отримали подарунки, між ними – «Історію України» проф. Ореста Субтельного.

* * *

В імені офіцерів виступив полковник Михайло Митрахович:

Вельмишановні Друзі!

Дозвольте мені, голові комітету науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, полковнику Митраховичу Михайлові Михайловичу, від імені групи українських військослужбовців, які на протязі п'яти місяців навчалися англійської мови на військовій базі м. Борден, щиро привітати вас та доповісти, що головним завданням Збройних Сил України є захист її державного суверенітету, політичної незалежности, збереження територіяльної цілісности та недоторканости її кордонів.

Тепер продовжується розбудова Міністерства оборони України та Збройних Сил України, а саме:

- *визначення мінімально необхідної чисельности та відповідної структури угрупувань;*
- *створення вітчизняної матеріяльно-технічної бази необхідного озброєння та військової техніки;*
- *завершення розбудови системи підготовки національних офіцерських кадрів;*
- *вирішення соціяльних проблем військовослужбовців.*

Стан збройних сил будь-якої держави залежить від її економічного та політичного рівнів. Якщо держава не буде турбуватися про свою армію, то держави не буде, а народ цієї держвави буде утримувати іншу армію.

Сьогодні у Збройних Силах України несуть важку військову службу патріоти України, які, не зважаючи на скрутне матеріяльне становище нашої молодої країни, демонструють самовідданість, мужність і відвагу у бойовому навчанні, застосуванні сучасної зброї та військової техніки і вихованні молодих воїнів.

Україна, як одна із найбільших европейських країн, є членом ООН і її Збройні Сили успішно виконують миротворчі місії ООН у рамках програми Партнерство заради миру.

Не зважаючи на те, що особовий склад Збройних Сил України, тепер переносить труднощі й тягар військової служби, він спроможний виконати їх головні завдання – продовжувати традиції, що залишилися у спадок від старіших поколінь – борців за національне визволення, – з гідністю захистити самостійність і щасливе майбутнє народів нашої України.

Від Браства кол. вояків 1-ої УД УНА привітав офіцерів голова крайової управи Лев Бабій, від Товариства УПА – Кошик, від Королівського канадського леґіону, Українського відділу – Андій Кон та інші.

Офіцерів вітає Лев Бабій, голова КУ Б-ва кол. вояків 1-ої УД УНА.

З маленьким концертом виступив Міжнародний благодійний фонд дитячого мистецтва «Дріяда», під керівництвом Людмили Терещенко з Білої Церкви. (Вона народилася у Стрию, одружилася з військовиком, котрий, на превеликий жаль, згинув у Афганістані). Три юні бандуристки заспівали кілька пісень, а наймолодша 12-річна Марійка Загурська, як справжня актриса, «по-професіональному» заповідала пісні й деклямувала вірші. Вона висловила найкраще побажання від усіх – тут і в Україні: щоб наші Збройні Сили не допустили до нової війни в Україні!

Офіцери між ветеранами Торонта.

Світлив: І. Корець

Р. Колісник

Олег Гринів

НЕВТОМНА ПРАЦЯ НА ВИНОГРАДНИКУ ГОСПОДНЬОМУ

За епіграф своєї книги Петро Шкраб'юк взяв слова Йосифа Кладочного: "Важка моя робота, та й нищила вона мене. Але я знаю, що так мусить бути, знаю, що священиком я став не для себе, але для людей, щоб вести їх до Бога". А життя отця Кладочного — приклад органічного взаємозв'язку двох обов'язків — служити Богові та працювати для Нації. В цьому, як у краплині роси, віддзеркалились найвизначніші події в історії нашого народу від Першої світової війни до Акту проголошення незалежности України.

Отець Кладочний знався з найвидатнішими людьми нашої Церкви і народу XX століття. Серед них — духовні провідники папа Пій XII, Великий Митрополит Андрей Шептицький, мученик за Церкву Патріярх Йосиф Сліпий, політичні й державні діячі Степан Бандера, Андрій Мельник, Микола Лебідь, якого він у тюрмі вінчав з Дарією Гнатківською, гетьман Павло Скоропадський, легендарні борці проти більшовицьких поневолювачів генерал-хорунжий Тарас Чупринка (Роман Шухевич), автор оригінальної національної концепції Юрій Липа, а ще славетний поет Богдан-Ігор Антонич... Та, як нерідко буває, надзвичайна скромність доктора теології не давала сучасникам змоги зрозуміти ролю цього невтомного трударя на Винограднику Господньому в національно-духовному відродженні.

Йшов четвертий рік незалежности України, коли отець залишив наш суєтний світ, — і лише жменька людей провела його у вічність, мовчали засоби масової інформації, в газетах не з'явилось жодного некрологу. Мав рацію дотепник, який висловив сентенцію: "Скромність — найкоротший шлях до невідомости". А може народ ми такий, що не вміє шанувати своїх трударів, котрі працюють без галасу.

Життя Йосифа Кладочного нагадує легенду. "Справді, — пише Петро Шкраб'юк, — то не часто так буває, коли про живу людину пишуть поминальні статті". Отець Кладочний прочитав таку статтю про себе майже за три роки до того дня, коли він покинув світ. Некролог про нього надрукували не на рідній землі, а далеко від неї, аж за океаном. А ось реакція самого "небіжчика" про свій некролог: "Скажу правду: я був ним і є вдоволений. Трохи там є неточностей..." — і отець виправляв їх.

Щоправда чутки про його смерть з'являлись і раніше. У вересні 1939 року ченці студитського монастиря в місті Львові відправили за нього Панахиду і заспівали "вічну пам'ять". Коли ж "підвели голови — а він на порозі: високий, виснажений та усміхнений". Він, в'язень жахливого концтабору Берези Картузької, справді ще кілька днів до цього стояв перед цівками скорострілів польської вояччини. Як тут не повірити у Провидіння Боже? Чи не з віді Всевишнього отець прожив після того ще більше, ніж піввіку?

Після трагічних боїв під Бродами капелян 30-го полку дивізії "Галичина" Йосиф Кладочний був зарахований до списку тих, що загинули "в боях за батьківщину". Автор книги зазначає, що "така була форма повідомлення про смерть члена Дивізії". Для німців воно звучало інакше: "Загинув за фюрера й Великонімеччину". Ще один аргумент для спростування наклепів про дивізійників. Мине 36 років — й отець Кладочний зустрінеться з колишніми бойовими побратимами в канадському Торонто.

Не вірилось, що Кладочний залишився живим у ґулаґівському пеклі. Що казати, коли навіть його мати "була переконана, що він загинув". Та 29 вересня 1956 року католицький часопис "Мета" в Торонто напише: "На основі отриманих відомостей — бувший капелян українських політичних в'язнів по польських тюрмах о. д-р Осип Кладочний вернувся до краю з більшовицького заслання у серпні цього року, після 10-річного перебування в совєтських концентраційних таборах. Через 10 років мучився о. Кладочний у тих жахливих таборах за те тільки, що не хотів зрадити своєї Церкви, ні тих релігійно-національних ідеалів, у яких він був вихований і для реалізації яких працював під опікунчими крилами Великого Митрополита Андрея".

Сам Кладочний, як і належить християнинові не боявся смерти, бо вважав, що життя — це подорож, яка має кінець. За його словами, "смерть не є страшна... вона є початком нової дійсности — нема в ній найменшої жорстокости так, як нема нічого жорстокого тоді, коли ми висідаємо з поїзду на двірці... Смерть не є страшна. Навіть сумніву не насувається мені... Наші добрі відносини, наше співжиття зі смертю має бути співжиттям із вічним життям".

Зі сторінок праці Шкраб'юка вимальовується особлива людина. Капелян в'язнів, які томились у польських тюрмах, зокрема в Березі Картузькій, а потім і сам в'язень цього концентраку. Редактор часопису і видавець книг. У часи більшовицької інвазії тричі переходить нелеґально кордон. З осені 1941 до весни 1942 рр. як посланець Великого Митрополита Андрея — душпастир греко-католицької парохії в зайнятому німцями Києві. Капелян полку в дивізії "Галичина". Від поранення у Брідському кітлі до кінця життя носив відламок стрільна біля серця.

З поверненням більшовицьких окупантів — нові випробування.

Дворічне ув'язнення в слідчому ізоляторі в місті Києві, а ще — нічні допити. Вісім літ у Воркуті та Мордовії як гулагівських володіннях. Відтак 13-річна праця вантажником людини з металевим відламком під серцем і ґрунтовною освітою, зокрема знавця німецької, французької, латинської, старогрецької, польської та староєврейської мов, а водночас підпільна душпастирська служба. У 1980 році отець Йосиф вступає до чину студитів і живе з ласки добрих людей на різних квартирах.

"Всі бурі, всі надії, всі злами епохи відбилися в його подвижницькій діяльності", — слушно зазначає Петро Шкраб'юк. Забуття отця Кладочного було б великою втратою для нашої Церкви і нашого народу. Доконечно згадати, що нелеґальні переходи кордону, про що вже наголошувалось, пов'язувались з виконанням місії Митрополита Андрея у Ватикані і рівно ж доручення Крайового Проводу ОУН.

Під цим оглядом праця П. Шкраб'юка заслуговує особливої вдячности, бо він не тільки скористався з архівних матеріялів, достовірними спогадами людей, які були близькими до отця, а й власними записами від своїх зустрічей з ним. Автор книги поставив собі за мету написати "викінчений, цілісний портрет у контексті епохи, вважаючи це за свій людський і громадянський обов'язок". А ще спонукав взятись за перо "своєрідний остракізм", якому піддавався отець.

Дослідник не приховує, що "отець як простий смертний допускався певних слабостей", зокрема в побуті, "але ніколи — в принципових питаннях", "у питаннях загальнолюдських вартостей", "етики", "національної гідности", "відданости своїй конфесії", "вірі", не зрікався своїх поглядів і тоді, коли йому пропонували митрополичий престол РПЦ у Львові. Тим, хто абсолютизував "певні слабості" отця перед принциповими питаннями, П. Шкраб'юк протиставив "строге спирання на факти", тому має слушність його думка про те, що кинути тінь на світлу постать благородної людини, патріота — найлегше. Це завсіди робили наші вороги. Це робили заздрісники. І просто несовісні люди, що не давали собі труду доходити суті або й відвертали таким чином увагу від своїх гріхів.

Така думка поета і вченого набуває особливої уваги нині не лише щодо отця Кладочного, бо в Україні, особливо в Галичині, запанувала епідемія нарцисизму серед різних "принципових борців" проти тоталітарного режиму. Вони не гребують нічим для того, аби відвернути увагу від нікчемности власної поведінки в недалекі часи, кинувши тінь на інших. Чи ж не так діє один з леґіону львівських гейбиакадеміків у своїх мемуарах, паплюжачи всіх навколо задля хворобливої власної ґлорифікації? Рецензована книга має інше завдання: показати неспроможність подібних "захисників принципів".

На перший погляд, праця отця Кладочного непомітна. Та

задумаймось над одним хочби періодом його діяльности. Маю на увазі капелянство у в'язниці Святого Хреста. Гадаю, що його доцільно оцінити в трьох вимірах. По-перше, воно полегшувало душевні муки засуджених, котрі до приїзду капеляна не бачили в місцях неволі жодного представника української інтелігенції, а отець, крім душпастирської праці, постарався організувати для них бібліотеку, аби зняти тягар одноманітного тюремного життя. По-друге, публікації капеляна про нелюдські умови в Святому Хресті впливали не лише на громадську опінію, а й змушували польську владу йти на певні полегшення тюремного режиму. І, нарешті, по-третє, капелян дуже скоро виступив у ролі посередника між патріотичними силами у в'язниці та на волі.

Значний інтерес викликає в рецензованій книзі розділ, у якому йдеться про брошуру Й. Кладочного "З психології тюремних переживань" (Львів, 1983 р.). Напевно, вона варта того, щоби бути перевиданою в наш час. В цьому переконує автор "Виноградника Господнього".

А ось ще цікаві сторінки з капелянської діяльності Кладочного в Святому Хресті. П. Шкраб'юк пише: "У Святому Хресті Кладочний побачив і справжню — духовну — аристократію: людей, які стали гордістю нації. Безстрашний Микола Лемик не досягнув повноліття, та виступив проти несправедливости". Степан Бандера шукає засобів для того, аби "кермувати Організацією" на волі. "Було, — пише дослідник, — очевидним: молоді партіоти-революціонери оголосили бій не тільки польським займанцям, не тільки різним антиукраїнським силам, а й "своїм" конформістам, пристосуванцям, перекинчикам і взагалі ворогам державницької ідеї".

Дуже гірко читати про те, що вже тоді, в умовах чужоземного поневолення, між самими борцями за волю України давались взнаки незгоди. Були серед них і такі, хто, як пише Шкраб'юк, "авторитет волі, вольової дії, боротьби за Українську Державу... ставили вище від Церкви, віри, а навіть Бога", хоч це аж ніяк не було визначальною рисою тодішнього руху.

При читанні книги дуже часто виникають асоціяції із сьогоденням. Чи не до наших сердець промовляють слова отця Кладочного про Березу Картузьку: "Кращий елемент нищиться, а чернь остане?" Напочатку 1938 року серед в'язнів Берези українці становили 63,27 відсотка (4500 осіб). Загальновідомо, що в той самий час діялось у Великій Україні під більшовицькою окупацією. Йшло винищення національної еліти ("крашого елементу") і нації взагалі. Це нищення не обмежувалось лише тюрмами. Поліські селяни залякані. На питання про національність вони відповідали: "Ми тутешні". Люди без імені, без роду-племені, з втраченою історичною пам'яттю, без національної свідомости. Ці факти дають нам ключ до розуміння багатьох лих у

нашій історії, в усі часи якої нищилась еліта, а позбавлене духовних проводирів населення перетворювалось у звичайнісіньке бидло. І сьогоднішніх теж. Як же могли виборці з району, в якому в період Великого Голодомору загинув кожен третій житель, послати до Верховної Ради України цинічного українофоба-необільшовика? А послали, бо "кращий елемент" винищений, а чернь живе одним днем. І тільки! Вона не думає про внуків і дітей, бо забула про дідів і батьків.

Як писав 15 липня 1933 року, цебто за три з половиною місяці до суду над неповнолітнім Лемиком, часопис "Наш час", "Україна перемінилася в одне жахливе цвинтарище. Не десятки, не сотні, не тисячі і не сотні тисяч, але вже мільйони українців гине голодовою смертю", бо "варварська Москва допровадила до такого стану культурну націю, що живе на землі, найврожайнішій у Европі". В той же час голова суду над Миколою Лемиком забороняє адвокатам говорити про організований більшовицькими окупантами голодомор у Великій Україні, про репресії та інші акти геноциду українців, аби Москва не скористалась цим для загострення взаємин з Польщею. Антиукраїнська єдність, єдність на кладовищі мільйонних жертв голодомору в Україні. Так завше діяли окупанти, злютовані ненавистю до нашого народу.

Не привела до "нормалізації" взаємин українців і поляків політика замирення з окупантами, на яку покладали чималі надії українські "легалісти". Ось думка Степана Бандери, яку передає капелян Кладочний: "Ніяка нація не проливає своєї крови за незалежність іншої, і тому ми повинні розраховувати на свої сили, гинути, та наразі мусить так бути, бо український нарід є у безвихідному становищі".

Окупанти у ставленні до українського народу керувались принципом "Поділяй і володарюй!", який відомий ще із стародавнього Риму. У в'язниці, де перебуває 80 православних українців, вони не допускаються до Служби Божої, хоч її служить греко-католицький священик за східним обрядом. Тюремний комісар Ватаччі, колишній офіцер російської царської армії, навіть не дозволяє привозити для в'язнів книжки українською мовою, в яких нема нічого про політику окупантів. І ще одне святотатцтво окупантів, що вважають себе культуртрегетами на українських землях і християнами. Біля сповідальниці стоять тюремні сторожі, а Святе Причастя виконується через ґрати. У боротьбі проти православних українців, як і наших гре-ко-католиків, єднаються поляки-католики і православні росіяни.

Методи боротьби проти українства в міжвоєнний період польської влади мало чим відрізняються від енкаведистсько-каґебістських. Приміром, в отця Кладочного викрадають готову дисертацію — і виконавець не викликає сумніву: це польська поліція. На звернення капеляна про знущання над українськими в'язнями у Святому Хресті надходить "спростування" від того, з кого найбільше збиткувалися

тюремники. Знову — брудна справа поліції.

А як паплюжиться подвижницька праця капеляна як посередника між українськими патріотами у в'язниці та на волі? Розповсюджуються чутки про його зв'язки з польською поліцією і навіть про 10 тисяч золотих як плату за цю службу. Від кого походять такі підлі наклепи? Самої поліції чи вітчизняних "леґалістів", аби нав'язати загалові думку про "саму революційно-підпільну боротьбу, як таку, що нею в кожному випадку обов'язково керує ворог, проти якого та боротьба ведеться" (Петро Мірчук).

З книги Петра Шкарб'юка вимальовується образ духівника, який, зазнавши страждань від комуністичного режиму, не оправдовує життя в країнах західних демократій, не мириться з його ґанджами. "Найбільша нужда, — наголошує Кладочний, — є там, де її хотіли вповні знищити та впровадити абсолютну справедливість". Таку думку отець висловив тоді, коли на полях Еспанії комуністи-безбожники вели бої проти власного народу і Церкви. А вже в повоєнний час, після гулагівської каторги, він, за словами сестрінки Тереси Стадник, "бачив як доляр стає божком, що моральність падає і що люди невдячні за те, що мають такі дорогоцінні привілеї", "тому й не хотів залишитися в Канаді чи виїхати до Риму, де міг би працювати у релігійно-педагогічних колах".

Для отця Кладочного, як учня Великого Митрополита, на першому місці духовність. Як пише П. Шкраб'юк, "навколо війна, руйнації, смерть — а отець турбується про духовні цінності, навіть подає пропозиції, щоб Митрополит видав розпорядження про відповідальність священиків за збереження церковних речей, принаймі найцінніших: до евакуації можна приготуватися заздалегідь". В цьому штриху з біографії — суть цілого життя.

У книзі особливо вражають сторінки, в яких йдеться про Великого Митрополита, з яким пов'язане життя отця. Він же — безпосередній свідок смерти князя Церкви. Як згадує Кладочний, перед смертю Митрополит взяв його за праву руку, трохи притягнув до себе і дуже сильно стиснув, а відтак промовив: "Я вмираю". "Наша Церков, — казав тоді її керівник, — буде знищена, розгромлена большевиками. Але ви держіться, не відступайте від віри, від св. католицької Церкви. Тяжкий досвід, який впаде на нашу Церкву, є хвилевий. Я виджу відродження нашої Церкви. Вона буде гарніша, величніша від давньої та буде обнімати цілий наш нарід".

Митрополит Андрей помер з такими словами на вустах: "Україна увільниться зі свого упадку та стане державою могутньою, з'єднаною, величавою, яка буде дорівнювати другим високорозвинутим державам. Мир, добробут, щастя, висока культура, взаємна любов і згода будуть

панувати в ній. Все те буде, як я кажу; тільки треба молитися, щоби Господь Бог і Мати Божа опікувалися все нашим бідним, замученим народом, який стільки витерпів, і щоби ця опіка тривала вічно. Прощаюсь з Вами. Будьте сильні в вірі, витривалі і ревні в служінні Господу Богу! І БІЛЬШЕ МОГО ГОЛОСУ НЕ ПОЧУЄТЕ — АЖ НА СТРАШНОМУ СУДІ".

Після смерти Великого Митрополита Українська Греко-католицька Церква була знищена. Та її владики не падали духом. Вісімдесятирічний єпископ Хомишин, якого більшовики засудили на 10 років, відповів, слідчому, що розкається лише в одному: "Так, так, я дуже жалую, що я ТАК МАЛО боровся проти безбожних комуністів, ворогів нашої Церкви і народу".

Через книгу П. Шкраб'юка проходить ідея єдности нашої Церкви, українського народу. В тяжкі часи війни владика УАПЦ звернулись до А. Шептицького, щоб він став Патріярхом, та Митрополит вважав, що "Патріярха треба вибирати з-посеред самих автокефалістів". Якщо новообраний Патріярх визнає зверхність Папи, тоді А. Шептицький готовий підпорядкуватись йому. Митрополит зазначав, що "нез'єдинені, які приймуть віру католицьку, не відрікаються віри православної, але доповнюють її наукою Церкви католицької, загальної, соборної". Втіленням єдности нашого народу в книзі виступає кубанський козак Манджула, який заявляє від імені своїх земляків, що "кубанські козаки — всі українці і хочуть належати до Української держави". Факти настільки промовисті, що не вимагають жодних коментарів.

Як вже раніше згадувалось, отця Кладочного хоронили не один раз. Парадоксально, що він пережив на 28 років дату свого небуття, яку поставив на цвинтарному пам'ятнику в Бучачі. Він покинув цей світ 14 вересня 1994 року. Через три дні М. Бігус привіз колишньому полковому капелянові Почесну відзнаку комбатанта.

Незважаючи на деякі неточності, які впадають в око фахівцеві, книга Петра Шкраб'юка надзвичайно цінна. Справді вона читається як документальний роман — і це запорука широкої читацької авдиторії. Водночас "Виноградник Господній" — для духовенства нашої Церкви, бо дає зразок служіння Богові та народові. З її виходом наука збагатилась новими фактами, що зацікавлять вчених.

Праця вийшла напередодні 400-річчя Берестейської Унії — і вона на прикладі отця Кладочного показує ролю українського греко-католицького духовенства в національно-духовному відродженні нашого народу. Під час її читання в уяві вимальовується образ нації як духовної спільности з шляхетними духовними наставниками. Автор книги вміло поєднує талант майстра художнього слова й сумлінного дослідника, а це полегшує її сприйняття.❑

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЗАЙМАЄТЬСЯ ЗАХИСТОМ ДЕРЖАВИ

З інтерв'ю із керівником Прес-центру СБУ полк. Анатолієм Сахном.

Завдання СБУ.

Українська спецслужба займається захистом громадян країни, забезпечує їх безпеку.

Будні моїх колег проходять у вирішенні конкретних завдань, поставлених перед нами законодавчою владою, Президентом. А якщо конкретніше, то, як і всі спецслужби, СБУ займається розвідкою, контррозвідкою, захищає цілісність держави, її конституційний устрій. Для діяльности СБУ сьогодні характерно вирішення таких складних питань, як боротьба з організованою злочинністю, корупцією, контрабандою, наркобізнесом. Великі сили кинуті на виявлення та припинення злочинів в економіці, в кредитно-банківській системі. Окрім всього цього, в СБУ є підродзіли, котрі виконують багато інших функцій. На нас покладено і завдання боротьби з тероризмом. Для цього є окремі підрозділи.

Великий обсяг роботи та найскладніші завдання виконує і Головне управління урядового зв'язку. Це не тільки забезпечення простого та конфідеційного зв'язку керівників держави, представників різних рівнів виконавчої влади, але і конфідеційність зв'язку з посольствами за кордоном. Та й не тільки зв'язку. Наприклад, за кордоном необхідно забезпечити роботу посольств, щоб про те, що відбувається в нашому посольстві знали лише його співробітники.

А якщо з цих завдань додати забезпечення шифровального зв'язку, тобто розробку шифрів, систему захисту... Адже кожна спецслужба не тільки захищає свої секрети, але й робить спробу отримати чужі. І тут не обійтись без дешифровки, радіоперехвату і так далі.

Таким чином, сучасна Служба безпеки України — це цілий комплекс систем, що взаємодіють, а іноді при необхідності і взаємозамінних систем, котрі складають єдиний відпрацьований організм.

Працювати ж успішно цей организм може лише при наявності певних умов. А це — помітна стабільність у суспільстві та нормальний рівень розвитку економіки.

Імідж СБУ.

Позитивний імідж можливо створити та завоювати лише роботою. Позитивні результати, про які довідуються люди — ось той основний

матеріял, з котрого створюється імідж. Буває дуже образливо і гірко, коли здобута працею тисяч людей позитивна думка раптом затьмарюється якоюсь неґативною або навіть протиправною дією одного співробітника держбезпеки. Такі факти, на жаль, мали місце.

До СБУ всі ставляться з трепетом і ніжною любов'ю, але... Саме на прес-центр сьогодні покладено завдання інформувати суспільство про діяльність СБУ.

Злиття кримінального світу з законодавчими та виконавчими органами влади.

В СБУ є матеріяли, котрі свідчать про високий рівень корумпованости деяких державних чиновників. Є також дані і про зловживання службовим положенням, хабарництво з боку посадових осіб державних і виконавчих структур. Тут і деякі митники, працівники податкової інспекції, прокуратури, інших правоохоронних органів. Працівники СБУ виявляють такі факти, здійснюють процесуальне документування протиправної діяльности таких осіб, деякі справи вже передані в суд.

Кримінальний світ, і особливо представники організованої злочинности ставлять перед собою завдання проникнути у найвищі ешелони влади, на самі верхи. Необхідно впливати на державні рішення у вигідному для цих злочинців пляні. Нормальне і поширене на Заході слово і поняття лоббізм у нас перетворюється у небезпечне явище. Об'єднування кримінальних злочинців з "білокомірцевими" перетворюється в одну з найсерйозніших і найнебезпечніших загроз для національної безпеки України.

За оцінками спеціялістів, велика частина мафіозних кланів має корумповані зв'язки в різних владних структурах. У корумпованих взаємозв'язках з чиновниками різного рівня перебуває приблизно третина підприємців і керівників комерційних структур. Корупція в органах влади та управління сприяє торгово-економічній мафії у відмиванні мільярдних прибутків від кримінальної діяльности.

"Дурисвітство" народу різними трастами...

Проблема різних порушень трастами повністю стосується компетенції органів внутрішніх справ. Трасти були цілком новим видом діяльности й законодавець недооцінив можливости різного трактування цієї різновидности фінансових операцій. Тому своєчасно не були поставлені заслони злочинам, пов'язаних з діяльністю трастових компаній.

Служба безпеки України займається і захистом економіки держави від злочинних посягань. Зрозуміло, ці негативні процеси, пов'язані із діяльністю трастів, потрапили в наше поле зору. Аналізуючи їх, ми ставили необхідні питання, проблеми перед законодавчою владою, інформували заінтересовані державні структури. Але, чесно кажучи, вони не дуже й реаґували на наші попередження, прогнози й пропозиції.

Спецпідрозділ "А".

Підрозділ "А" здійснює завдання по захисту учасників кримінально-процесуального процесу і судовиробництва, працівників правоохоронних органів (СБУ) і працівників головного управління, держохорони, фізичному запобіганню актам тероризму, діям злочинних угруповань, в т.ч. організованих злочинців.

Підрозділ був створений згідно з Указом Президента в 1994 р. і виконує завдання, поставлені лише Президентом і головою СБУ. Це дає гарантію працювати у правовій сфері. Використання спецпідрозділу в будь-яких інших заходах виключається.

Ось чому останнім часом в ряді областей України СБУ були проведені серйозні великомасштабні заходи по затриманню лідерів злочинного світу, за якими — вбивства на замовлення, розправа над громадянами. Частина злочинців уже засуджена.

До речі, попередником управління "А" — підрозділом "С" у 1993 році звільнювалися заложники в Борисполі, коли було здійснено захоплення, літака іранськими терористами. Тоді в газетах з'явилася інформація, що операція була проведена 4-ою сотнею МВС. Насправді це була спільна операція. А взагалі на управління "А" покладено основне завдання по виконанню таких операцій. ❑

("Народна армія")

Прес-клюб Київської Спілки журналістів відвідав гість, котрий має свої погляди на те, що треба робити з нашою економікою, аби випірнути з мертвого поля. Отже... за даними 1994 року, коли в нас були депутати минулого обрання — за 4 роки скоїли злочин понад 500 депутатів. Це, твердить Григорій Омельченко, розкрадання державного або колективного майна у великих, особливо великих розмірах, хабарництво, перевищення службових повноважень, спекуляція, службові корисливі злочини.

Торік — 252 депутати різного рівня скоїли злочини. Більше половини з них — представники лівих сил. А член Президії Верховної Ради В. Яценко, зауважує Омельченко, перелякався, що коли знімуть

Григорій ОМЕЛЬЧЕНКО, *Голова Комісії Верховної Ради при боротьбі з корупцією та організованою злочинністю:*

"НАШІ АРХІВИ НЕ ГОРЯТЬ..."

депутатську недоторканість — розвалиться система Рад... Он торік 22 голови місцевих Рад скоїли злочини. І ніхто не притягнутий до відповідальности — Ради не дали згоди. Доходить, м'яко кажучи, до абсурду: сесія райради розглядає питання, щоб дати згоду на притягнення до кримінальної відповідальности голову райради, а голова райради веде засідання цієї Ради. І ставить на відкрите голосування...

Чому Омельченко наполегливо порушує питання скасування депутатської недоторканости?

За деякими даними, в жодній країні місцеві органи самоврядування не мають взагалі поняття депутатської недоторканости. Є парляментська — відчувається різниця? Це коли на депутата поширюється недоторканість (його не можуть заарештувати), коли він у стінах парляменту або виконує депутатські повноваження. За межами службового приміщення скоїв правопорушення — відповідай як рядовий громадянин. І Григорій Омельченко пообіцяв не відступати.

Але це — приказка, "казка" — це дозволи державних чиновників на реєстрацію приватних підприємств. І тут людина не господар — не може організувати діло, щоби поставити лиш до відома податкову інспекцію, якій платитиме з прибутку. Доки дозволи будуть — доти будуть підґрунтя хабарництву, корупції, зловживанням. Доки податки перевищуватимуть 27—30 відсотків, — доти буде приховування і прибутків, і податків. І доки процес приватизації в руках чиновника обласного, республіканського рівня, ця невирішена проблема може обернутися тим, що власниками стануть лише посадові особи. Комісія розглядала, як це відбувається на унікальному підприємстві в Івано-Франківську. Такої продукції ніхто в СНД не виробляє, експерти

оцінили його в 700 млн. долярів, а продати хочуть наполовину дешевше... Така приватизація веде до соціяльного вибуху, який може закінчитися абсолютною монополією державної власности через далеко не мирні акції. Отож справа — у виконавській дисципліні. Бо коли, згідно із Законом про державну службу і Законом про боротьбу з корупцією, порушників не знімають із насиджених крісел, — така система стає деструктивною, не здатною оновлюватись.

Щодо відміни кастової депутатської недоторканости. Омельченко 6 липня 94 року написав заяву до депутатів про відміну, сам відмовився. Підтримали Єрмак, Петренко, Білоус, Головко, Білас. Пустив по колу — через півтора року має... 61 підпис. Розробив законопроєкт, Комісія

Торік — 252 депутати різного рівня скоїли злочини. Більше половини з них — представники лівих сил.

підтримала. Президія 6-7 разів розглядала, але не виносила в сесійну залю. Найбільші противники відміни... ліве крило. О. Мороз каже: закони дуже важливі, відпрацьовані, їх треба давати на розгляд, а сам... утримався од винесення на розгляд. "За" внесення до порядку денного висловилось 100, "проти" — 112 (практично всі комуністи, соціялісти, селянська партія. У тому числі й Петро Симоненко. З демократичних партій "проти" проголосували 1-2 чоловік. Отже, хто кого захищає?). Історія 70 мільйонів долярів кредиту у США, взятих з використанням службового становища, і з використанням того ж службового становища пролонґованого боргу Міністерством фінансів, — дає відповідь. Це щодо комерційної структури "Земля і люди", очолюваної Олександром Ткаченком. За останніми даними, у контракті було використано фальшивку — асоціяція вказувалася як державне підприємство, яким керує Мінсільгоспподарства і продовольства. І було сказано, що кредит отримується під державну ґарантію, хоча не було ніякого урядового рішення. А лиш резолюція віце-прем'єр-міністра І. Юхновського. Кредит повинні були повернути впродовж року, але не повернули, а гроші, які треба було повернути в рахунок погашення — розтринькали. Григорій Омельченко переконаний, що рано чи пізно за це доведеться відповідати. Навіть якщо, не за нинішнього складу ВР і не за нинішнього президента. Бо наші архіви, на щастя, не горять.

Нині в Україні то тут, то там або вибух, або автоматна черга, 1994 року було 280 терористичних актів. До тих, хто працює в банківській чи комерційних сферах. Відбувається третій перерозподіл власности. (Після 91 року!). Якщо не змінти русло приватизації — одного ранку можна прокинутися, а країна вже невідомо в чиїх економічних руках, — кількох багатих кланів. А цього нормальні громадяни не терпітимуть.

Ми хочемо рецептів? Григорій Омельченко їх дав у своїй сфері. В Україні є законодавча база для боротьби з корупцією — починаючи з найвищих ешелонів влади. У США вона напрацьовувалась 12 років, у

Японії — 40. Комісія використала міжнародний досвід, створила 3 антикорупційні закони, в т. ч. прямої дії. Три закони щодо боротьби з наркомафією і наркобізнесом, незаконним обігом наркотиків. Ввели

Наш Закон про боротьбу з корупцією — один з найкращих у світі. Як тільки ухвалили, — посол США попросив — аби дещо взяти для своєї країни.

нову главу — "посадові злочини" — в Кримінальний кодекс. Наш Закон про боротьбу з корупцією — один з найкращих у світі. Як тільки ухвалили, — посол США попросив — аби дещо взяти для своєї країни. Там передбачена адміністративно-дисциплінарна відповідальність — якщо посадова особа здійснила бодай один факт корупційної дії, передбачено ст. 1, — знімається з посади, припікається солідний штраф і цьому державникові забороняється впродовж 3 років працювати в державних органах влади. Якщо депутат — достроково позбавляється депутатських повноважень і права на 5 років балотуватися.

Але цього замало. Сьогодні потрібне Національне Бюро Розслідувань, яке б займалося посадовими злочинами у найвищих ешелонах влади, боротьбою з корупцією. Не для себе і під себе прагну цього, зазначив Омельченко, — для держави. Зміг же, приміром, президент Кореї, як тільки пройшов інавгурацію, наступного для опублікувати прибутки свої, своєї сім'ї, навіть онуків? І наявність цінних паперів... Наступний крок — створив НБР. Через кілька місяців уже мав результат...

Певне, що всього можна досягти, якщо хотіти. ❑

Галина КРИВЕНКО.
("Молодь України")

Ро-Ко

Яке буде «відреформоване» українське військо?

Що то ся діє в нашій неньці Україні? Підписуюся обома руками (підписався б і обома ногами, як би міг) під заявою, яку прочитав в газеті з України: «Хто не хоче годувати свою армію, буде кормити чужу!»

Сьогодні в Україні на українській землі (за вийнятком Чорноморської фльоти – але вона на морі) немає жодного солдата – негромадянина України, – запевняють у цій статті військові експерти з самого українського війська. Сьогодні здійснилася мрія матерів, щоб їхні сини служили тільки в Україні, а не десь там за Сибіром – «в тоже руской землє».

Мені аж серце жвавіше забилося – дух заперло. Я готовий голоситься до Української Національної Армії, – вибачте: Армії України. (Чомусь не можу привикнути до нових українських державних назв – але то тільки нешкідлива старожила звичка).

Чим далі читав, то мій бойовий вогонь згасав, як пластова ватра по джемборі. Військомати у більшості очолюють прихильники «єдіной-нєділімой», в середніх військових навчальних закладах викладачами є переважно представники реакційного, проімперсього офіцерства. Московські імперіялісти радіють з того, що багато молодих людей уникає військової служби.

Нагадалася мені вся історія українського війська. Був генерал Морозов міністром оборони. Післав його президент Кравчук на зелену пашу. Взяв собі Радецького. І якби за кару, програв вибори на президентський трон. Новий президент Кучма взявся до військового діла «по-демократисному» – прийняв на міністра оборони цивіліста Шмарова. (Хто знає: чи Кучма служив у війську? А Шмаров?) Що ся діє? Лопату «зфаєрував» Кучма, (а може Шмаров?) інші генерали зрезиґнували з війська. Чому? Не бачать у війську

Що ся діє? Лопату «зфаєрував Кучма», (а може Шмаров?) інші генерали зрезиґнували з війська. Чому? Не бачать у війську майбутньости? Тільки Шмаров бачить майбутність. Але де, яку?

– Що з того вийде? – питаюся сам себе, бо нема кого іншого спитати. – Хіба пішлю запитання до Шмарова? Але він міністер оборони, то не зобов'язаний відповідати цивільному, хоч сам цивільний. У війську мусить бути дисципліна.

– Не все пропало, – потішив себе, як прочитав, що на поміч йде реформа збройних сил України. Вона розв'яже всі «нерозв'язальні» проблеми та збудує нашу рідну непобідиму армію. Шмаров її запропонував. І не сам він, ще таку заяву підписало 700 генералів і вищих офіцерів.

Україні треба проводити реформи. Реформ вимагають: Захід, НАТО, Міжнародний валютний фонд, більйонер Сорос, який має в Україні фонд ім. Сороса, бо любить не так нашу Неньку, як президента Кучму в неньці Україні, і, очевидно, Президент Кучма.

Як збройні сили зреформуються?

Дуже просто і вигідно: дві військові округи – Одеську і Прикарпатську – перереформуються на сім оперативно-територіяльних управлінь.

Київську округу – небожку – вже «відреформували»; і правильно! Кому вона була потрібна? Кому мала б протистоятися? На румунському фронті є Одеська округа, на польському – Прикарпатська, на півдні є Чорноморська фльота, а на сході і півночі – прозорі кордони. Хіба проти «центрального фронту», який є ворогом ч. 1, бо схвалює від зера до 5 відсотків бюджету для збройних сил. А тим «фронтом» є Верховна Рада. Тож ситуація логічно-ясна, як військовий наказ.

Які користі матимуть нові оперативно-територіяльні управління? – Багато.

По-перше, їх буде 3,5 разів більше, як округ. А це вже щось значить. А ще для збройних сил. Хто має більше армій виграє битви і війни. Сталін мав найбільше армій, і виграв всі війни, навіть з своїми внут- рішніми ворогами. А їх не можна було навіть почислити. Папа римський не виграв війни, бо не має збройних сил,

хоч має військо з галябардами. Це навіть Сталін, хоч атеїст, був помітив.

Бюджет на військо напевно зменшиться у зворотній геометричній пропорції до збільшення військових управлінь. Бо дорога до Києва «подовжішає», а до столиці території – близенько.

І харчування поправиться – стане, як ми в діяспорі кажемо, на базі home made pierogiw. Бо яка мати не схоче нагодувати свого синочка, який буде під боком?

І території стануть важливіші, а це відтяжить Київ. Напевно Олександр Мороз скоро перенесеться до своєї території, бо там буде мати своє військо й буде йому безпечніше, як під серпом і молотом у Верховній Раді. Київ не дістане свого військового управління – бо Київ не територія, а столиця. Так йому треба!

Чи відреформується «дідівщина»? Цю традицію кол. Совєтського Союзу треба затримати, бо Україна затримала його збройні сили in toto. А «дідівщина» найменше лихо з усіх лих кол. імперії лих. І що вояк варта без традиції? Як у збройних силах України нема традиції княжої, козацької (козацької не може бути, бо її може мати тільки «вільне козацтво» генерала Муляви), угавівсько-уенрадівської, упівської, українсько-дивізійної, то хай буде традиція «дідівщини». Ця традиція краща від «велико-вітчизнянської» традиції, котра полягає на тому, що треба з Москви отримувати все нові медалі. І найгірше, що за них треба платити – і не кредитом, а твердою валютою. І «дідівщина має свої коріння» в українському народі – sorry – в народі України. Бо ще за Наталки Полтав ки Возьний співав: «Кожний, хто вищий, той нижчого гне»...

Ще багато можна придумати чи навіть вичислити користей для оперативно-територіяльних збройних сил – навіть людині без великої фантазії. Але які користі реформування збройних сил принесе неньці Україні?

Це складне питання, як кажуть політики в Україні тоді, як не мають відповіді. А я навіть не політик.

В кожному разі я відчуваю, що користь буде. Бо реформування розраховане на 15 років. І тих 15 років будуть існувати збройні сили й напевно – міністер оборони. А як існуватимуть збройні сили, то існуватиме незалежна, вільна, демократична, непоборна ненька Україна. Тож будьмо доброї віри – бодай на 15 років...

Ось пронеслась чергова хвиля виборів — і я полегшено зітхнув. Спитаєте, чому? Річ в тому, що останнім часом, як тільки починається нова передвиборча компанія, я починаю відчувати себе віслюком. Пригадуєте ту стару притчу про буриданового осла? Цей знаменитий віслюк помер з голоду, не змігши вибрати одну купу сіна з двох, бо були вони однакові і на однаковій відстані від нього. Бідолашна тварина вибирала з двох накладених куп, а в моєму окрузі було аж вісім кандидатів. І всі здається, теж на вагу сіна і такого ж незрозумілого кольору. Хоча б одного головатого. Проте був один — коли всіх виставляли на показ по телебаченню, перед собою поставив червоний прапорець — мовляв, я не такий як усі, сподіваючись, напевно, що більшість виборців, як розлючений бугай, кинеться на червоний колір. Діловитість його програми викликала повагу: "Ми, комуністи, не тільки говоримо, що треба робити, ми говоримо, як треба робити, ми говоримо, з ким треба робити...".

Помітними були виступи двох ображених кандидатів. Один був майор, який прокомандувавши з два роки сотнею солдатів, нарешті зрозумів, що вже готовий керувати державою. Свій виступ гарно поставленим командирським голосом він супроводжував такою

експансивною жестикуляцією, що здавалось, кулаком хоче влучити в око чи то телекамері, чи то гдядачу. Але все обійшлося — і майора змінив інший. Обличчя ширше за екран телевізора, а він волає: "Народ голодує, недоїдає! Довели країну — скоро всі помремо з голоду".

Кілька разів на рік моя завжди порожня поштова скринька переповнена листами з фотокартками, яких не вимагають повернути. Листами від людей, що прагнуть покращити моє життя. А пригадуєте, як раніше важко було стати кандидатом. Років з десять писати дисертацію, статті, складати всілякі іспити. Тепер простіше — зібрав сотню автографів і вже можеш читати свої лекції і по радіо, і по телебаченню. Проте нам слід з повагою ставитись до теперішніх кількаразових кандидатів. Уявляєте, яке нервове навантаження лягає на них? Колись на пляжі програєш у преферанс троячку і то переживаєш, а тут вибори до Верховної Ради. Думаю, навіть шахтарі мають поспівчувати їм і з розумінням поставитись до їхніх проблем. І взагалі я пропоную особам, які балотувались двічі й більше разів вручати спеціяльні дипломи — "Кандидат у народні депутати", заснувати їм відповідну стипендію, а в міському транспорті до написів "місця для дітей та інвалідів" додати "і кандидатів у депутати".

Мої побоювання не були марними. Ми так і залишились без свого обранця. Незабаром знову почнеться. А як раніше було — ніяких проблем. На виборах давали аркушик з єдиним призвищем і нам лишалосяь влучити ним у шпаринку скриньки. У всіх життєвих питаннях вибір був зроблений задовго до нашого народження. До крамниці ми заходили й одразу виходили, або, побачивши велику чергу, ставали до неї і через півгодини купували те, що викинули. Тепер інакше. Мимоволі уподоблюєшся буридановому віслюкові, коли стоїш біля вітрини гастроному і напружено думаєш, — що купити на нещасні півмільйона. А тут ще постійно просять: ідіть на вибори.

Кожного разу я чесно намагаюсь виконати свій громадянський обов'язок, та все безрезультатно. Так недовго і до божевільні втрапити. Люди добрі! Хто ж підкаже, як навчитись робити правильний вибір і як вийти з віслюкового стану? ❑

Віталій Никитюк. Київ.
Мал. Василя Фльорка
("Молодь України").

о. Йосиф Кончак, ЧСВВ

СПОМИН З ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНСЬКІЙ ДИВІЗІЇ І ПОЛЬСЬКОМУ КОРПУСІ

Пишу ці спомини з вдячности до Богородиці Марії за її любов, яку виявила мені і народу України. Моє ім'я Йосиф Кончак, роджений у Самборі, в хаті, яка стояла близько самбірської церкви, на площі церковній, ч.3. Там я виростав, ходив до садочка, який вели Сестри Служебниці, у домі біля церкви. Сестри-монахині вчили нас дітей молитися, співати, рисувати на табличках. Одного дня монахиня ввела нас до церкви, щоб показати нам чудотворний образ Пречистої Діви Марії в Самборі. Як я проходив біля стіни, де був поміщений образ Марії, мені як чотирилітньому хлопцеві здавалося, що Марія звернула на мене увагу.

о.Йосиф Кончак, ЧСВВ

Як почав ходити до школи, в мене зродилося бажання бути священиком. Не знав я, як воно то станеться, бо моя мати вже була вдовою (батько мій помер, як я мав 3 роки). Любив я церковні відправи, і завжди у молитвах я просив Марію, щоб мені в тому допомогла. Як шкільний юнак, переживав я і долю нашого народу. Коли 15 березня 1939 р. постала боротьба за волю Української Карпатської України, поляки з нас сміялися, а мій сусід мені заспівав: "Штани жовті, с.... синя, то є прапор Волошина". І інші погороди треба було переживати навіть від духовних осіб. В сусідстві церкви стоїть монастир отців Бернардинів. І Ґвардиян-настоятель цього монастиря мене знав, бо під вікнами монастиря наші сестри нас учили. Одного дня була в

монастирі відправа і я там був, бо я любив бачити процесії. По відправах Гвардиян роздавав святі образки. І я, як побожний хлопець, підніс руку, щоб дістати такий образок. Гвардиян пізнав мене, не дав образка, а сказав: "Уцекай, бо ти русін".

В час Зелених Свят села чергувались, щоб покласти терновий вінок на гробі Січових Стрільців. Це мене виховувало любити свій народ. Вплив церкви діяв на моє релігійне і національне виховання. Ось молодий сотрудник в парохії в Самборі, о. Володимир Івашко, високий бльондин, займався моллоддю в Рідній Школі чи спортом у дружині копаного м'яча "Дністер". Він мав відвагу під час панахиди на Зелених Святах стати на гробі полеглих і сказати слово до народу, хоч знав, що в кущах була схована польська поліція чи донощики.

Коли арештували о. Володимира, то кожний знав, що він терпить за долю українського народу. Такі приклади вчили мешканців Самбора любити своє. Ось в поході до річки на Йорданське Свято брали участь різні організації, а одна організація несла синій прапор з жовтим галицьким левом.

Настала зміна 1939 року. Одного дня літаки скинули бомби на залізничну станцію в Самборі. Прийшли німці, але зчасом відступили. Наші землі зайняли большевики. Їхне військо зробило негативне враження. Де тільки люди кругом них зібралися, вони викрикували: "Хай живе товариш Сталін, маршал Ворошилов!".

В той час я завважив відродження жидів. Раз стою з товаришем перед кінотеатром, як чую: "Тепер не можна казати слово "жид": як скажеш "жид", підеш за грати, тепер треба казати "єврей". Тоді настав страх від тих, з якими ми співжили і відношення одних до одних було вже нещире. Комуністи вивозили людей у Сибір. Арештували всіх наших провідних людей. Навіть їх разив будь-який прояв любови до свого українського. Жив я близько самбірської тюрми, і бачив, як вели колону засуджених до станції в Самборі, під нагдядом НКВД і псів кругом них.

Настав рік 1941. Німці вдарили на большевиків. В Самборі НКВД не мав часу всіх людей вивезти з тюрми. Тоді вони розстрілювали людей в тюрмі. Чи вночі вивозили за місто й ще живих кидали в яму. Їм руки в'язали і роти затикали, щоб не кричали.

Над річкою Дністер в Самборі таких знищили 117. Як німці прийшли, тоді їх порахували. Німці ввійшли до Самбора при кінці червня 1941 року. В суботу в Самборі вже не було большевиків, і німці ще не прийшли. Рано до нашої хати прийшов якийсь чоловік, просячи помочі, бо був поранений. Моя мати його обв'язала, і він пішов в сторону шпиталя. Тоді в мене настала цікавість піти на площу до самбірської тюрми. Там побачив жах. Постріляні люди. Одна старенька жінка пізнала, може, свого сина і накрила лице хустиною, щоб мухи не сідали і мовила вервицю. А до підвалу, де стріляли людей, не можна було ввійти, бо вже було їх дуже чути. Пробував НКВД біля того дому копати яму.

Патруля німців прибула до Самбора о годині 9 вранці, в неділю, їдучи в напрямі на Дрогобич. Побачили вони тоді, що залишили большевики по собі. Злочин проти людства. Мені здавалося, що вони гірші від татар,

про яких я читав в різних історичних описах.

Кілька днів після приходу німців, змусили людей, яким закидали співпрацю з комуністами, виносити постріляних із підвалу й копати гроби на міському цвинтарі. І там є дві великі могили. На одній написано: "Жертвам НКВД", а на другій — "Жертвам червоного терору".

У червні 1941 року переживав проголошення Української державности. На Службі Божій, яка була відправлена на бальконі самбірської церкви, були присутні німецька і словацька сотні. На тому і скінчилося відновлення Української Держави.

Зчасом настали прикрі часи. Німці стали жорстокими, вивозили молодь на працю до Німеччини. І я дістав таку картку, але моя мати працювала в домі уряду праці і попросила одну польку з головної канцелярії, щоб вона кинула в кіш картку мого вивозу. Щоб не повторилося, я мав бути зайнятий на якісь праці, тому зголосився навчатися фаху у виробах із шкіри. В той час німці масово нищили жидів.

На початку 1943 року я побачив розліплені оголошення: формування Дивізії "Галичина". На людних зборах промовці говорили: "Навала комунізму суне на нас. Щоб боронити свій рідний край, Україну, вимагає жертви". Знав я большевиків, рішився вступити до Дивізії. І одного ранку йдучи до праці, не питаючи нікого, записався в ратуші, відбув лікарську перевірку і мене прийняли. Опісля брав участь у поході добровольців, деякі не вірили, що я є один з охотників.

Прийшла картка покликання. Я був призначений до 5-го полку в Ґоттенгафен (Ґдиня), а вишкільний табір був на передмістю Ґоттенгафен у Адлергорст. Там я пройшов рекрутський вишкіл. Старшини і підстаршини були німці. На початку формування полку я був в 3-ій сотні, опісля мене призначили до 2-ої сотні, 3-ої чоти. Підстаршини були характером різні, муштрували, як кому було до вподоби. Вчили маршувати, обертатися, салютувати.

В Ґоттенгфен ми пережили бомбардування міста. Нас опісля брали відкопувати засипаних людей грузами будівель.

Ми мали на вишколі і свого військового капеляна. У неділю брали участь у віправі в церкві, яка була недалеко нашого табору. До нас приїздили студенти-українці з Відня, давали нам концерт. Раз були наші артисти зі Львова і розважали нас своїми виступами в театрі міста Ґоттенгфен. Часами йшли на спортові зайняття кидання м'яча руками.

Рано ми вставали, о годині 6-ій. Миття, сніданок, збірка на площі, підстаршина здавав звіт сотникові. Тоді вимарш на вправи. Йдучи на вправи, ми співали українські пісні: "Гей, там на горі Січ іде", "Розпрягайте, хлопці, коні", "В Закарпаттю радість стала".

Вправи в полі були різні: копали шанці, плазували, кидання ґранати. Поверталися до табору на 12-ту годину. Оглядання рук, чи чисті. Роздача плястикового значка на обід. По обіді муштра, вправи самооборони. О годині 5-ій — вечеря. По вечері вільний час.

Можна було йти до кантини щось там собі купити. О годині 9-ій вже в ліжку. Дижурний групи в кімнаті не лягав, але чекав, як прийде службовий підстаршина; йому голосив: "Кімната 9, всі є в ліжку, і в кімнаті порядок".

Як десятник хотів щось знайти, знаходив; декого змушував йти ноги мити, або казав принести відро води, вилляв на підлогу і всіх заставляв чистити кімнату. Або за кару казав вийти на коридор і там маршувати, доки він хотів. Увечорі, сотня співала молитву "Боже, Великий, Єдиний".

Ми теж отримували харчі на наступний день: кусок хліба і кусок ковбаси. Для вояків нижче 21 рік давали харчовий додаток. Ми ходили вчитися, як стріляти, і стріляли. Хто не зробив своєї норми, мусив нести таблиці до стріляння.

У неділю ми ходили у місто Ґоттеганфен, де кожний розважався, як умів. По дорозі до табору вступали на пиво. Мав я щастя купатися в Балтійському морі.

На Різдво 1944 року ми одержали дарунки від наших людей через Військову Управу.

Був у таборі сумний час, бо з третьої сотні розстріляли вояка за те, що він погрозив своєму підстаршині.

На початку 1944 року наш полк виїхав на Холмщину. Другій сотні, в якій я був, призначено постій біля Володави, а нашу 3-тю чоту— призначено до бункрів, два кілометри від міста, близько ріки Буг. Наші вояки мали приязні відносини з людьми в тих околицях. Перша чота нашої сотні перейшла до партизан, крім одного вояка, який залишився і котрого призначено до нашої чоти.

Тоді німці вже менше нам довіряли і самі почали стояти на варті вночі, а для себе видавали окрему кличку.

Одної неділі молоді вояки, повні життя, пішли у село, без дозволу підстаршини, котрий не знав де вони поділися. За кару, мусили були стояти в бункрах всю ніч.

На Великдень ми пішли до Володави на Воскресну утреню. Наші люди приймали нас свяченим. Німці бачили наше поступовання і стягнули нас з терену до Холму, в одні великі військові казарми. Перед нашим виїздом з Холмщини, наш капелян відслужив Службу Божу в кол. греко-католицькому храмі, що в той час був у посіданні православного Владики Іларіона Огієнка.

Колись, як школяр, я бачив цей собор на образку в книгарні в Самборі, а тепер в ньому я був. Собор, це незатерта печатка короля Данила.

Коли ми від'їжджали з Холма, провідні українці міста сердечно прощали нашого капеляна.

Завезли нас до Німеччини, до Ґросскіршбавму. Там хотіли нас німці покарати, бо на обід і вечерю давали тільки юшку. Всі вояки відмовилися її їсти. Якийсь офіцер нас насварив, але опісля їда стала краща.

У той час Дивізія з Нойгамеру виїжджала на фронт під Броди. Після битви під Бродами 5-ий полк перенесено до Нойгамеру, мене вислано на підстаршинський вишкіл на Пруси. Я повернувся до Дивізії вже на Словаччині, до Святого Мартина. Незабаром мене вислано на вишкіл протитанковий, знову на Пруси. Коли там приїхав, зараз тієї ночі дістав я все, що до бою потрібне, і ще по дві "фавспотрони" проти танків. Наступного дня марш на фронт. Нас кілька українців думали одного вечора покинути це місце і самовільно виїхати, але, на щастя, надійшла телеграма,

щоб нас відпустили до своїх частин.

Коли ми прибули до Ґданська і всі сіли у поїзд, жандармерія зарядила всім воякам висісти, бо в тому поїзді були родини з Литви. Однак ми не висіли і поїзд рушив в сторону Берліна. В повороті на Словаччину ми їхали цілий місяць, Дивізія з Словаччини маршувала пішки до Юґославії.

На одній станції один молодий словак, який втікав з Німеччини, просив, щоб ми йому допомогли. Якраз в нашій групі бракувало одного, бо десь в дорозі загубився. Між нами він заїхав до міста Жіліни, звідки походив.

У Словаччині ми перебули кілька днів, одержали нові документи, й через Відень поїхали до Юґославії.

Я знайшов свою частину, з нею ходив по горах Словенії, шукаючи червоних партизан Тіто. Одного дня одному нашому воякові партизани відобрали зброю. Того вояка засудили на розстріл. І з моєї сотні вояки його стріляли, прив'язаного до дерева, а офіцер сотні своєю пістолею добив його. В Югославії одного дня відібрали німці зброю, але зчасом віддали і спрямували нас на фронт до Австрії, під Фельбах. Вранці, 7-го квітня, у наступі я був поранений в праву руку розривною кулею. В дорозі до шпиталю, в лісі, нас стрінув командир 31-го полку Панір, який нам дав пачку цигарок. У шпиталі у містечку Штраден я одержав першу лікарську поміч, звітам виїхав через Ґрац до міста Кляґенфурту, де з військового табору зробили шпиталь. Там я мав нагоду бачити генерала Шандрука, якому показали, як то стріляється із "фавстпатрону". Там покарано двох німців-вояків повішанням. На очах всіх вояків — для постраху.

Після капітуляції побратими, з якими я почав в співжити, рішили залишити шпиталь. Хоч я не був ще вповні здоровий, рішився бути з ними. Нас завезли під Кляґефурт, а звідтам до Італії, але наступного дня знову повернули до Австрії. Примістили в новому таборі, який був окружений танками, а згодом повезли до іншого табору.

Одного дня прибули сюди вояки 2-го польського корпусу, і ми, українці, вирішили вступити до нього. Поляки нас прийняли і питалися, якої ми віри. Ми казали: греко-католики. Будучи в 5-му кресовому полку, я провів гарний час. Побачив Італію, купався в Адріятику, у місті Удіне. Там прочитав про смерть Митрополита А. Шептицького. Коли я був в нашій семінарії на Джіоніколо, зложив візиту владиці Іванові Бучкові. В Італії відвідав свого поручника із 7-ої сотні 31-го полку Богдана Ваврика, в таборі Ріміні. Попросив я вартового, щоб вийшов до мене поручник Б. Ваврик і він прийшов. При дорозі стояла придорожня хата — Каса Кантонєра, там ми зайшли і я його обдарував, чим тільки міг.

В Італії я перебував майже два роки. Із Неаполю до Англії ми плили кораблем. Опинився я близько міста Портсмут, де мене здемобілізували і призначили на роботу до будівельної компанії "Джон Ланг". Без жодного знання фізичної праці, зачинай нове життя. Я вибрав собі одного майстра, що закладав рури на відхід води. Почав я коло нього працювати, мови не знав, але давав собі раду, мішав йому цемент, а навіть вже і сам почав ліпити рури. При ньому так працював 5 років. На праці я перебував в різних таборах з робітниками з Ірляндії, які дуже пили і часами в суботи

чинили неспокій в кімнаті. Коли їхав в суботу до міста, то перше вступав до католицької церкви, клякав перед образом Марії і просив помочі стати священиком.

Чудотворна ікона в Самборі

Читав українську пресу, діставав з Німеччини тижневик "Християнський голос". Одного разу в тій газеті прочитав дві адреси до Отців Василіян з Канади і Америки. До двох написав. Відповідь прийшла з Канади. Годяться мене прийняти. Тоді поїхав до Лондону до консуля Канади, одержав папери, виписав, що треба було. Мене перепитували, але я сказав, що був в Дивізії "Галичина".

На весну 1952 року виїхав до Канади на Великдень. У Галіфаксі сів на поїзд і їхав через цілу Канаду аж до Мондеру (у провінції Альберта)на станцію. По мене приїхав брат Августин Кузьма. Дорогу до Канади я сам оплатив, й ще привіз з собою 250 фунтів. Але це були малі гроші. В той час магістром-учителем монашого життя був о. Малятій Соловій, ЧСВВ. Він прийняв мене на новіціят до Модеру. Новіціят — це початковий вишкіл монашого життя. Тоді, як я вступив, ще не було кандидатів; я був перший, опісля приходили нові юнаки. Тоді я мав вже скінчених 26 років життя.

Однак це новий етап у моєму житті на шляху до монашого чину і священства. Цю мету мені вдалося осягнути при помочі віри у Пречисту Діву. ❑

СКУ – сьогодні!

СКУ – Світовий Конґрес Українців – уже привик, що він не СКВУ – Світовий Конґрес «вільних» Українів – хоч на практиці, він тепер вільніший, ніж був тамтой во врем'я оно. Відбулася чергова сесія Секретаріяту 31 травня і 1 червня в Торонті, присвячена темі: «Українська духовність в родині і церкві». (Вона відбулася напередодні цьогорічних Зелених свят. Чи то, може, символічно?

Відновлення Церковної Ради

Першу сесію у п'ятницю присвячено духовним справам. Відновлено Церковну раду при СКУ, яку тепер очолив владика Юрій Каліщук (Українська Православна Церква в Канаді). Були присутні на нарадах: миртополит Степан Сулик (США) і митрополит Михайло Бздель (Канада) – Українська Католицька Церква, владики Всеволод Скопелос (Царгородська патріярхія) і Антоній – Українська Православна Церква – США. Євангельсько-Баптистське Об'єднання репрезентував пастор Іваськів Йосафат.

Після нарад Церковної Ради, у яких взяв участь новий посол України в Оттаві Володимир Фуркало, відбулася відкрита дискусія.

Про стан і турботи сьогодення і майбуття доповідали о. Тарас Дусановський (Українська Католицька Церква в Канаді), о. Василь Макаренко (Українська Православна Церква в Канаді) і пастор Іваськів, який розповів про ріст євангельських і баптистських громад в Україні. Макаренко й Дусановський у своїх виступах доповнювали один одного й підносили загальні питання, які є такі самі щодо обох церков.

Сьогодні Церква має той самий мандат, що мала завжди – гуртувати в Церкві людей й навчати, як провадити їхнє життя на засадах християнських чеснот. Церква мусить стати магнетом, який притягає, бо вона потрібна людині від колиски до могили. А це натрапляє на труднощі, яких ніколи перед тим не було для церков взагалі, а для української спільноти зокрема. Бо для молодих людей створився новий модель сьогоднішнього стилю життя, який не оминає нашу молодь. Один такий модель – DINK – Double Income No Kids. Якщо нема дітей, то українську духовність нема кому передавати. Інша проблема – це змішані супружжя. Такі родин, як правило, пропадають для нашої спільноти. Знущання над дітьми, наркоманія, алькоголізм, занепад християнської моралі, батьки не мають часу й енерґії присячувати своїм

дітям, бо витрачують їх поза домом – на праці, розвазі й інших приємностях, розлучення в супружжі – не приносить нічого позитивного в родинному житті.

Діти не є наше майбутнє, як голосить популярний клич, а наша сучасність, бо вони є тепер.

На прикладах з життя обидва священики подавали, як треба чи не треба поводитися. В одній родині при обіді священик благословив страви, а хлопчик відразу запитався:

– Тату, а чому ми молимося перед їжею лише тоді, як до нас приходить отець?

Послідовність і пильнування в родині та церкві – це повсякденний обов'язок.

Очевидно, розгорнулася дискусія про збереження національної ідентичности українців. Українська мова дуже корисна в тому процесі. Бо, як кажеться, без знання мови дитина не відчує української духовности. Наприклад, Шевченкові поезії не вдасться передати «духовно» в чужій мові. І вихована в іншій мові людина не набуде «справжньої» української духовности. Були й дещо відмінні думки.

Слід відмітити, що серед учасників «пост-сеньйорського» віку на залі було лише двоє з «перед-сеньйорського».

– Чому на ці доклади не прийшли молоді люди? – було запитання з залі.

– Бо їх це не цікавить, – відповів Владика Юрій, який був головуючим.

Коротко: треба рук до праці і фондів, без яких не обійтися. Радіопрограму Православної Церкви прийшлося замкнути, бо нема фондів.

Яка рада-порада?

На цю тему говорив Евген Чолій, голова Комітету українських молодечих організацій при СУК.

Проголошення незалежности України забрало діяспорі одну велику ідею: допомогти українському народові здобути самостійність, що була raison d'etre кожної нашої організації. Все таки і тоді не вдалося зберегти молоде покоління, і тепер наша громада переживає певну кризу. Бо між ідеалістичним наставленням і дійсним життям з його відкритим суспільством, матеріялістичним наставленням і вигодами постав generation gap. Слова президента Кучми, що «національна ідея не спрацювала» відноситься теж до діяспори в ланці виховання молоді.

Тепер Українська держава існує. Але...

Вона в перші роки поглинула всю духовну енергію і матеріяльні засоби діяспори на допомогу Україні. І тут заздалегідь виникла проблема: на все нас не стати. Отже, треба скласти пріоритети. Наприклад, фак-

тична українська державність може дати стимул до поширення національної свідомости серед молоді, може створити тиск на батьків, щоб вони затримали в хаті рідну мову й звичаї, щоб церкви краще працювали. «Українські молодечі організації не можуть іти по лінії найменшого opopy, а, навпаки, бути кузьнями для вжитку української мови й плекання української духовности», – говорив Чолій.

Проголосити певні ідеї і пляни – не так тяжко, але виконати їх – це вже трудно. Все таки робиться позитивні кроки: проведено ряд семінарів і таборів в Україні і діяспорі спільно з молоддю України, відбудеться Світовий з'їзд дружинників СУМ в Атланті з нагоди Олімпійських ігрищ.

Перед подібними проблемами стоять центральні організації-надбудови в США і Канаді. В Канаді існує урядова політика багатокультурностий вона помагає. В західних провінціях існують англійсько-українські школи, які фінансує уряд. Подекуди вони популярніші для дітей неукраїнського походження, ніж серед наших родин.

У США існує дві централі, і вже пора, щоб вони створили одну. В цьому напрямі пороблено деякі заходи. Дуже багато корисного приносить «Союзівка» Українського Народного Союзу, бо там збираються молоді українці, знайомляться і одружуються.

Отже, нема іншого виходу, а праця і праця – вирве нас, – як писав Франко, «з неволі» незадовільного сьогоднішнього стану й поведе в краще майбутнє.

Малий малий коментар (може і зайвий): іміґрація і мова – еврейський модель?

Може б поглянути на сьогоднішні реалії з іншої точки зору. Мені здається, що війна за мову програна, хоч ще подекуди ведеться «партизанські» бої. Такий закон еміґрантів в Америці. Єврейська еміґрація – це найкращий доказ.

На переломі 19-го й 20-го століть до США прибуло два і пів мільйна єврев. Велика більшість поселилися компактною масою в одній частині м. Нью-Йорку. Впродовж декад їхня культура процвітала, ставилися п'єси в театрах, видавалося мільйони книжок, газет і журналів мовою ідіш. На похорон славного письменника Шолем Алейхема вийшло на вулиці 150 тисяч.

Що сталося, бачимо сьогодні. Вони всі англомовні, бо це вимога для успіху в житті. І навіть існування Ізраїлю не приведе до поворотного процесу в Америці – з англійської мови на іврит чи ідіш. Яка в них національна ідентичність, чи може назвати «свідомість» групової відповідальности, кожний може побачити й почути, особливо в засобах масової інформації.

А один дослідник переконаний, що щойно з виходом євреїв з свого

ґетто дало їм самовпевненість і привело до успішного впливу на економічне й політичне життя в Америці.

Не інакше стоїть справа з нашою громадою. Слід пам'ятати, що великий відсоток (70-80%?) громадян Канади українського походження народжені в Канаді. Малий відсоток знає мову з дому чи з українознавчих курсів, але навіть ці можуть ледве розговоритися, а вже читати чи писати – це для них «складний», як кажуть в Україні, процес. (В Україні мовний процес ще «складніший», як кожний, хто тою проблемою цікавиться, знає). І ці люди ведуть інший стиль життя від своїх батьків.

Отже, логічно, як колись казав суддя професор Валтер Тарнопольський: «Якщо японці хочуть продавати в Канаді свої автомобілі, то будуть їх оголошувати не японською, а англійсклю мовою. А в Квебеку -- французькою». Вимога діловодства українською мовою в наших організаціях – це загорода для багатьох, що її не знають.

Це не значить занедбати плекаання української духовности прийнятими шляхами й методами, включно з навчанням мови, але, попри все, не слід забувати про величезний потенціял анголомовних громадян українського походження. А це вимагає іншого підходу.

Нова діяспора

Чи нові іміґранти з України зміцнять діяспору? В цьому «плані», як кажуть в Україні, нема оптимістичних ознак. Нові іміґранти не то що мають інші сподівання – переважно «долярові» – але вже привезли з собою набуту відмінну українську духовність. Їх не зацікавили існуючі організації – до них треба палатити внески (а не навпаки) – і своїх нових не творять.

Прикладом може послужити семінарія Української Католицької Церкви в Оттаві, де на 29 питомців з України ні один не закінчив студій. Деякі скористали з нагоди й залишилися в Канаді, деякі затужили за домом, деяким було за тяжко дво-мовне навчання, бо доводилося слухати викладів у канадському університеті. (Правда, хтось зауважив, що він них вимагалося також обіту на целібат).

Европа

Об'єднання Українців в Польщі уповажнило Ярослава Стеха, що проживає довгі роки в Торонті, на звіт. В Польщі старі проблеми для українців. Цього року припадає неславна 50-та річниця акції «Вісла» – насильного вивезення українців з своїх земель у Перемищині до УРСР. В Перемишлі сьогодні знімають з кол. греко-католицької церкви копулу, щоб зовсім затерти сліди, кому вона належала. Старання про відшкодування за ув'язення понад 4.000 українців в концентраційному таборі в Явожно та виясненння, як і чому там загинуло понад сто таборян, йдуть дуже пиняво. Не зважаючи на офіційне нав'язання добрих сусідських між-

державних українсько-польських відносин, далі появляються антиукраїнські статті і т. і. Мається враження, що поляки хотіли б, щоби не існувало і Об'єдання. Іншими словами: «На заході без змін».

В кол. Югославії в останніх роках українці-русини потерпіли найбільше. Їхню централю й з тим все громадське життя знищили разом з м. Буковаром. В Боснії-Герцоґовіні, де українці жили переважно в сербських околицях, їх мобілізоано до армії і багато згинуло. Організації, що існували, пропали. Тепер створено новий Союз Українців Югославії, тобто «нової» Югославії, що складається з Сербії і Чорногори. Єдина Хорватія підтримує громадське і церковне життя українців, що там опинилися. Взагалі українці розгромлені, переміщені і чекають на допомогу й еміґрацію. – Це говорив представник СУЮ, Михайло Ляхович, що тепер живе в Торонті.

Союз теж просить, щоб СКУ і діяспора в Канаді й США «щось зробили», щоб проф. Павль Маґочі не їздив і не ширив баламутства в Югославії та на Прикарпатті своїми вигаданими теоріями, що русини – це окрема нація. Це приносить багато шкоди.

В Румунії прийшло до непорозуміння між фракціями в Союзі Українців Румунії. Чекають на наступний з'їзд і вибір голови й управи. Діяльність теперішнього голови Степана Ткачука є критикована.

Швайцарія просить зменшити їм внесок, бо там українців є 350.

Виступ посла України Володимира Фуркала

В неділю виступив посол Володимир Фуркало й запевнив, що в Україні проходять реформи, може не так швидко, як хотілося б, але проґрес є. Він запевнив, шо в Україні не пройде білоруський варіянт (заява Президента Кучми).

Консититуцію Україна матиме. Зрештою тепер діє т. зв. Мала конституція – конституційний договір між Президентом і ВРадою.

Україна має багато проблем, а одна з більших – це прозорі кордони на сході. Тепер є в Україні коло півмільйона нелеґалів, які «прозоро» прямують зі сходу через Україну в різні кінці світу. Тим то пояснює посол гостріші вимоги для туристів і відвідувачів в Україну. (Нам здається, що нелеґали не будуть голоситься на міліцію по печатку, як це вимагається від туристів, – вони знають інші двері, а такі розпорядження тільки знеохочують до поїздок в Україну).

Недавно Уряд України прийняв постанову щодо державної програми «Українська діяспора на період до 2000 року». Ця програма відкриває двері до співпраці, яка напевно вийде на користь обом сторонам.

Остання пленарна сесія СКУ, мабуть, «переломова», бо поставила на перше місце дискусії та пошуки розв'язання проблем не в Україні – а в себе вдома. «В своїй хаті своя правда».

Р. Колісник

"МОЄ ЖИТТЯ " — СПОГАДИ Степана ШУХЕВИЧА

Під такою назвою з'явилася книжка д-ра Степана Шухевича. Вступне слово проф. Володимира Янева і "Слово" п-ні Степанії Шухевич-Строкон, доньки автора. Видання Української Видавничої Спілки в Лондоні 1991 р. стор. 619 з портретом автора і його дружини Іванни з Федоровичів.

Із "Слова" доньки довідуємося, що, згідно з документацією, рід Шухевичів походить від їхнього родоначальника о. Йосифа Шухевича, декана у Тишківцях біля Городенки, одруженого з Анною, донькою о. Василя Шумило-Кульчицького. Згідно з іншим переданням, Шухевичі прийшли до Галичини з Правобережної України, де існує село Шухевичі, яке мало бути колись козацькою садибою. Під напором подій козацькі предки мали б покинути свою садибу і поселитися над Дністром. Козацький жупан і шабля, як подає пані Шухевич-Строкон, замінилися у священицьку рясу і письменницьке перо.

У першій частині споминів, на стор. 23-241, автор дуже детально описує своє дитинство і гімназійні роки, проведені в атмосфері галицьких приходств, які після завоювання польським королем Казимиром Великим у 1340 р. галицького князівства і прилучення його до польської корони враз із Холмщиною та після поступового переходу галицько-волинських бояр на римо-католицтво стали забороломом проти польонізації населення. Українська Православна Церква в Галичині, а після заключення Берестейської Унії у 1596 р. Греко-католицька Церква або інакше, як казали поляки, "уніятська", зберегла через століття руську, пізніше українську мову перед опольщенням, а тим самим зберегла в народі свідомість його національної окремішности. Після прилучення Галичини до Австрії у 1772 р. з рядів духовенства вийшли пробудителі Галичини, "Руська Трійця": Маркіян Шашкевич, Яків Головацький та Іван Вагилевич. Вони взяли в оборону висміювану "хлопську мову" виданням "Русалки Дністрової" у 1837 р. Ці священичі доми, що несли в народ національну свідомість, із сентиментом згадує Шухевич, тим більше, що його рід був широко посвояченний із багатьма з них.

У 1914 р., коли Австро-Угорщина вступила у війну з Росією, вже

була зформована верства української інтеліґенції, яка включила себе у визвольні змагання народу та передала ідеали боротьби за українську державність молодому поколінню під польською окупацією, а згодом, у Другій світовій війні — під німецькою і московською. Ця інтеліґенція походила із священичих родів, тому презирливо говорили поляки: "Нє било Русі, тилько хлоп і поп".

На стор. 161-165 автор згадує студії права у львівському університеті, хоч його батько бажав собі, щоб син, згідно із столітньою родовою традицією, став священиком. У 1899 р. Степан ступив на суддейську практику, яку закінчив суддейським іспитом у 1901 р., після чого вступив як однорічний доброволець на військову службу в Ґрацу. Після відбуття служби працював як многонадійний юрист у різних судових інстанціях Галичини, здобуваючи багатий професійний досвід. Як суддя мав часто змогу спостерігати односторонне ставлення польської адміністрації до нашого селянства, кривдячі судові вироки, що збудило в нього рішення стати адвокатом. Після складення іспитів, що здібному і працьовитому Степанові не приходило важко, вступив у 1911 р. на практику в канцелярії д-ра Ярослава Олесницького в Дрогобичі, де пробув до 1912 р., працюючи у вільний час у "Просвіті", як раніше, за студентських часів. У 1912 р. переїхав до Львова, де працював помічником у канцелярії свого дядька д-ра Миколи Шухевича і брав участь у приготуванні Січового Здвигу в червні 1914 р. як член головної управи т-ва "Сокіл".

З вибухом війни у серпні 1914 р. Степан Шухевич як підпоручник — одержав призначення від команданта Корпусу у Львові перебрати організацію Леґіону УССів як командант куреня. Через внутрішні інтриґи й доноси до австійських команд автор у квітні 1915 р. повернувся до армії і пробув у ній на різних фронтових відтинках до 1919 р., побуваючи також в Одесі, звідкіля повернувся до УГА в ранзі отамана — як командант 4 Золочівської Бриґади і як референт начальної команди УГА. Свої багаті й цікаві воєнні переживання Шухевич описав у 5-ох томах споминів, виданих накладом видавництва "Червона Калина" у Львові п.з. "Видиш, брате мій" та "Гіркий то сміх", а також повість "Невідомий".

Найбільш актуальною і цінною, бо ще мало висвітленою, темою споминів є їх третя частина п.н. "Оборона в політичних процесах проти українців у Польщі", (стор. 257-618). Автор спогадів описує перебіг судових процесів у Львові й на Волині, на яких був оборонцем членів ОУН. Зворушливо описав страчення сл. п. Біласа й Данилишина у 1932 р.

Читаючи судові процеси, кидається ввічі факт, що провідні пости в ОУН займали часто сини священиків, як: сл. п. Степан Бандера,

брати Барановські, Юрій Березинський, Дарія Гнатківська, Степан Ленкавський, Іван Малюца, Григор Пісецький, Ярослав Стецько й інші. Мирослав Січинський, який у 1908 р. застрелив намісника Галичини, графа Андрія Потоцького, був теж сином священика. Також у визвольних змаганнях 1918-1919 рр. провідні пости на Західній Україні займали сини священиків. Згадаємо найвизначніших: начальні командири УГА, генерали: Віктор Курманович і Мирон Тарнавський, перший командант УССів Михайло Галущинський, політичні діячі Євген Олесницький, Євген Петрушевич, Льонгин Цегельський, Кость Левицький, організатор "Січей" Кирило Трильовський, ад'ютант командира 1-ої УД-УНА Дмитро Паліїв й інші.

І тому безглуздям є ширена московськими агентами пропаганда в Західній Україні, що, мовляв, ієрархія Греко-католицької Церкви зміряє... до прилучення Галичини до "панської Польщі". З вибухом війни у 1939 р. польська адміністративна влада виселила д-ра Шухевича до Кобрина на Волині, звідкіля він щасливо повернувся до Львова, коли більшовики переступили східні кордони Польщі. Зі Львова подався пішки до Кракова, де згодом відкрив адвокатську канцелярію. Покидаючи Львів у поспіху перед більшовиками, автор залишив у канцелярії акти судових процесів, якими ніхто не займався і які пропали. Знову ж покидаючи вдруге Львів у 1944 р., автор з обережливости знищив свою працю п.з. "Історія українського політичного процесу під Польщею", написану до 1934 р.

Спомини С. Шухевич почав писати у Львові і продовжував на еміґрації в місцевості Кетцінг у Баварському лісі.

Спомини читаються з непослабленою увагою. Автор описує цікаві епізоди, подає характеристики людей, з якими зустрічався або доводилося йому мати з ними службові контакти. Стає неймовірним, яка геніяльна пам'ять автора, якою він, як сам пише, завжди відзначався, могла роками ці всі події і людей, з ними пов'язаних, в деталях реєстувати.

Степан Шухевич помер у лікарні в Амберґу 6 червня 1945 р. і там похоронений на кладовищі "Катіренфрідгоф".

Єдиним недоліком цього монументального твору є дещо засмічена діялектизмами і польонізмами мова, хоч розуміємо, що авторові не легко приходилось у часі довголітнього писання споминів піднаходити завжди влучний український правничий термін, що відповідав би польському.

Спомини Степана Шухевича є неоціненим вкладом в українську мемуаристику. ❑

Богдан ШАРКО.

ОБ'ЄДНАННЯ ВЕТЕРАНІВ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

II КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ ВЕТЕРАНІВ ДРУГОЇ СВІТОВОІ ВІЙНИ

II конференція УОВДСВ пройшла успішно. Складаємо ґратуляції за успішну діяльність і ріст у першому році існування Об'єднання та бажаємо успіхів у майбутньому.

Редакція

28 квітня у Львові, в приміщенні театру імені Марії Заньковецької, відбулася II Конференція Українського об'єднання ветеранів Другої світової війни.

В переповненій залі учасники Об'єднання, члени інших українських комбатанських організацій, чисельні гості — народні депутати, представники влади та громадсько-політичних організацій.

Під звуки запорізького маршу на сцену вносять прапор Об'єднання та національний прапор. Присутні співають "Боже Великий, Єдиний".

До президії Конференції обирають голову Львівської обласної Ради Миколу Гориня, мера міста Львова Василя Куйбіду, командуючого військами Прикарпатської військової округи Петра Шуляка, голову Об'єднання Ігора Юхновського, першого заступника Павла Вівчара, голову Всеукраїнського Братства ОУН-УПА Михайла Зеленчука, голову Галицького Братства 1 УД УНА Лева Войташа та інших.

Вступним словом Конференцію відкриває голова Об'єднання, академік, народний депутат, учасник 2-ої світової війни Ігор Юхновський. Він привітав учасників Конференції та гостей, пікреслив, що Конференція проводиться у важливий для Української держави час, коли на порядку денному є прийняття Конституції України.

Павло Вівчар зробив звітну доповідь. Він зазначив, що 28 квітня 1995 року ветерани воєн зібралися на І Конференцію та заснували Українське об'єднання ветеранів Другої світової війни. Він привітав учасників Конференції, які прибули з Донецької, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Житомирської, Дніпропертовської та усіх західно-українських областей. В Об'єднання входять колишні вояки польської, румунської, угорської, чехословацької, совєтської армії, а також ветерани визвольних змагань — вояки УПА та УНА. В самостійній українській державі настав час примирення тих, хто не по своїй волі воював за чужі інтереси. На жаль, цьому консолідаційному процесові чинять завзятий опір чисельні об'єднання совєтських

ветеранів війни та праці, у склад яких входять переважно ті, які не були на фронті, а також ті, хто збройно боровся з українським визвольним рухом. Парадоксальною була названа ситуація, коли у всьому світі є біля 20 мільйонів ветеранів, в тому числі в колишньому СССР перед його розпадом було 4 мільйони, в тому 2 мільйони в Росії та 1,2 мільйона в Україні. А голова української організації ветеранів назвав недавно цифру 17,5 мільйона ветеранів в Україні. Ці ветерани висмоктують буквально останні соки з Держави й весь час вимагають нових пільг та привілеїв.

Об'єднання має наступні завдання: соціяльний захист ветеранів, допомога тим, хто в потребі, опіка над цвинтарями, сприяння політичним та економічним реформам, підтримка процесу національного відродження, виховання молоді, повернення тих, яких депортовано за участь у визвольних змаганнях. Об'єднання звернулося до львівської влади з проханням виділити місце для спорудження у Львові монументу жертвам 2-ої світової війни. Доповідач підкреслив великий вклад української діяспори у процес державотворення, повідомив про налагодження контактів та співпраці з українськими комбатантськими організаціями у США, Канаді, Великобританії та Австралії. Після створення Об'єднання основна його мета — це організація відділів у всіх областях України та створення Всеукраїнського об'єднання з центром у Києві. На закінчення звіту П. Вівчар від імені Об'єднання заявив протест проти діяльности лівих сил.

Голова Об'єднання депутат І. Юхновський розказав про хід конституційного процесу. Він звернув увагу на те, що голова ВР О. Мороз веде себе не як спікер парляменту, а як голова соцпартії і чинить всіляки перешкоди обговоренню та прийняттю проєкту Конституції на ВР. З допомогою О. Мороза обговорення проєкту вилилося у антидержавний шабаш лівих сил. Більшість виступів лівих з трибуни ВР — це доповіді, написані іншими людьми, в тому числі і такими, які діють з Москви. Перспектива прийняття Конституції: після першого читання на ВР винесення проєкту на референдум. Він проінформував присутніх про особливості доопрацьованого представниками 10 парляменських фракцій проєкту: зберігається визначення державности, статус державної мови, символіка. Президент погодився на однопалатний парлямент з назвою Національна Рада. Зменшені повноваження Президента та збільшені Кабінету Міністрів. Найкраще в Европі виписані права людини. Усе це передбачено на перехідний період, який триватиме до 1998 року. Завданням Об'єднання є створити Всеукраїнську організацію, будувати державу і протидіяти деструктивній діяльності прокомуністичних ветеранських організацій. Він звернувся до командуючого військами ПрикВО П. Шуляка сприяти діяльності Об'єднання у військах з метою патріотичного виховання вояків і протидіяти діяльності ветеранських організацій. І. Юхновський повідомив присутніх, що у приватних розмовах Президент проявив себе як високоосвічена людина, яка міцно стоїть на державницьких

позиціях. На закінчення він закликав членів Об'єднання та всіх присутніх розбудувати державу українського народу, який є унікальною нацією у світі — зі своєю мовою, культурою та звичаями.

Микола Горинь привітав присутніх з 1-ою річницею діяльности Об'єднання. Українські ветерани — патріоти — це гордість, слава та надія народу. Вони повинні подавати приклад молоді, як безкорисно розбудовувати державу. М. Горинь охарактеризував ситуацію на Львівщині і як член Конституційної комісії розказав про працю над проєктом.

Мер м. Львова Василь Куйбіда в основному зупинився над проблемами м. Львова та розказав про діяльність міської влади. Він також побажав успіхів у діяльності Об'єднання.

Командуючий військами ПрикВО Петро Шуляк привітав учасників Конференції від імені воїнів ПрикВО. Він наголосив, що Збройні Сили України не втручаються у політичну боротьбу і стоять на захисті держави. Він охарактеризував ситуацію в Україні, в тому числі у ЗСУ, як складну, але категорично відкинув твердження про те, що ЗСУ розвалені, як про це часто пише преса. ЗСУ виховуються на ідеї державности, традиціях лицарства, козацтва, січового стрілецтва, вояків, що брали участь у 2-ій світовій війні. Він закликав забути розбрат між учасниками війни та згадав героїзм вояків УПА та УНА.

З увагою вислухали присутні виступ голови Всеукраїнського Братства ОУН-УПА Михайла Зеленчука. Він привітав Об'єднання у його діяльності та наголосив, що ОУН-УПА вступає в Об'єднання асоціованим членом та буде всіляко сприяти створенню відділів Об'єднання у тих реґіонах, де діють станиці Братства ОУН-УПА. Він зупинився на визначенні поняття "ветеранів війни", яке в Україні набрало пародійного характеру. Він повідомив також, що Львівська, Івано-Франківська та Тернопільська обласні Ради визнали національно-визвольну боротьбу. На черзі інші західно-українські області та необхідність визнання цієї боротьби на державному рівні. Для цього він зачитав проєкт звернення II конференції Об'єднання до Президента, Верховної Ради та Кабінету міністрів з вимогою визнання національно-визвольної боротьби українського народу 1920-1960 років для припинення ганебної дискредитації учасників визвольних змагань, відновлення історичної справедливости та вшанування пам'яті тих, хто загинув у боротьбі за Українську державу.

Павло Вівчар поставив це Звернення на голосування і воно було одноголосно прийняте.

Народний депутат Левко Глухівський розказав присутнім про Конституційний процес та політичну ситуацію в Україні.

Конференцію привітав представник Спілки офіцерів України Олександр Лобащук.

Голова Галицького Братства 1 УД УНА Лев Войташ передав вітання від Управ УНА у США та Канаді, а також розказав про участь комбатантів-дивізійників у роботі Об'єднання.

На Конференції виступили представники областей і розказали про роботу своїх відділів, які хоч і не зустрічають належної підтримки зі сторони владних структур, але розширюються та залучають у свої ряди ветеранів-патріотів.

Учасники Конференції прийняли Звернення до Президента України. У Зверненні вони звертають увагу Президента на наявні непорозуміння у ЗСУ, які привели до значних кадрових змін, які навряд чи принесуть користь ЗСУ і які викликають стурбованість громадянства. Вони здивовані розпорядженням Президента знову гучно відсвяткувати 51 річницю "побєди" та провести ці "святкування" з використанням прапорів та символіки совєтської армії тих часів, де на кожному прапорі чи ордені є зображення катів України Леніна і Сталіна. Учасники Конференції вимагають:

— заборонити діяльність лівих сил в Україні;

— навести порядок у ЗСУ і зберегти військові округи, і в першу чергу ПрикВО, де служать патріоти України;

— звільнити з ЗСУ офіцерів, які не є громадянами України;

— неухильно запроваджувати у ЗСУ закон про мову.

Член Управи Об'єднання Василь Кубів зачитав Ухвалу Конференції, в якій повторюються ті самі положення, що у Зверненні до Президента України, а також підтримка конституційного процесу.

В заключному слові голова Об'єднання І. Юхновський підвів підсумки Конференції. Відповідаючи на чисельні письмові питання, він наголосив, що українці в Україні є державною нацією і новий паспорт громадянина України повинен це враховувати. Він сказав також, що міністер оборони України В. Шмаров не заслуговує лише критики, він зробив багато корисних потягнень на користь ЗСУ. Він подякував М. Зеленчукові за присутність, за його виступ, а також за те, що Братство ОУН-УПА вступає асоціованим членом до Об'єднання.

Конференція закінчилася відспіванням національного гімну.

Для учасників Конференції був даний великий святковий концерт силами мистецьких колективів Львівщини, а також всесвітньо відомого Ансамблю пісні та танцю військ ПрикВО під керівництвом полковника Віталія Халавщука.

Конференція продемонстувала, що ветерани-партіоти — державники долають усі непорозуміння, які штучно роздувалися антидержавними силами і об'єднуються для діяльности на благо України. Вони успішно протистоять антидержавній діяльності прокомуністичних ветеранських організацій. Для успішної діяльности та організації Всеукраїнського Об'єднання воно мусить мати таку підтримку владних структур, яку воно має у західно-українських областях. ❑

Роман ПАНКЕВИЧ,

член Головної Булави Братства ОУН-УПА.

МИ ПРОТИ КОНФРОНТАЦІЇ

Погляд на матеріяли II з'їзду Організації ветеранів України.

Газета "Ветеран України" 4, 5-6 за березень 1996 р. повністю присвячена висвітленню матеріялів II з'їзду Організації ветеранів України. Зупинемо свою увагу тільки на деяких статтях цієї газети, а саме: звітній доповіді з'їзду "Наша ціль — захист старшого покоління", резолюції від 28 лютого 1996 р. і зверненні до Президента України.

Голова Ради генерал армії І. А. Герасимов проголосив звітну доповідь російською мовою, яка за своїм змістом і стилем нагадує доповідь совєтських часів. Крім інших питань, генерал піддав аналізі діяльність комітетів ветеранів війни, праці і збройних сил. Значну увагу доповідач приділив питанню соціяльного захисту ветеранів та всіх пенсіонерів, врегулюванню розміру пенсій, покращенню житлових умов, безплатному обслуговуванню міським і міжміським транспортом, безплатному проїзду учасників бойових дій по території держав СНД, врегулюванню торговельного, медикаментного, лікарського, санаторійно-курортного обслуговання ветеранів тощо. Одним словом: все дайте, дайте і якомога побільше, щоб і дітям, і внукам було.

Генерал І. А. Герасимов бажає, щоб в Україні була одна ветеранська організація. Але доповідач повинен знати, що в 1995 р. було намагання створити таку організацію на Львівщині під девізом "Єдність і порозуміння", однак голова Львівської організації ветеранів України П. Ю. Бурак на зборах ветеранів 11.04.1995 р. заявив, що не може бути ніякої асоціяції ветеранських організацій. Тому на установчій конференції, що відбулася 28.04.1995 р. ми вирішили створити "Українське об'єднання ветеранів Другої світової війни". Вважаємо, що ветерани німецько-польської, радянсько-фінської воєн, руху опору, учасники визвольних змагань українського народу, а також політичні в'язні і репресовані (ці дві останні категорії громадян також борці за волю України і невинно постраждали внаслідок репресій радянського тоталітарного режиму), а також "остарбайтери" — люди, які були насильно вивезені на примусові роботи в Німеччину, мають право на добровільне об'єднання в громадську організацію, що керується в своїй діяльності Конституцією України, чинним законодавством, затвердженим статутом. Кістяком цього об'єднання є ніхто інший, а ветерани війни і колишні військовослужбовці Радянської, а також Української Армій.

Генерал у своїй доповіді висловлює думку про консолідацію всіх громадян України на принципах демократії, злагоди і миру, але виступає проти націонал-патріотів, котрі, на його думку, старалися витіснити

із свідомости народу пам'ять про війну, про Радянську Армію — визволительку. Так, Радянська Армія разом з арміями союзних держав перемогла армію нацистської Німеччини, але вона не звільнила українців від поневолення, від терору. Генерал забуває, що для українців батьківщина — це Україна. Тому Радянський Союз з його більшовицьким тоталітаризмом, який привів до знищення української інтелігенції (пригадайте 1930-і, а також 1960-і роки), до голодомору (1932-1933 рр.), який намагається витіснити із свідомости українців їх історичне минуле, їх культуру, використовував поняття "злиття народів", щоб віддати перевагу російській мові й одночасно витіснити із вживання українську, щоб укоріниги в головах українців відчуття меншевартости, не може бути батьківщиною для українців. Виходячи із вищесказаного, Велика Вітчизняна війна не може бути вітчизняною для українців. Крім того, Україна не була державою і не виступала воюючою стороною, тому для українців війна 1939-1945 років — це Друга світова війна. Вона заздалегідь плянувалась як Німеччиною, так і Радянським Союзом, що знайшло втілення в пакті Ріббентропа і Молотова. Отже, була війна за розподіл сфер впливу і загарбання нових територій.

Ми, ветерани Другої світової війни, віддаємо належне бійцям Червоної Армії, яка прогнала окупаційні німецькі війська з території України, але на війні гинули не за звільнення народів, в т.ч. за українців, а за КПСС і її вождя — Сталіна. Не вина українців, що вони проживали в різних державах і воювали в складі різних армій, виступаючи деколи один проти одного. Після перемоги над фашистською Німеччиною в Україні, і особливо в її західних областях, запанував жорстокий терор. Багато тисяч українців було невинно засуджених, ув'язнених, засланих в табори ГУЛАГу, розтріляно, або були репресованими і переселеними в простори Сибіру чи Казахстану. Це були акти беззаконня, в тому велика частина з них реабілітована владою України. Це не наплюження минулого, це правда, про яку мають знати всі, в тому числі, генерали колишнього Радянського Союзу. Крім цього, молодь має знати правдиву історію свого народу без перекручень і затаювання фактів. Необхідно розкривати білі (чи може чорні) плями нашої історії. Наші внуки повинні знати про: вітчизняних князів, гетьманів, про боротьбу українського народу проти поневолювачів, Українську Народну Республіку і її керманичів, Крути, Мотовилівку і Базар, Січових Стрільців і їх боротьбу, терор за Радянської влади, визвольну боротьбу українського народу в час Другої світової війни і після її закінчення. Причому знати не тільки історичні факти, але і причини, що їх породжували, вміти дати їм пояснення. А це не паплюження, а правда, від якої не втечеш.

І. А. Герасімов звинувачує Міністерство юстиції України, яке

немовби неправомірно реєструвало нові ветеранські організації, а "наше звернення до Міністра юстиції "должним чином" не були прийняті". Коли генерал говорить про якісь нові ветеранські організації, то безумовно йому необхідно знати їх назву, а то, в іншому разі, вводить в оману тих, хто слухає або читає виступ. Отже, хотіли б вияснити, в першу чергу, що це за ветеранська організація "Єдність"? В Резолюції II з'їзду Організації ветеранів України від 28 лютого 1996 р. нова ветеранська організація зветься "Єднання учасників Другого світової війни". Ця назва вільно придумана авторами Резолюції. Отже, виходить, що доповідач і автори Резолюції не знають про що говорять і про що пишуть.

З'їзд ветеранів України звертається з проханням до державного керівництва прийняти необхідні заходи з метою недопущення конфронтації у Львівському реґіоні. Але про що йде мова? Чей же нове ветеранське об'єднання, про яке згадуєте, обстоює справу примирення ветеранів, таке примирення, яке відбулося в Еспанії між воюючими сторонами. Так хто ж буде конфронтувати? Отже, безсоромно провокуються політичні спори, що загрожують ускладненням в суспільстві, а не проголошується злагода, спокій і мир.

У зверненні II з'їзду Організації ветеранів України до Президента України колишніх вояків ОУН-УПА і дивізії "Галичина" названо лакузами. Раніше їх називали зрадниками, запроданцями, ворогами народу. Але глибоко помиляєтесь. Ці колишні вояки взяли зброю в руки, щоб вибороти для України свободу і державність. Це "люди ідеї", які розуміли, що без армії Україна ніколи не зможе претендувати на своє законне місце у колі вільних народів.

Не можемо не висловити своє зауваження і щодо святкування таких дат, як 9 травня, 28 жовтня і 23 лютого. Вважаємо, що такі дати можуть відзначати ці категорії громадян, які мають до них пряме відношення. 23 лютого — це дата створення Червоної армії в Росії і немає ніякого відношення до України. Отже, їх не повинні святкувати в Україні як загальнодержавні свята. Ми повинні святкувати день 6 грудня, як День Збройних Сил України.

У статті написано, що доповідач від імені ради всіх ветеранів України зформулював ряд побажань проводові України. Яка зверхність звучить в наведених словах! Тільки подумати: Голова ветеранської організації дає розпорядження керівництву державою!

Вважаємо, що ветерани України, маючи великий життєвий досвід, повинні не тільки займатися соціяльними проблемами (хоч вони не менш важливі і ми їх підтримуємо), але також проводити активну просвітницьку роботу в українському патріотичному дусі серед військовослужбовців, прищеплювати молодим солдатам почуття патріотизму,

відповідальности за свій край, свою державу, добиватися впровадження у військових частинах і військкоматах державної української мови.

Ми українське Об'єднання ветеранів Другої світової війни засуджуємо конфронтаційні виступи, образливі епітети, що мають місце в матеріялах Вашого з'їзду.

У дальшій своїй діяльності будемо направляти всі зусилля для зміцнення держави, миру і злагоди у суспільстві.

Президія Ради УОВДСВ
Львів, вул. І. Франка, 15

Цю статю підготовив член КУГБ і Ради УОВДСВ Орест Зелінський.

СУСПІЛЬНА СЛУЖБА КОМБАТАНТІВ В ЗСА
Social Service of Ukranian War Veterans
Ukrainian Educational & Cultural Centre
700 Cedar Road, Rm-122A, Jenkintown, PA 19046
(215) 663-9519

Філядельфія, 24 квітня 1996

ПОВІДОМЛЕННЯ

"Суспільна Служба Комбатантів" в ЗСА, переглядаючи всі документи в посіданні ССК, не знайшла документу із власноручним підписом побр. Дамяна Ліщинського, що він одержав суму 3.000 долярів від ССК для розподілу потребуючим на Україну.

Тому, що ССК просила побр. Дамяна Ліщинського доставити документацію розподілу повищої суми, без встановлення згаданого документу, ССК перепрошує за це побр. Дамяна Ліщинського, згідно із його бажанням, у нашому побратимському журналі.

Копію цього перепрошення ССК вислала побр. Д. Ліщинському.

За Управу ССК в ЗСА:

Володимир Симків, в.р.
голова

Ярослав Качай, в.р.
секретар

ЗВІДОМЛЕННЯ З ПЛЕНАРНОГО ЗАСІДАННЯ

Пленарне засідання Головної управи з участю членів Крайових управи ЗСА і Канади управи відбулося 18 травня 1996 в Торонті. Присутні: 20 членів.

1. **Звіти з діяльности Крайових управ:**

а) Голова КУ ЗСА – Евген Шипайло повідомив, що до діяльности, крім поточних справ, включені:

• допомога побратимам в Україні з фондів Суспільної Служби Комбатанта і Крайової управи;

• допомога в організуванні, збиранні експонатів і фінансуванні для Музею визвольної боротьби у Львові й інших музеїв;

• допомога Донеццькому військовому ліцею й відділові протиповітряної оборони у Львові.

б) Голова КУ Канади – Лев Бабій подав, що є співпраця між крайовими управами у фінансуванні окремих проєктів. Крім цього:

• передано 2000 ам. дол. на ліки для хворих дивізійників в Україні;

• комплектуються документи усіх станиць і КУ для архівів;

• підготовляється до видання (працює над цим д-р О. Сокольський): старшинський склад УД, дивізійники в УПА, визначні дивізійники, календарець подій УД.

• видано допомоги на видання НТШ про Кубійовича, вибори в Україні, українській школі в Казахстані.

2. **Галицьке Братство.**

а) Схвалено, створення Галицьким Братством 15-відсоткового фонду допомоги членам (при кожній Станиці) від отримуваної допомоги ССК.

б) Рекомендовано, щоб Галицьке Братсьво створило окрему верифікаційну комісію, яка складалася б з нечленів управ, для розгляду відкинених заяв вступу в членство ГБратства.

в) Рекомендовано створення окремого відділу при Крайовій Управі Галицького Братства для охоплення дивізійників, поза Галичиною в Україні чи з інших краях.

3. **Музеї.**

Музеями в Україні займається А. Коморовський, заступник голови ГУ. Нав'язано співпрацю з майбутнім Музеєм визвольної боротьби у Львові; є в постійному контакті з Музеєм, заложеним І. Федиком, намічено сконтактуватися з музеями в Бродах та Яремчу. Збираються експонати.

В Києві Міністерство оборони вирішило створити Музей Збройних Сил України.

4. **Документація і архіви.**

а) Богдан Маців, Монтреаль, має зібрані світлини й їх скаталогував. Його кооптовано до ГУ як архівара. Була постанова зробити 4 комплекти світлин для: Музею Федика, Документаційного Центру в Торонті, Музею визвольної боротьби у Львові й на запас.

б) Жива історія.

Записи з переживань дивізійників в Україні провів Інститут Історичних наук у Львові. Це є проєкт роблений через і з допомогою Документаційного Центру в Торонті та при співпраці Галицького Братства, досі фінансований Станицею Торонто. ГУ погодилася дати дотацію на продовження записів, але від особливих людей, головно тих, що були в УПА.

в) Фотомонтажі. Б. Маців зробив фотомонтаж про УД. Щоб його уліпшити й зробити для телебачення потрібно фахівця. В Монтреалі це коштувало б коло 20 тисяч долярів. Є десь теж старий фотомонтаж, який треба б «усучаснити». КУ ЗСА має касету з 50-ліття творення УД у Львові.

г) Кіностудія «Покуття»» в Києві розпочала знімання докумунтальних фільмів, м. н. і про УД.

ґ) Документи. Українсько-Канадський Дослідчий і Документаційний Центр в Торонті має відділ для УД. Там уже зложено копії документів, як відносяться до УД і Військової Управи. Їх треба скаталогувати на комп'ютері (Інтернет), а це вимагає відповідних коштів.

5. **«Вісті комбатанта».**

а) Вислухано звіт адміністратора М. Бігуса про зменшення передплатників, і рішено далі видавати журнал, як довго можна, навіть, якщо зайде конечність, у зменшеному об'ємі чи як «бюлетень» ГУ.

б) Видати спеціяльне число журналу із спогадами дивізійників.

г) Схвалено, щоб справи журналу «Вісті комбатанта», вирішувала президія Головної управи.

6. **Видавничі справи.**

ГУ запропонувала видання в Україні, які схвалено, а саме:

а) Перекласти з англійської мови й видати в Україні у видавництві «Смолоскип» спомини ген. П. Шандрука, тим більше, що він записав на Б-во все своє майно – понад 13 тис. дол. Спомини доповняться обширною передмовою та деякими матеріялами про творення УНА.

б) Видати збірку коментарів Мирослава Малецького, голови ГУ і головного редактора «ВК», у видавництві «Рада» в Києві п. н. «Пріоритети», наклад і кошти умовні.

в) Видати в Україні, через Івано-Франківську Станицю, книжку «Бій

під Бродами» М. О. Лоґуша, що вийшла англійською мовою як спеціяльне число «Вістей комбатанта» в 1994 р.

г) Видати працю про Українське юнацтво Т. Білостоцького – через В. Саламаху, Львів.

д) Велика праця М. О. Лоґуша "Between Two Hammers: Galicia's Iron Lions and Their Quest For Freedom" виходить у в-ві Shiffer Publishing Co. PA. Б-во закупить в автора певну кількість примірників.

е) Майкел Мельник в Англії працює над книгою "The Illustrated History of the Ukrainian Division 'Galicia'".

7. Різне:

а) Схвалено резолюцію, щоб кожного року управи Братства (Станиці КУправи, ГУ) видавали 10 відсотків із своїх фондів, в першу міру на проєкти нашого Братства чи інші корисні проєкти, схвалені цими управами.

б) Доручено, щоб КУправи поінформували станиці про положення до Статуту т. 16 – Розв'язання Братства, схвалені останнім Головним делеґатським з'їздом.

Головна Управа

В день Зелених Свят

Слово голови Братства Дивізійників в ЗСА, Евгена Шипайла, в день Зелених Свят, 2 червня 1996 р., біля символічної могили полеглим українським воякам на оселі Українського Братського Союзу "Верховина".

Всечесніші Отці, Достойна Громадо, Дорогі Побратими!

"Немає більшої любови як та, коли хтось життя своє віддасть за друзів своїх".

Ми зійшлися сьогодні у стіп цієї символічної могили, щоб в дусі української традиції в Зеленосвяточний День віддати поклін, пошану і любов тим тисячам і тисячам відомих і невідомих вояків — борців за волю України, що віддали своє життя за друзів своїх — за всіх нас. Ця могила — це символ тих безчисленних могил, що вкрили українську землю від зелених рідних Карпат по Чорне море і далекий, могутній Кавказ. Але вони не тільки на Україні: їх знайдемо теж в Австрії, Югославії, Італії, Німеччині, Польщі, на далекому Сибірі — всюди, де воювали або де каралися українські вояки. Їх багато, бо історія нашого народу від століть насичена безчисленними проявами боротьби своїх синів і дочок за волю, за свободу, за незалежність України.

Будьмо безмежно вдячні Всевишньому, що наша боротьба, пролліта кров наших друзів по зброї не пішли намарно. Постала вільна, українська держава, і цього року 24 серпня будемо урочисто відзначувати і святкувати 5-ту річницю проголошення незалежности України.

Сьогодні, на Зелені Свята, наші побратими-дивізійники в Галичині на брідських полях урочисто відзначать панахидами пам'ять тих друзів, що в липні 1944 року поклали життя в жорстоких боях проти червоної Москви. Подібні святкування відбудуться у стіп Маківки, біля кургану в пам'ять героїв Крут, біля могил Січових Стрільців, Воїнів УПА та інших по містах, містечках і селах України та поза нею, в Австрії біля Фельдбаху, в Німечиині, Англії та в інших країнах нового поселення — всюди, де б'ється українське серце, символічні могили полеглих вояків будуть прикрашені вінками і квітами.

Від КУ Братства Дивізійників хочу скласти щиру подяку всім, що не жалували часу й труду і тут зійшлися, щоб віддати пошану і поклін тим українським воїнам, що впали на полю бою. Хочу теж подякувати всім за пожертви, які щорічно складаєте на цілі Братства "Броди-Лев". Вони виконують велику працю, але їхня праця над впорядкуванням могил і звигненням тривалих пам'ятників полеглим в боротьбі за волю України ще не закінчена.

Накінець хочу подякувати Всечеснішим отцям парохам — о. Іванові Тиховичу церкви св. Володимира і о. протопресвітерові Нестерові Ковалеві церкви свв. Петра і Павла — за відправлення соборної поминальної панахиди та їхні теплі слова і піддержку щорічних святкувань. ❑

Біля могили Невідомого вояка

У провідну неділю 21 квітня 1996 р. на цвинтарі св. Андрея Первозванного в Бавнд Бруку українські ветерани, молодечі організації та громадськість взяли участь у традиційній церковній відправі біля могили Невідомого вояка. На світлині промовляє посол України до ЗСА — дост. Юрій Щербак.

З листів до редакції:

Dear Editor,

Enclosed cheque number 104 in the amount of twenty five dollars is towards the press fund. We wish to congratulate you on the fine publication of the Veterans' News.

Complements of the season and good health.

Fraternaly yours,
Marian Lach, President.
ROYAL CANADIAN LEGION
Mazeppa Branch - No. 183 (Ukrainian), Montreal

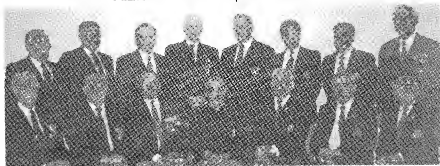
ДЕЩО ПРО СТАНИЦЮ БРАТСТВА В ЕДМОНТОНІ

Минає вже другий рік від згадки про Станицю Братства в Едмонтоні у "Вістях Комбатанта", тож за спонукою голови Станиці М.Кучера пишу дещо про Станицю.

В початках існування наша Станиця мала 124 членів — зареєстованих, з чого коло 30 відійшли у вічність, деякі відійшли від членства з невідомих причин, а тепер активними членами залишилось 56. Вони проявляють активність, що виявилось в участі десятьох у дівізійних святкуваннях в 1993-ім році та участі двох у святкуванях УПА рік скоріше в Україні. В Едмонтоні Станиця відзначила 50-ліття Дивізії вдалим концертом.

Управа Станиці проводила між членами різні збірки, з яких замітніші були: на медичну допомогу Україні, на амбасаду України в Оттаві, на дарунок обслузі двох відвідуючих з України літаків, щорічні збірки на "Вісті Комбатанта", на потреби інвалідів та на фонд Братства "Броди-Лев". Минулого року Станиця піддержала фінансово три радієві передачі пані Валентини Моравецької на теми Дивізії "Галичина" і постання Української Національної Армії. Передачі були добре опрацьовані панею Моравецькою при допомозі М.Кучера та з коротким спомином учасника брідської битви Б.Небожука. Станиця кожного року проводить загальні збори, на яких є перевибрана управа без великих змін та з головою М.Кучером вже 16-ий раз. Кожного року Станиця відмічує річницю брідської битви панахидою та рефератом

УПРАВА СТАНИЦІ НА 1996 РІК

Сидять зліва: Д. Радьо - прапороносець, М. Свистун - касир, М. Кучер - голова, о. митрат В. Мартиник - капелян, Р. Чучман - заст. голови, Б. Небожук - секретар, С. Боєчко - член.
Стоять зліва: М. Левицький, М. Бондарчук, В. Думанський — члени, В. Бойко і Р. Дринич - кольпортери, І. Вархола і М. Блавацький - членн Контрольної комісії, М. Зубрицький - прапороносець.
Неприсутні: З. Прокоп - член К.К. і М. Дмншко - член.

чи спомином і бере участь у святі Покрови, на якім голова М.Кучер часто виступає зі словом.

Колись Станиця мала своїм членом і почесним головою о.митрата д-ра Василя Лабу, який упокоївся в Едмонтоні і почесно був похоронений Патріярхом Йосифом Сліпим. Тепер членами Станиці є ще два місцеві священики: о. д-р Е. Камінський та о. митрат В. Мартиник. Замітнішими членами Станиці були: о. митрат Р. Ганкевич, та покійні: о. В. Волошин, о. д-р П. Градюк, С. Максимюк, колишній ад'ютант коменданта табору в Ріміні, Р. Осташевський, учасник брідської битви та дуже діяльний у нашій громаді Едмонту, Я. Цвікілевич, знаний усім та активний в громаді. Двох членів нашої Станиці Ярослав Росляк і Петро Саварин осягнули звання адвокатів. Я. Росляк став суддею Королівського Суду Альберти, а П. Саварин був якийсь час канцлером Альбертського Університету та президентом СКВУ. За його діяльність одержав почесний докторат від Альбертського Університету.

Кількох наших членів є дуже активні в українському громадському житті, до яких треба зачислити П. Дацькова, П. Бойкова, М. Кучера, В. Багнюка, Р. Чучмана та колишнього нашого секретаря інж. Б. Білана. Слід згадати побратима В. Будного, учасника брідської битви та шедрого жертодавця на Шевченковську Фундацію (30 000 дол.) та інші цілі.

Станиця має ще кількох учасників брідської битви, з яких один, Богдан Небожук, ще дотепер має військову дивізійну книжку з підписом шефа штабу Дивізії майора Гайке, "еркенунгсмарку", військовий пояс та кусок ворожого літака, зістреленого його батарією в часі великого налету 14-го липня 1994 року. Ці реліквії, разом з його спомином, Б. Небожук заміряє доставити до дивізійного музею у Львові.

Дуже побажаним було би, щоби інші члени Станиці та всі дивізійники, які мали багато дечого за собою, залишили писані спомини, а не брали ці спомини зі собою в могилу. От, хоч би мій сусід, що пройшов брідське окруження, після якого був на фронті "за родіну" в червоній армії, дальше в німецькому полоні, а врешті знову став добровольцем в Дивізії, минулого року одержав з України медалю відзначення 50-ліття від закінчення "вітчизняної війни". Так мій сусід став подвійним героєм Дивізії за подвійне зголошення до Дивізії і героєм Совєтського Союзу за дезерцію до німців при першій нагоді на фронті.

Інший наш член, мій побратим з другої сотні в Гайделяґрі, пройшов цілу війну від 1941-го року перекладачем у вермахті на східнім фронті, опісля був у Дивізії, і... "на другім світі", за інформацією мого шкільного товариша, Павла Грицака, в спомині "Вежі та кулемети" (в дійстності він був у німецькому концентраку і пізніше в польській тюрмі) та появивсь кілька десятків років тому в Едмонтоні, де я, несподівано стрінувши його, сказав йому, що знав такого з таким прізвищем, але він вже не живе, хоч цей "неживий" стояв передо мною і представлявсь мені. Тепер цей "неживий" є цінним членом нашої Станиці.

В минулих двох роках мали ми втрати кількох визначних наших членів: бувшого пароха катедри св. Йосафата о. В. Волошина, судді Я. Росляка та учасників брідської битви В. Кривора (Криворучки) та І. Процака (нагородженого залізним хрестом другої кляси за хоробрість), які несподівано відійшли у вічність.

Тепер усі члени Станиці пильно слідкують за подіями в Україні та бажають, щоби так довгий час очікувана і стільки жертвами життя та крови освячена воля України ніколи вже не пропала. ❑

Богдан Небожук.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ В НЮАРК–ІРВІНҐТОН

26 березня 1996 року відбулися звичайні Загальні Збори одної із найстарших станиць Братства в Нюарк-Ірвінґтон. Зборами проводив голова Краєвої Управи Е. Шипайло, який є членом цієї Станиці. Присутніх 23 членів. Це було коло третини дійсних членів станиці, які точно платять вкладки, а із різних причин — віддалі або здоров'я — не змогли взяти участь. Деякі перенеслися на Фльориду, але дальше належать до своєї організації із точним плаченням членських зобов'язань.

Діяльність, як і всюди, ділилась на участь у праці в станиці, а друга частина — це участь у громадських святкуваннях, або таких, які самі організували.

Окреме признання належиться за її фінансову діяльність, у великій мірі завдяки фін. реф. Володимирові Данилюкові. Річний прихід був 4951 дол., що складався із членських вкладок, листопадової збірки, збірки для закуплення одностроїв для Донецького Військового Ліцею.

Члени Станиці щорічно відвідують гроби померлих дивізійників у Бавнд Бруку.

Після обширної дискусії над пройшлим і будучим, вибрано нову Управу: голова — Куриляк Богдан; заступник голови — Рогальський Андрій; секретар — Пелехатий Василь; фін. реф. — Данилюк Володимир; орг. реф. — Кульматинський Володимир; прес. реф. — Осип Голинський; прапороносці — Ляцко Осип, Борис Микола і Лотоцький Василь; імпрезові — Мазяр Володимир, Магмет Степан, Заверуха Михайло; члени: Калинич Любомир, Боярський Володимир, Генсьор Іван, Красножоний Микола; Контрольна комісія: Тимкевич Антін, Бобівський Михайло, Цар Теодор.

Після вибору голова КУ побажав успіхів новій Управі та просив до дальшої активної участи в діяльності КУ.

Особливу увагу звернув на організування історичного музею у Львові, в якому наше Братство буде старатись мати свій відділ. Одночасно мусимо приєднатись до коштів, що є пов'язані з влаштуванням музею. ❑

О. Голинський

FORT CUSTER NATIONAL CEMETERY A DEDICATION BY UKRAINIAN AMERICAN VETERANS, MICHIGAN POST 101

On an enormous red stone boulder, a cast bronze plaque reads:

"DEDICATED TO THE MEMORY AND HONOR OF ALL MEN AND WOMEN WHO SERVED IN THE ARMED FORCES. WE SALUTE THOSE WHO LAID DOWN THEIR LIVES TO PROTECT THE DEMOCRATIC IDEALS, TRADITIONS, AND INTEGRITY OF OUR COUNTRY".

On Sunday afternoon at 1400 Hours, April 21, 1996, Michigan's Ukrainian American Veterans Post 101 unveiled and dedicated a Memorial Marker on the military Fort Custer National Cemetery in Battle Creek, Michigan. After several months of careful planning and fundraising, the emblazoned shield of Post 101 was formally installed with much military aplomb. This dedication will have an indelible historical signnificance in the Midwest. The memorial monument is propably the only one of its kind in the 49-year history of UAV, and although the Ukrainian Community might greatly diminish in the centuries ahead, the UAV "Rock" will always be permanently preserved by federal authorities.

Veterans at Memorial Marker

The Fort Custer National Cemetery is the second largest in America, after Arlington. It is a 770 acre portion of the Fort Custer complex. Although it was only dedicated in 1984, the vast acreage was always an effort in the mobilization of the military, especially during World War II. Many Ukrainian soldiers were inducted and discharged from this base. The Avenue of Flags is an overwhelming entrance to the cemetery. The avenue consists of 202 flag poles -- 152 United States flags and 50 State flags. In 1986, an unknown black soldier dating back to the Civil War was reinterred at FCNC with full military honors, carried out by veterans dressed in Civil War uniforms. Visitors will notice that this military facility differs intrinsically from the vast formal character of other cemeteries. Special care has been applied to conserve the nature areas to "fit" the cemetery into the site's many private clearings and meadows a truly pastoral resting place for Midwest veterans.

On April 20 last, the National Executive Board of the Ukrainian American Veterans convened in Warren, Michigan, for a quarterly conference. Representatives from Buffalo, Cleveland, Parma, New City, and New York City were in attendance. Among other military issues, a great deal of time was allocated to the forthcoming convention in Philadelphia next September 20-22, and the 1997 50th Golden Anniversary already scheduled at UNA's Soyuzivka Resort.

After a hospitality dinner prepared and served by Michigan's Ladies Auxiliary Division, all veterans were invited to participate in a Ukrainian Community Fundraiser Rally for Congressman David E. Bonior. It was noted that Mr. Bonior is also an active member of Post 101, and has often and publicly affirmed his Ukrainian ancestry. Stephen Wichar, UAV Michigan State Commander, was introduced by Myron Woronowycz, chairman of the rally, as the Master of Ceremonies. Wichar, before an audience of more than 150 people, underscored several major achievements by Congressman Bonior. Among these was legislative assistance to earmark $225 million dollars for Aid to Ukraine in 1996, obtaining a ruling with President Bill Clinton and Vice-president Al Gore to remove an imposed space launch quota and thus allow Ukraine to make 22 space launches ending in a joint venture with the aerospace giant Boeing Corporation, and Bonior's expression of outrage, verbally and written to both CBS and FCC for permittiing 60 Minutes Ugly Face of Freedom to be aired.

In introducing Congressman Bonior, Emcee Wichar emphasized and reemphasized the influential role of a Minority Whip in structuring a closer alliance between Ukraine and United States. The congressman, in his brief appearance, talked about some of the things which could be done in the governmental process to effectively nurture a new and budding democratic nation such as Ukraine. He summarized, for example, the Commercial Law Project for Ukraine, joint venture between the Ukrainian American Legal Community and the Legal Task Force of Ukraine. Other speakers pointed out the effectiveness of Bonior's office in promoting a Lviv based student business administration program in America. Before the congressman made his more intimate rounds with the guests, Emcee Wichar reviewed the Myroslaw Medvid incident when

Bonior publicly chastised the administration for bungling Medvid's effort to seek political asylum in America. When the Ukrainian National Association sponsored Ukraine's Yavir Quartet in a concert itinerary, a "passport" impasse developed on the Canadian border, forcing UNA to seek help from a government official. Bonior was contacted and a direct intervention with Immigration and Naturalization procedures was invoked, and corrective measures were taken.

Sunday, April 21, was not only the most exciting in an already UAV hectic weekend, but also a culmination of intense preparation for an installation of a historic memorial marker. The weather was exceptional, springlike and inspirational. The Bianco Touring Bus deposited a full complement of passengers for

Dyviziynyky

a luncheon at the VFW Post 7956 facility in Battle Creek, MI. After lunch, the group advanced to the dedication site at the national cemetery. It should be noted that veteran members of the Ukrainian Army (Divyzijnyky) shared in this experience. Under the leadership of Lt. Col. Miroslaus Malaniak (Buffalo, N.Y.), all the veterans were stationed in a V-pattern converging on the Memorial Marker. State Commander S. Wichar acted as the ceremonial programmer.

Bob Poe, Director of the Fort Custer National Cemetery, welcomed all veterans and guests, then enlarged on the cemetery amenities given to veterans and their families. UAV National Commander Dmytro Bondarczuk was called to the speaker's mound, where he proceeded to develop a theme of heroism and bravery by Ukrainian American veterans. He named Pvt. Nicolas Minue, namesake to Post 7, and Detroit's own Corporal Wolodymyr Holynskyj, namesake to Buffalo's Post 23, as Ukrainian immigrants who died as American heroes. The second speaker, UAV State Commander Stephen Wichar, underlined the month of April (also the dedication month) as a time to remember the "Bataan Death March". It was during WWII that Colonel Kalakuka, the first Ukrainian American to graduate from the West Point Academy, and went on to serve with General

Jonathan Wainwright in the Phillipines. During the Bataan tragedy and fall of Corregidor, Col. Kalakuka was responsible for saving 5000 American lives. Commander Oleh Cieply, Michigan Post 101, as the concluding speaker, highlighted the many hurdles which were crossed to make the Memorial Marker Dedication such an outstanding success. He also underscored the importance of unity among Ukrainian American veterans.

The very Rev. Bernard Panczuk, OSBM, Pastor of St. Josaphat Ukrainian Catholic Church in Warren, MI., Primary Chaplain of Michigan Post 101, and retired commander, U.S. Marine Corps, provided the Ceremonial Prayers. In his humble worship, Father Panczuk glorified not only the men and women who served in the U.S. Armed Forces, but especially to those who paid the supreme sacrifice. The marker monument was then unveiled as a veteran placed a wreath before the "Memorial Path Rock".

At this moment, a signal was relayed to two units of Honor Guards, volunteers from Fort Custer, to fire a forty-two gun salute. Taps were played by the Cemetery Carillon, a gift of Michigan and National Amvets. Closing remarks were made by Bob Poe, Cemetery Administrator, and a bus tour of the cemetery ensued.

As the Ukrainian entourage headed homeward, there was an euphoric consensus that Michigan Post 101 has, indeed, experienced a historic interlude... and that Ukrainian American Veterans will always have a lasting dignity and respect amond Americans in a national military cemetery.

As Major Michael O'Donnell, killed in action, Viet Nam, 1978 said: "...take one moment to emrace those gentle heroes you left behind". ❑

Stephen M. Wichar Sn.

ПРЕСОВИЙ ФОНД

В часі від 21 лютого до 25 червня 1996 р. одержано такі вплати на пресовий фонд журналу "Вісті Комбатанта":

Станиця Братства І УД УНА — Нюарк із збірки в пам'ять побратима св. п. Івана Стефуришина, помер 4 квітня 1996 р. Пожертви зложили: по дол. 10 — Богдан Куриляк, Осип Труш, Іван Ґенсьор, Борис Процюк, Антін Феденишин, Василь Лемеґа, Андрій Роґальський, Микола Туркевич, Кость Гречак, Антін Тимкевич, Володимир Кульматицький, Василь Минайло, Теодор Цар, Михайло Бобівський, Микола Красножоний, Володимир Данилюк, Володимир Боярський, Василь Закорчений, Володимир Васьків, Степан Кметь, Товариство УПА-Нюарк; по дол. 5 — Василь Пелехатий і Іван Іванчук. Разом 220.00

Станиця Братства І УД УНА — Ст. Кетеринс із збірки в пам'ять довголітнього передового діяча в Громаді та Братстві Дивізійників св. п. Костя Фіцика, нар. 3.6.1910, пом. 19.2.1996 197.00

Зенон Завадович — Філядельфія, замість квітів на могилу брата Юрія, помер в Україні, нар. 6.5.1931, пом. 16.5.1996 105.00

Д-р Ярослав Качай — Філядельфія, в пам'ять покійного Юнака І УД УНА св. п. Юрія Завадовича, довголітнього в'язня Ґулаґу, молодшого брата члена Станиці і Кр. Управи Братства. Щире співчуття братам Зенові і Миронові з родинами 25.00

Д-р Роман Бучок — Вінніпеґ замість квітів на свіжу могилу св. п. Олеся Загороди за його 40 літ головства Станиції у Вінніпеґу, відданої праці і посвяти для добра Братства, Громади і всієї України 100.00

Степан Мединський — Лондон (Кан.), із збірки в пам'ять побратима М. Цимбалістого, нар. 18.5.1910, пом. 26.2.1996 85.00

Богдан Бараник — Терра Котта, в світлу пам'ять Володимира Мазуркевича, кол. сотника куріня "Ролянд" 70.00

Мирон Грам'як — Фльорида, в пам'ять побратима св. п. Лева Кусяки 70.00

Іван Бойчак — Вінніпеґ, в першу річницю смерти брата Стефана, нар. 1923 р., пом. 28.5.1995 р. 50.00

Соня Кучкуда — Фльорида, в пам'ять брата Олександра 50.00

Богдан Баб'як і Євген Коваль-Костюк — Монтреаль, замість квітів на свіжу могилу прямолінійної і чесної людини, доброї сусідки й приятельки, св. п. Надії Височанської-Балущак. Хай Канадська земля заступить їй Українську! 50.00

Євгенія Швець — Торонто, в 4-ту річницю смерти св. п. Михайла Піцюри, довголітнього і незаступимого секретаря Управи Станиці в Торонті 30.00

Теодозія Коверко — Фльорида, в другу річницю смерти у св. п. Володимира, нар. 16.8.1922, пом. 8.6.1994 25.00

Іван Ґайда — Франція 100.00
Р. Ю. Монджейовський — Австралія 60.00
Степан Костишин — Вінніпеґ 50.00
Роман Ваврів — Порто Ріко 48.00
По дол. 30: Микола Ватраль — Торонто, д-р Ізидор Заплатинський — Фервю Парк разом 60.00
Богдан Баб'як — Монтреал з приводу сімдесятліття від народження (28 квітня) приятеля і шкільного товариша Богдана Бандури, директора ґімназії ім. Володимира Великого в Рогатині, Україна 26.00
Михайло Цяпа — Ен Арбор 25.00
По дол. 20.00: Василь Гнатів — Австрія, д-р Теодор Б. Дзюбановський — Віндсор (Кан.), Юра Гнатюк — Вінніпеґ, Микола Бурда — Арізона, Михайло Березовський — Дітройт, Сидір Новаківський — Філядельфія, Мирослав Сендзік — Австралія, Гілярій Зарицький — Ню-Йорк, Степан Дух — Саскатун, Тарас Жовнірук — Австралія, Ярослав Кобилецький — Монтреал, Милайло Лисак — Фльорида, Дмитро Пасічняк — Тандер Бей, Мирон Ковальський — Торонто-Фльорида, Іванка і Володимир Ониськів — Калгари, Володимир Сорочак — Чікаґо, Василь Ціхацький — Брентфорд, о. Іван Шевців — Австралія, Роман Бучинський — Бурлінґтон, Андрій Фургало — Англія, Константин Ленчик — Англія, Євген Лагодинський — Англія, Іван Хом'як — Англія, Кирило Никола — Англія, Василь Кінаш — Англія, Володимир Рівний — Англія, Остап Чуйко — Англія, Святослав Василько — Англія разом 460.00
По дол. 15: Юрій Ференцевич — Джерзи Сити, Степан Леуш — Ґлен Спей, Осип Головацький — Фльорида, п-ні О. Павлишин — Австралія, Михайло Артимів — Англія разом 75.00
Іван Плювак — Торонто 12.00
По дол. 10: Володимир Зуляк — Лігайтон, Василь Кирелюк — Міссіссаґа, Богдан Бульчак — Торонто, Степан Климців — Торонто, Любомир Городник — Гамільтон, Степан Моліцький — Англія, Остап Зенюк — Сілвер Спрінґ, Онуфрій Мурашка — Торонто, Степан Чучук — Чікаґо, Василь Радевич — Торонто, Євген Михайлів — Бетлегем, Юрій Рабоковчук — Монтреаль, Володимир Папірчук — Калгари, Василь Гайовський — Вінніпеґ, Іван Олійник — Фльорида, Данило Мох — Понд Едди, Зенон Городиський — Торонто, Михайло Шевчук — Вестерфілд, Орест Білак — Франція, Василь Корж — Товсен, Ярослав Гнатків — Торонто, Василь Станько — Австралія, Василь Атаманчук — Міссіссаґа, Юліян Чорній — Чікаґо разом 240.00
По дол. 5.00: Маркіян Комар — Торонто, Григорій Походжай — Деляр, Степан Стрільчук — Чікаґо, Іван Надолішний —

Гамільтон, Іван Ільків — Вайтінг, Антін Феденишин — Спрінґфілд, М. Королюс — Ґрімзби, Олександер Соляр — Келовна разом 40.00

Наше щире співчуття пересилаємо членам родини та приятелям св. п. Івана Стефуришина, Константина Фіцика, Юрія Завадовича, Олеся Загороди, М. Цимбалістого, Володимира Мазуркевича, Лева Кусяки, Стефана Бойчака, Олександра Кучкуди, Надії Височанської-Балущак, Михайла Піцюри і Володимира Коверка.

Дякуємо всім жертводавцям, ініціяторам збірок та Управам Станиць. Просимо завжди мати на увазі наші потреби.

Адміністрація журналу "Вісті Комбатанта"

v

Ті, що відійшли

Александер ЗАГОРОДА

***26.IX.1925 - +20.IV.1996**

На сімдесятому році життя несподівана смерть вирвала з наших рядів нашого "Отамана" Александра, Богом обдарованого провідника-воїна і непересічного громадського працівника.

Покійний Александер народився в селі Довжнів на Сокальщині. По закінченні народної школи здобуває дальшу освіту в "Рідній Школі".

Вже з юних років стає членом ОУН, читальні Просвіти, бере активну участь в драмгуртку, співає в хорі і вчащає на самоосвітні курси. В 1943 році голосить до дивізії "Галичина", переходить рекрутський вишкіл, опісля з успіхом закінчує підстаршинський вишкіл, а, вернувшись до дивізії, є приділений до 29-го полка — 9-ої сотні як ройовий. В часі реорганізації дивізії перенесений до куреня саперів першої сотні, там піднесений до ступеня десятника і командує ґранатометним роєм.

По війні опиняється в полоні в Італії в таборі "Ріміні", де вчащає на різні таборові курси. Переїхавши до Англії, а згодом звільнений з полону, переїжджає до містечка Морплє, де організує відділ СУБ, стає його першим головою і розповсюджувачем українських видань. Тут покійний стрічає свою майбутню дружину Катрю, одружується і молоде пожружжя переїжджає до Канади та поселяється у Вінніпеґу. Вже з перших днів покійний стає членом станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА, членом "Рідної Школи", катедри свв. Володимира і Ольги, Інституту Просвіти, відділу ЛВУ, Братства БУКК, кредитових спілок "Дніпро" і "Карпатії", а згодом співав у хорах "Сурма", "Тисячоліття" і "Думка".

Обдарований хистом провідника-організатора, покійний був головою Станиці Братства у Вінніпеґу майже сорок років, за що ми

залюбки називали покійного "Отаманом". Можна сказати, що не було у Вінніпеґу поважних імпрез, з'їзду чи конґресу громадського характеру, щоби покійний "Отаман" з дивізійниками не брав участи. Покійний Александер був нагороджений Конґресом Українців Канади "Шевченківською Медалею", а Головною управою Братства — золотим хрестом за особливі заслуги.

В понеділок 22-го квітня в катедральному храмі свв. Володимира і Ольги відправлено панахиду. Жалібний похід очолили прапороносці, а рівним кроком йшли дивізійники, члени церковного заряду, БУКК, духовенство і труноносці-дивізійники. За домовиною, вкритою національним прапором, внук покійного Адам ніс медалі заслуги, а внучка Тереса, землю з рідного села, з могили батьків свого дідуся, а далі скорботна родина і вірні.

Панахиду служили митрополит Кир Максим, єпископ-номінат о. Стефан Сорока, генеральний вікарій о. Ярополк Радкевич, о. Нестор Баранюк, диякони-отці Михайло Воробій і Стефан Тиравський, співав хор "Думка" під дириґентурою Володимира Скакуна. Прощальне слово виголосили преосв. Митрополит Максим і о. Ярополк Радкевич.

Слідуючого дня в цій же катедрі була відправлена заупокійна Богослужба, яку служили згадані священики. І хоч день був холоднодощевий все ж таки валка біля сотні автомобілів відпровадила покійного Александра на вічний спочинок, на цвинтар "Всіх Святих". По відправі молебня, що його служив о. Ярополк Радкевич, хор. Юрій Гнатюк попрощав покійного Александра від Станиці УД УНА. Ярослав Щур відспівав тужливу стрілецьку пісню "Чуєш брате мій". З цвинтаря учасники похорону повернули до катедральної авдиторії на похоронну трапезу, якою вміло проводив хор. Юрій Гнатюк.

З висловом співчуття родині та зі словом признання за вклад праці покійного для громади виступив від Братства Станиці УД УНА у Вінніпеґу проф. Михайло Тарнавецький, який схарактеризував покійного як прикладного вояка, людину благородної вдачі, працьовитого і відданого українським ідеалам патріота. Від заряду катедри свв. Володимира і Ольги, в якому покійний був довгі роки фінансовим секретарем, зі спогадом і висловом співчуття для родини виступав Михайло Романюк. Від Інституту Просвіти і ЛУК спогад і слова співчуття родині зложив Василь Кухарський, від друзів по зброї Ярослав Сиваник із Саскатуну, а від Т-ва "Рідна Школа" — Іван Дутка.

Дочка покійного Галя зложила подяку всім за участь в похороні дорогого Батька. Тому, що було багато чужинців, подякувала в англійській мові. Александер залишив в глибокому смутку дружину Катрю, дочку Юлю з мужем Мирославом і дітьми: Ларисою, Адамом і Тересою, дочку Галю з мужем Браєном і дітьми Кристофером і Миколою, дальшу родину в Україні та багато друзів-побратимів по зброї. Нехай канадська земля буде легкою, а пам'ять про нього — вічною. На бажання родини покійного, учас-ники похоронів як нев'янучий вінок зложили на фонд дітям Чорнобиля 2.020 дол. і на пресу 418 дол. Поодинокі пожертви були вислані жертводвцями безпосередньо на адресу "Кенцер Сосайти, Манітоба Дивіжен".

М. Романюк

Юрій ЗАВАДОВИЧ

***6.V.1931 - +16.V.1996**

Уроджений у Львові в родині архітекта Омеляна і Емілії Завадович.

Юрій, після закінчення Рідної Школи ім. короля Данила, здав іспит до Української Академічної гімназії — головна у Львові. В 1944 році вступив до Українських юнаків. По капітуляції Німеччини в 1945 році, захоплений большевицьким фронтом в Німеччині, змушений повернути до Львова, де боль-шевицька влада засудила його на десять років каторжної праці в таборах на Сибірі. Від певної смерти врятували його посилки з харчами від мами у Львові. По смерти Сталіна, через амнестію, як малолітнього звільняють зі заслання і він повертається до Львова. Тут закінчує десятилітку, і тому що влада забороняє йому жити у Львові, виїздить разом з батьком до Ґлівіц в Польщі, де тоді жила сестра батька.

Записується і кінчить три роки краківської політехніки, працює як будівельний технік на державній праці. Через частинний параліч і сполучене з цим каліцтво, відходить на пенсію. Від цього часу щороку відвідує свій рідний Львів, де похована мама і де живе з родиною його старший брат Мирон.

Помер несподівано на параліч мозку в шпиталі в Ґлівіцах, Польща.

Похорон відбувся в суботу 18 травня 1996 року, похований на цвинтарі в Ґлівіцах, біля могили тата.

Залишив в смутку сина Мирослава з жінкою Ренатою і дітьми в Забжу, Польща, брата Мирона з дружиною Марійкою і сином Александром з дітьми у Львові, брата Зенона з дружиною Лідою і доньками у Філядельфії та ближчу і дальшу родину у Львові і ЗСА.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

В світлу пам'ять мого брата Юрія Завадовича складаємо $100 на видавничий фонд "Вістей Комбатанта".

Ліда і Зенон Завадович і доньки Діяна і Марта.

Олександер КУЧКУДА

***1.IV.1923 - +14.II.1996**

Поручник Олександер Кучкуда народився в Поморянах, Галичина.

На початку війни Німеччини із СРСР 18-літній юнак зголосився на перекладача до Вермахту, а згодом його перевели в регулярний склад німецької армії. Брав участь в боях на південних фронтах біля Азовського моря, дійшовши до Кавказьких гір.

Восені 1943 року переходить 9-місячний старшинський вишкіл. В ранзі поручника брав участь у поборюванні партизан Тіта. Під кінець війни його частину включено під команду Дивізії "Галичина" і там закінчив свою військову кар'єру. Був два рази нагороджений Залізним Хрестом 2-ої кляси; був кілька разів ранений.

Після капітуляції жив у Німеччині, а в 1947 році виїхав до Канади. 30 червня 1950 році одружився. В 1956 р. виїхав до Америки, де в 1982 році, на емеритуті, поселився в НьюПорті, Флорида.

Він належав до різних громадських організацій, завжди був організатором церковних установ.

Залишив в глибокому смутку дружину Соню, дочки Ліду і Гіну та внука Олександра.

Іван СТЕФУРИШИН

***28.I.1921 - +04.IV.1996**

У Великодний Четверг, по важких терпіннях (три роки лежав без руху спаралізований) відійшов від нас один із найкращих членів Станиці, надзвичайно активний член Управи, бувший десятник-санітар 30-го полку, Іван Стефуришин.

Народився Іван в селі Ворона, повіт Коломия, яку він гордо називав столицею Покуття, в селянській родині, де рівнож закінчив народну школу, а опісля с.г. школу в Милованню. Далі здобував освіту самотужки, перечитуючи книги. З його ініціятиви постав в селі самоосвітний гурток. Цікавила його найбільше історія України, головно Козаччина і наші Визвольні Змагання.

Він, йдучи слідами батька, підстаршини УГА й Армії УНР — рішив колись стати вояком. Працював в управі "Просвіти", при якій зорганізував аматорський гурток, а опісля духову орхестру.

За радянської влади вступив на курси фельдшерів. Вагаючися за німців: УПА, чи Дивізія — він вибрав Дивізію, надіючися дістати кращий вишкіл, і весною 1944 р. опинився в Нойгамері, звідки, після рекрутського і скороченого санітарного вишколу в запасному курені, вирушає на фронт під Броди. Вирвавшися із брідського котла, в Нойгамері зголошується до групи Вільднера і вирушає на Словаччину. В Жіліні його скеровують на вищі санітарні курси, які закінчує з відзначенням, а опісля призначують до 10-ої сотні 30-го полку.

Бере участь у кампанії на Словаччині, Юґославії та більшовицькому фронті в Австрії. З кінцем війни перебув в англійському полоні перших два роки в Італії та півтора року в Англії. Звільнений з полону кінцем 1948-го року, пра-цював на сільсько-господаських роботах, а відтак у фабриці.

Одружився 21 жовтня 1954 року й приїхав до Америки 19 листопада 1957. Поселився в Нюарку. З цього часу енергійний Іван включається в суспільно-громадське та комбатантське життя. Він активний і довголітний член управи Станиці Б-ва кол. вояків 1-ої УД УНА.

Він всюди був: на академіях, імпрезах, з'їздах, завжди був одним з перших в дискусіях. Іван був патріот-військовик і таким він остався до кінця.

За довголітню працю в громаді і станиці Головна Управа Братства кол. вояків УД УНА нагородила його Золотим Хрестом за особливі заслуги.

Останніми роками здоров'я Івана погіршилось. До цього ще й стався випадок, що прикувало його до ліжка. Але в ліжку цікавився громадою, життям Станиці.

У погребника "Литвин-Литвин" прибули наші побратими чисельно з прапорами, аби віддати Іванові останній салют. Від Станиці прощав Роґальський, а від Чорноморської Січі — сот. амер. армії Трущ. Похоронено Івана на українському цвинтарі св. Андрея Первозванного в Бавнд Бруку.

Опечаленій дружині пані Елізабет, доні Веронці з чоловіком і сином, синові Тарасові з дружиною і сином, сестрі і всім рідним на Україні наше Щире Вояцьке співчуття.

Василь Пелехатий
Секретар Станиці

П.С. В часі похорону перепроваджено збірку на "ВК". Зібрано дотепер 200 дол.

Іван ПРОЦАК

***3.I.1912 - +12.IV.1996**

Іван Процак народився в селі Годиня, Мостиського району, Львівської области. В часи Першої світової війни, тому що його батько був залізнодорожним урядником, австрійські власті евакували всю родину до Зальцбурґа в Австрії. Там Іван ходив до школи, де навчився німецької мови, яка згодом стала корисною. По війні повернувся в родинне село, закінчив 7 кляс народної школи, відбув 3-річну практику тесляра і відчинив своє підприємство. В 1933 р. відбув 2-річну службу в 36-му полку піхоти польської армії. В 1939 р. перебув щасливо Вересневу кампанію, а пізніше службу в совєтські армії, з якої дезертирував в 1941 р. Повернувши додому, по встановлені цивільної адміністрації, був назначений на начальника місцевої залізничної станції.

В 1943 р. зголосився добровольцем до дивізії "Галичина", відбув військовий перевишкіл в Ґраєво і в Табрис у південній Франції. У дивізії в Нойгамері одержав ступінь штурмана і, як фахівець, був призначений до варстатової сотні, з якою брав участь в боях під Бродами. За вияв мужності підвищено його до ступеня старшого вістуна (ротенфюрера).

По повороті з-під Бродів пройшов піонерський вишкіл в Піковіцах в Чехії і був призначений до 3-ої сотні піонерського куреня, брав участь в поборюванні партизан в Словаччині та Юґославії. Закінчив війну в боях під Фельдбахом, за які отримав Залізний Хрест 2-ої кляси і підвищення до десятника. Відбув полон в Італії і Англії, еміґрував до Торонта в 1951 р. Тут одружився з панею Марією Козал в 1954 р. В 1981 р. дружина Марія померла і покійний переїхав до дочки дружини, Стелі Козал, в Едмонтоні, де вона учителювала. Тут став членом Станиці дивізійників. В останніх роках, з огляду на похилий вік і поганий стан здоров'я, не міг активно брати участи в праці станиці, одначе не забував за членські вкладки. Передплачував журнал "Вісті Комбатанта", який дуже любив читати.

Іван Процак залишив у глибокому смутку прибрану дочку Стелу Козал, брата Мирона в Англії, який служив в Дивізії, 6 сестер в Україні та дальшу рідню в Україні.

Поховано його на цвинтарі св. Михаїла.

Прапороносцями були: І. Вархола, І. Максимів і Р. Чучман. Несли труну М. Зубрицький, Б. Небожук, М. Дмишко, М. Свистун, І. Лощук і П. Косик. На поминальному обіді прощав Івана Процака Михайло Кучер, голова Станиці.

М. Кучер

Володимир ГОЛІЯН

***13.XII.1903 - +30.V.1996**

Покійний Володимир народився у Винниках біля Львова. Належав до "Січі", Пласту і "Сокола". В час Листопадового Зриву, як пише покійний в своїх недокінчених спогадах, він з групою молодих хлопців розброювали чужу жандармерію та забирали зброю від повертаючих з фронту ворожих вояків. Вони також випустили на волю 200 старшин, інтернованих в таборі у Винниках.

Згодом Володимира приділили до обозу постачання УГА, а після Чортківської офензиви він був прилучений до 4-ої Золочівської Бриґади, яка перейшла Збруч і в боях дійшла до Проскурова і Житомира.

В той час в УГАрмії пиширивсь тиф, на який захворів і покійний Володимир. Після виздоровлення він повернувся додому і знову включився у підпільну працю ОУН.

Вишкіл і підстаршинську школу пройшов у польській армії. В 1938 р. на заклик проводу ОУН (головний штаб був у його хаті), він перейшов на Закарпаття і включився в ряди Карпатської Січі. В боях з мадярами був ранений двома кулями в ліву грудь. Його переховав і вилікував, батько пані Равич-Беров.

Володимирові пощастило втекти до Німеччини, де він працював до 1941 р. Повернувшись до Винник, він одружився з Емілією, яку він запізнав у Німеччині. В 1944 р. родина Голіянів виїхала з двома дочками до Німеччини, де народилася третя дочка.

Покійний Володимир, скромної вдачі, велику любов до свого народу і патріотизм передав своїй родині.

Від Станиці Братства дивізійників прощальне слово над могилою виголосив голова КУ С. Трушкевич.

С. Трушкевич

СПИСОК
померлих членів Галицького Братства, Станиці Івано-Франківської

	Рік народ.	Дата смерти	Місцевість
1992:			
1. Вольвин Василь	1923	15.7.92	смт Делятин
2. Коваль Іван	1922	23.10.92	с. Опришівці
3. Кочерук Роман	1926	01.12.92	м. Надвірна
4. Юркевич Володимир	1919	14.12.92	м. Надвірна

1993:			
1. Андрійович Степан	1912	12.6.93	м. Надвірна
2. Будзак Дмитро	1924	06.6.93	с. Пнів
3. Голіней Василь	1924	24.11.93	смт Ланчин
4. Гричко Юрій	1926	06.4.93	м. Надвірна
5. Катаман Тадей	1921	19.11.93	м. Брошнів
6. Николайчук Микола	1923	19.7.93	м. Надвірна
7. Островський Василь	1916	11.3.93	с. Серафинці
8. Паньків Василь	1909	16.6.93	с. Пнів
9. Петлюк Василь	1923	04.11.93	с. Пнів
10. Семирга Іван	1920	29.4.93	с. Потічок
11. Сметанюк Дмитро	1924	28.8.93	с. Назавизів
12. Тарасенко Юрій	1925	12.3.93	м. Калуш
13. Яремин Михайло	1924	01.10.93	смт Ланчин
1994:			
1. Бережницький Володимир	1921	15.9.94	м. Долина
2. Велкій Микола	1921	16.3.94	с. Битків
3. Вольвин Дмитро	1927	17.7.94	смт Делятин
4. Герасим'юк Юліян	1921	11.11.94	смт Делятин
5. Дерещук Іван	1922	30.10.94	с. Назавизів
6. Катрук Михайло	1910	21.3.94	м.Ів.-Франківськ
7. Кордуба Роман	1921	11.8.94	м.Ів.-Франківськ
8. Медик Степан	1924	07.10.94	с. Маркова
9. Павляк Йосиф	1923	30.8.94	м. Болехів
10. Тріщук Богдан	1924	29.1.94	м. Калуш
11. Угриновський Михайло	1922	19.11.94	с. Раків
12. Хімей Михайло	1922	14.6.94	с. Волосів
13. Шевчук Іван	1922	14.9.94	смт Делятин
14. Шот Юрій	1927	10.3.94	м. Долина
15. Яшан Іван	1921	05.5.94	с. Серафинці
1995:			
1. Борин Степан	1920	29.12.95	с. Радча
2. Громадюк Михайло	1923	10.11.95	с. Богородичин
3. Гудзоватий Йосип	1922	17.9.95	м. Калуш
4. Деренoвський Франко	1926	05.6.95	с. Назавизів
5. Дзьоба Іван	1924	02.10.95	смт Ворохта
6. Драганчук Олександр	1922	12.6.95	м. Ів.-Франківськ
7. Ільків Іван	1924	06.4.95	с. Волосів
8. Когут Василь	1922	12.5.95	м. Калуш
9. Мицик Степан	1921	18.5.95	м. Долина
10. Приймак Микола	1912	08.3.95	с. Пнів

Необхідно відмітити Василя Когута. Підстаршина дивізії "Галичина", після битви під Бродами, не зміг пробитися на захід і вступив в УПА, де був ройовим. За виконання надзвичайно важливого завдання особисто був нагороджений Романом Шухевичем Хрестом Бойової Заслуги й іменований хорунжим. Поранений попав в лабети НКВД, був суджений і відбував довголітнє ув'язнення у сталінських концтаборах.

Володимир Малкош

(Закінчення із стор. 1)

ГУМОР І САТИРА

СПОМИНИ

УКРАЇНЦІ ПОЗА МЕЖАМИ БАТЬКІВЩИНИ

ОГЛЯДИ, РЕЦЕНЗІЇ

З ДІЯЛЬНОСТИ ВЕТЕРАНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

ТІ, ЩО ВІДІЙШЛИ

Ціна: $7.00